

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 februari justerades.

§ 2 Avsägelser

Tredje vice talmannen meddelade
att *Jessica Stegrud* (SD) av sagt sig uppdragen som ledamot i närings-
utskottet och som suppleant i EU-nämnden,
att *Josef Fransson* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i finans-
utskottet,
att *Patrik Jönsson* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i trafik-
utskottet,
att *Johnny Svedin* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i närings-
utskottet och
att *Linda Lindberg* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i val-
beredningen.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp
anmält *Jessica Stegrud* som ledamot i socialutskottet, *Patrik Jönsson* som
ledamot i trafikutskottet, *Johnny Svedin* som ledamot i näringsutskottet
och som suppleant i EU-nämnden, *Pia Trollehjelm* som suppleant i finans-
utskottet, *Linda Lindberg* som ledamot i valberedningen och *Per Söder-
lund* som suppleant i valberedningen.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i socialutskottet
Jessica Stegrud (SD)

ledamot i trafikutskottet
Patrik Jönsson (SD)

ledamot i näringsutskottet
Johnny Svedin (SD)

suppleant i finansutskottet
Pia Trollehjelm (SD)

suppleant i EU-nämnden
Johnny Svedin (SD)

ledamot i valberedningen
Linda Lindberg (SD)

suppleant i valberedningen
Per Söderlund (SD)

§ 4 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 20 mars kl. 14.00*.

§ 5 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 mars

Tredje vice talmannen meddelade att *tisdagen den 25 mars kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 mars äga rum.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:510

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:510 Insatser för att främja äldreomsorgen
av Mikael Dahlqvist (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 mars 2025

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:519 Stress och hög arbetsbelastning i arbetslivet
av Johanna Haraldsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 17 mars 2025

Arbetsmarknadsdepartementet

Paulina Brandberg (L)

Enligt uppdrag

Ulrika Söderqvist

Expeditionschef

§ 7 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2025) 80 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
8 maj.

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets utlåtande

2024/25:UU5 Kommissionens arbetsprogram 2025

Justitieutskottets betänkande

2024/25:JuU26 2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Finansutskottets betänkanden

2024/25:FiU17 Sveriges genomförande av Agenda 2030

2024/25:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

2024/25:FiU26 Kommunala frågor

2024/25:FiU27 Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem

Trafikutskottets betänkande

2024/25:TU10 Cykelfrågor

Socialutskottets betänkanden

2024/25:SoU19 Barn och unga inom socialtjänsten

2024/25:SoU20 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:428 om vindkraftspengarna

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Malin Larsson har frågat mig om den information stämmer som lämnats av Finansdepartementet angående incitamentsersättning, vad gäller både vilka kommuner som omfattas och beloppen, och om ersättningen till kommunerna kommer att betalas ut under 2025 samt om jag och regeringen avser att ytterligare utveckla incitamentsersättningen för vindkraft.

I budgeten för 2025 har riksdagen på regeringens förslag avsatt 340 miljoner kronor att fördela till kommuner där det finns vindkraft. Regeringen har inte för avsikt att låta dessa medel brinna inne. De medel som finns avsatta för 2025 kommer att betalas ut till kommunerna under 2025.

Den preliminära prognos som Finansdepartementet kommunicerade i september förra året byggde på tidiga uppskattningar och på den statistik för vindkraft i drift som finns sammanställd av Energimyndigheten. Det innebar bland annat att kommuner beräknades ha vindkraft baserat på var anslutningspunkten till elnätet finns i stället för på i vilken kommun de faktiska vindkraftverken finns. Detta behöver naturligtvis justeras så att utgångspunkten för fördelningen blir var vindkraftverken faktiskt är belägna. Jag kan inte i dag säga när detta arbete är klart – vi är nu i mars månad 2025 – eller hur stor justeringen kommer att bli jämfört med prognosen för enskilda kommuner, men på nationell nivå är siffran densamma som då, 340 miljoner kronor.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort en bedömning av utbyggnadstakten för de kommande tre åren. Den innebär en beräknad ökning av ersättningen till kommunerna till 370 miljoner kronor för 2026 och 400 miljoner kronor år 2027.

Regeringen arbetar med att ta fram ett vindkraftspaket, som syftar till att förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraft genom stärkta incitament och ökad acceptans. Stödet till kommunerna är det första steget i detta paket. Därutöver förbereder regeringen insatser för att genomföra de tre kompensationsförslag som presenterades i betänkandet *Värdet av vinden*, SOU 2023:18. Om de förslagen genomförs kommer lokalsamhället att kunna få del av intäkterna från en vindkraftspark, de närboende få rätt till andel av intäkten och ägare av intilliggande fastigheter få rätt till inlösen av fastigheten till ett pris som motsvarar vad fastigheten hade varit värd om parken inte hade uppförts.

Anf. 2 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag har alltså ställt denna interpellation eftersom våra kommuner väntar på sina utlovade vindkraftspengar.

I höstas vid en pressträff presenterade ministern tillsammans med klimat- och miljöministern ett nytt stöd för landbaserad vindkraft. Dagen efter att budgetpropositionen hade presenterats publicerade Finansdepartementet listor på hur mycket varje kommun skulle få. Kommunerna kunde då ta med detta i sina egna budgeter för 2025.

Kommunerna i Västernorrland har under lång tid tagit ett stort ansvar för hela Sveriges energiförsörjning. Våra älvar har försett Sverige med energi under årtionden, och senare har det expanderats till att omfatta en stor del av den vindkraft som i dag finns i landet – vindkraft som produ-

cerar energi som i stor utsträckning levereras till andra delar av landet. Intrånget är stort, och de kommuner och medborgare som tar ansvar för landets energiförsörjning är väl värda denna kompensation.

Än så länge har dock inga pengar betalats ut till kommuner som låtit bygga vindkraft. I mitt hemlän Västernorrland väntar samtliga kommuner på en sammanlagd ersättning på 62,5 miljoner kronor. Ånge, Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner har högst installerad vindkraftseffekt, och de tre kommunerna väntar på runt 15 miljoner kronor var.

Det svar som gavs till medier och som svar på min tidigare skriftliga fråga var att utformningen av ersättningen till kommunerna inte är riktigt klar och att frågan bereds i Regeringskansliet, trots att man redan presenterat beräkningar och belopp till varje kommun.

Detta väcker såklart oro hos de kommuner som väntar på vindkraftspengarna – kommuner som faktiskt tagit ansvar, gått före och byggt ut vindkraft. Frågan är nu om den information som kom från Finansdepartementet i september 2024 går att lita på. Kan kommunerna räkna med att minst dessa pengar kommer att betalas ut under året? Det är ju de presenterade siffrorna som kommunerna redan har räknat med för att klara sin välfärd och undvika uppsägningar.

Planeringsförutsättningarna för berörda kommuner sätts ur spel om de ändras under året. Med hänsyn tagen till att välfärden inte har prioriterats de senaste åren är detta ett gott tillskott för kommuner som har det tufft ekonomiskt.

Nu har ministern svarat att den information som lämnats av Finansdepartementet inte riktigt stämmer angående incitamentsersättning och att den måste justeras men att pengarna kommer att betalas ut under 2025, vilket är bra. Men som jag nu tolkar ministerns svar kan kommunerna alltså räkna med det angivna beloppet om vindkraftverken finns i kommunen. Stämmer det?

Ministern säger här att man inte riktigt vet exakt hur det kommer att bli eller hur många som berörs. Men jag undrar ändå om det inte finns någon form av uppskattning om hur stort felet har blivit, hur stort belopp som måste justeras och hur många kommuner som i så fall berörs av det.

Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Tack till Malin Larsson för relevanta följdfrågor till en mycket viktig interpellation!

Jag vill börja med att understryka det och, fru talman, kvittera det som Malin Larsson säger här. Jag har stor förståelse för att det är många kommuner som väntar på det här.

Frågan handlar om hur vi ska öka incitamentet för att man ska vilja säga ja till vindkraft trots det ingrepp som det innebär i naturen och i många bostadsområden i många kommuner. Är man med och tar det här ansvaret – som Malin Larsson pekar på att många kommuner, inte minst i Västernorrland, har gjort – ska man känna att det ses och att det premieras.

Frågan om hur vi ska skapa incitament har diskuterats under många års tid, och nu äntligen har vi ett besked om ett grundupplägg för hur detta ska beräknas för kommunerna. Vi har satt en prislapp. Det finns avsatta medel. Det ska betalas ut under det här året. Men då vill man veta när och exakt på vilken grund. Grunderna i modellen är ju klara.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Jag förstår frustrationen, men under den presentation som vi gjorde i höstas från regeringens sida var vi tydliga med att vi kommer att återkomma med detaljer om upplägget. Sedan gavs det ett beräkningsexempel på vad det skulle kunna innebära för kommuner som redan har vindkraft, där man utgick från underlaget från Energimyndigheten.

Men sunt förnuft måste också råda. Jag tror att det är få som skulle uppskatta en modell där man utgår från var anslutningspunkten är i stället för var den faktiska vindsnurran står.

Med det sagt: Frustrationen kommer att behöva kvarstå ett tag till i fråga om när man får pengarna och exakt hur mycket det blir. Vi kommer, precis som vi sa i höstas, att återkomma i detalj om detta.

Anf. 4 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till ministern för svaren så här långt!

Oavsett om det var ett exempel eller inte presenterade Finansdepartementet exakta belopp till varje kommun – vad varje kommun skulle få.

I Västernorrland är det framför allt tre av våra kommuner som väntar på vindkraftspengarna. Det är Örnsköldsvik, Sollefteå och Ånge.

Ånge kommun har länge varit en attraktiv kommun för landbaserad vindkraft. Flera stora vindkraftsparker har byggts, och det fortsätter att projekteras, planeras och byggas. De stora energimängder som produceras genom vindkraften möjliggör också stora satsningar, som genomförs, på hållbar industriell symbios och vätgasproduktion i Ånge kommun.

Vätgasproduktionen kommer att förlänga den lokala värdekedjan, vilket ger Ånge kommun bättre förutsättningar för en positiv samhällsutveckling med fler lokala arbetstillfällen. I längden blir det då också en mer levande plats att verka och bo på.

Elintensiv industri av den storlek som nu planeras och byggs i Ånge kommun kräver en väl utbyggd infrastruktur och planering. Under det senaste decenniet har förberedelser skett successivt i Ånge, men hela utvecklingsarbetet startade med etableringarna av vindkraften i kommunen.

Nyindustrialiseringen i Ånge kommun kommer att innebära stora möjligheter för lokal värdebeholdning i form av nya arbetstillfällen och utbyggnad av samhället. De nya etableringarna innebär direkta arbetstillfällen både i form av anställningar och i form av uppdrag för underleverantörer.

Vi har tidigare här i kammaren debatterat incitamenten för att få mer vindkraft på plats. Det är en otroligt viktig fråga runt om i landet. Uppförandet av vindkraftverk påverkar boende, markägare, friluftsliv och kommunerna.

Jag bor själv i Västernorrland. Att vindkraftsfrågan engagerar har jag själv sett på nära håll – många gånger. Jag har sett den oro, de konflikter och de farhågor som kan uppstå när vindkraften diskuteras och etableras. Men i dag ser jag också alltmer de möjligheter, den framtidstro, den tillväxt och de jobb som vindkraften med sin efterfrågade förnybara el bidrar till.

Många av våra kommuner i länet, där vi har en stor utbyggnad av förnybar energi, ser i dag en framtid med nya etableringar och med nya gröna jobb som kommer på grund av att det finns stor och säker tillgång till förnybar energi via både vindkraften och vattenkraften.

Men det kommunala vetot stoppar många vindkraftsprojekt. Det behövs incitament. Det behövs pengar som kommer och som kommunerna kan budgetera med.

Sverige behöver mer elproduktion på kort tid för att påskynda klimatomställningen, möta det osäkra omvärldsläget och stärka industrins konkurrenskraft.

Utifrån detta vill jag fråga ministern: Anser ministern att den landbaserade vindkraften ska byggas ut kraftigt, och vilka åtgärder ser ministern som viktigast att prioritera för att snabbt öka tillgången till billig el?

Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Sveriges stora problem är inte att vi har brist på el. Vi har ett väldigt stort elöverskott. Sverige är ett av de länder i EU som har det minsta importbehovet. Men kritiska dagar har vi importbehov eftersom vi inte har tillräckligt med el jämnt fördelat under året.

Det handlar om tillgänglig effekt, el som finns tillgänglig för våra tunga industrier och våra företag och som de kan ansluta till. Det hjälper inte att vi vissa dagar har ett massivt överskott. Det går då utanför vårt lands gränser, för det finns inget vettigt sätt att lagra all den elen. Den elen går på export. Andra dagar behöver vi i stället importera.

Häremellan har vi då företag som tvingas säga nej till företagsetableringar och kommuner som tvingas säga nej till nya fabriker och nya arbetstillfällen eftersom vi har en kraftproduktion som är alldeles för väderberoende.

Med det sagt: Regeringen gör nu mycket för att på kort, medellång och lång sikt se till att vi får loss mer elproduktion men också mer effekt av den el som produceras. Det betyder att vi banar väg för både mer vindkraft och mer kärnkraft. Dessa står inte emot varandra.

Jag har precis landat efter att jag varit i Bryssel. Jag var på energiministerrådsmöte med mina ministerkollegor i EU. En del länder står fortfarande i den här kampen mellan olika kraftslag. Sverige har i alla fall med den här regeringen lämnat den kampen mellan kärnkraft och vindkraft. Alla goda krafter behövs nu.

Jag tycker att det bästa beviset på detta är alla de åtgärder som den här regeringen nu klarar att göra för att bana väg för vindkraft. Det måktade inte en rödgrön regering med. Men jag vet att det finns en stor samsyn mellan regeringen och till exempel Socialdemokraterna, som Malin Larsson representerar.

Det handlar om incitamentet för vindkraftsutbyggnad, som vi talar om nu. Det handlar om att premiera dem som redan har och om att öka incitamenten för att säga ja framåt. Det handlar om kompensation till närboende och om lokal nytta av vindkraft. Det handlar om höjd fastighetsskatt för vindkraft, som då också kan föras vidare.

Vi har gjort mycket för att snabba upp prövningsprocesserna för havsbaserad vindkraft. Frågan om det går att göra mer tillsammans med försvaret för att försvaret ska kunna säga ja till fler havsbaserade vindkraftverk har vi kört i botten. Vi har nu gett uppdrag om att öka incitamenten brett. Det kan handla om ekonomiska incitament och bredare incitament för att vindkraftsbolagen ska leverera mer effekt av all den el som produceras av vindkraften.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Man kan titta på detta på kort sikt. Om vi inte ska göra som många andra länder – reversera och börja importera olja och gas igen, vilket Sverige inte vill – behöver vi få loss mer vindkraft. Men det ska vara vindkraft som kan ge mer tillgänglig el där det behövs och när det behövs. Den ska inte bara gå på export.

Jag tycker att Ånge är ett utmärkt exempel. Det är ett gott exempel på dialog mellan kommun, boende och bolag. Det arbete man har vad gäller vätgas är också ett gott exempel. Vi har också exempel på västkusten, där man nu tittar på möjligheter att lagra energin som produceras från vindkraften i form av vätgas, vilket innebär att den kan användas på ett helt annat sätt, mer jämnt fördelat under året. Nog händer det mycket på området.

Fru talman! För att jag ska ha svarat tydligt på den andra frågan från interpellanten säger jag: Ja, vi är beredda att göra mer för att öka incitamenten här, och det ligger inom ramen för bland annat det uppdrag som vi redan nu har gett när det gäller hur vi kan få ut mer effekt av el från vindkraft.

Anf. 6 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaren och för debatten.

Det är i Ånge det händer, och det är vindkraften som möjliggör den utvecklingen. Dessutom både planeras och byggs det nu i Ånge för lagring kopplat till vindkraften. Det händer alltså många bra saker.

När vi socialdemokrater var i regeringsställning tillsatte vi incitamentsutredningen. Nuvarande regering strök dock viktiga delar ur den. I höstas lade vi socialdemokrater också fram en rad nya förslag på reformer för att öka produktionen av billig el och förbättra villkoren för vindkraftsutbyggnad. Utöver ersättningen för redan byggd vindkraft, som vi pratar om här i dag, innebär vårt förslag att kommunerna skulle få 250 000 kronor om året för ett normalstort modernt vindkraftverk. Det är betydligt mer pengar än regeringen har presenterat.

Vindkraften är den elproduktion som kan byggas ut i störst skala de närmaste tio åren för att Sverige ska klara den elektrifieringsväg och klimatomställning vi befinner oss i. Vi vill ha hit nya industrier, och vi vill ställa om. Då behövs den elen.

Jag hoppas att vi kan lita på energiministern när det gäller att pengarna kommer så snart som möjligt och även att dessa vindkraftspengar är ett första steg mot en mer rättvis fördelning av värdena från landets kraftproduktion. Det behövs nämligen mer. Det måste till medel som gagnar byggena, och vi behöver få spelregler så att såväl kommuner som investerare och boende som berörs vet vad som gäller.

Vad kommer ministern nu att inrikta sig på för att förbättra incitamenten och villkoren för utbyggnad av vindkraft och för att Sverige ska ha stabila, långsiktiga och rättssäkra processer?

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Sverige har nu de lägsta elpriserna på fyra år. Men om man frågar svenska folket tror jag att få skulle säga på uppstuds: Jo, jag märker att det är mycket billigare den här vintern jämfört med den tidigare vintern och dessutom mycket billigare jämfört med vintern innan dess.

På sin elräkning ser man nämligen att man nu inte bara betalar ganska mycket för elen, även om vi har bland de lägsta elpriserna i hela EU och mycket lägre elpriser än för fyra år sedan, utan också får betala ganska mycket för elnätet. En väderberoende kraftproduktion kräver väldigt mycket mer elnät. Det ska vi också vara medvetna om när vi bygger helheten i ett elsystem.

Om vi trycker in en massa baskraft, alltså vattenkraft och kärnkraft, kan vi dock utnyttja befintliga elnät mycket mer effektivt. Det är nämligen skillnad på elproduktion och kraftproduktion. Den intermittenta kraftproduktionen och baskraften fungerar på helt olika sätt i systemet. Den ena är synkron, och den andra är asynkron – detta är fysik, inte politik. Det är därför vi behöver ha de kraftslagen ihop i systemet.

Har man mer baskraft i systemet kan man lättare flytta elen från punkt A till punkt B, från där den produceras till där den behövs. Då behöver vi inte lägga lika många miljarders miljarder på elnät. Det behöver visserligen också ske, men då inte i samma dramatiska takt. Detta vill jag trycka på med viss emfas.

Det avslutande, viktiga svaret är att de två nya uppdrag som vi har gett för att stärka intermittent kraftproduktions bidrag till ett robust energisystem är viktiga. Hur ser vi till att ge incitament som inte bara premierar en massa el som kommer och går när den vill utan också ger effekt, så att vi kan stå starka i en tuff tid oavsett om det är i Västernorrland eller andra delar av Sverige?

Jag tackar för interpellationen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:342 om internmoms

Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Marie Olsson har frågat mig dels på vilka grunder den svenska regeringen avstår från att yttra sig i en för det svenska civilsamhället sådan principiellt viktig fråga, dels om jag och regeringen avser att vidta några andra åtgärder för att säkerställa att civilsamhällets organisationer inte ska behöva betala internmoms.

Frågan är ställd mot bakgrund av att Sverige haft möjlighet att ge ett skriftligt yttrande i EU-domstolens mål T-558/24. Det rör två frågor från Högsta förvaltningsdomstolen om hur mervärdesskattedirektivets bestämmelse om undantag från skatteplikt för tillhandahållande av tjänster inom fristående grupper, så kallad internmoms, ska tolkas.

Regeringens roll när det gäller skattelagstiftningen är att lämna förslag på regler som, om de antas av riksdagen, blir svensk lag. När en skattelag har antagits och trätt i kraft är det normalt Skatteverket som tillämpar lagen.

De svenska reglerna om den så kallade internmomsen ändrades den 1 juli 2023 för att fullt ut anpassa den svenska lagstiftningen till EU:s mervärdesskattedirektiv. Lagstiftningen fick en i princip identisk ordalydelse med motsvarande regel i direktivet. Syftet med ändringen var bland annat att de svenska reglerna inte ska tillämpas snävare än direktivets regler när

det gäller grupper, föreningar och andra aktörer som bedriver verksamhet av allmänt intresse.

Det finns inte särskilt mycket praxis från EU-domstolen om hur undantaget ska tolkas. Därför har Högsta förvaltningsdomstolen nu begärt ett förhandsavgörande i fråga om de tjänster som målet handlar om omfattas av undantaget för interna tjänster.

Det förekommer att Sverige yttrar sig i mål om förhandsavgöranden från EU-domstolen. Det görs en bedömning från fall till fall om det finns behov av att regeringen yttrar sig. Vid bedömningen måste flera faktorer beaktas, exempelvis hur den svenska lagstiftningen är utformad i förhållande till EU-rätten och om en svensk myndighet redan är part i målet.

I det här fallet rör frågan inte om den svenska lagstiftningen är förenlig med EU-rätten utan hur EU-rätten ska tolkas och tillämpas. Eftersom den svenska lagstiftningen redan är identisk med det aktuella direktivet påverkar målet inte heller möjligheten för Sverige att utforma den svenska lagstiftningen på området. Det saknas därför även behov av att klargöra syftet med just den svenska regeln.

Det som regeringen utifrån sin roll i skattelagstiftningen skulle kunna yttra sig om tillför alltså inte mycket till målet. Vid en samlad bedömning har regeringen kommit fram till att det inte finns tillräckliga skäl att lämna ett yttrande i detta mål.

Vilka eventuella åtgärder som kan behöva vidtas med anledning av EU-domstolens framtida dom är för tidigt av yttra sig om. Sverige är dock skyldigt att följa EU-rätten som den tolkas av EU-domstolen.

Anf. 9 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på interpellationen.

I slutet av april 2023 beslutade riksdagen om en ny moms. I beslutet rådde stor enighet i riksdagen om att förenkla bestämmelserna om moms som tas ut på samarbete inom civilsamhällesorganisationer, det som vi kallar internmoms.

Innan dess hade civilsamhällets organisationer under många år kämpat för att internmomsen skulle avskaffas. Miljoner och åter miljoner kronor som hade kunnat gå till ideell verksamhet har i stället gått tillbaka till statskassan – allt beroende av om en organisation är en eller flera juridiska personer på nationell, regional och lokal nivå.

Efter beslutet om den nya momslagen i riksdagen gick regeringen ut med att frågan skulle vara löst och att internmomsen var avskaffad. Men glädjen bland civilsamhällets organisationer över beslutet i riksdagen blev ganska kortvarig. Efter beslutet meddelade Skatteverket att lagstiftningen inte innebar någon förändring för hur de skulle tillämpa momslagen. Kort sagt skulle internmomsen, enligt Skatteverket, vara kvar i den form som den haft fram till dess.

Det var en stor besvikelse för många ideella krafter som länge längtat efter en lindring. Internmomsen kostar civilsamhället hundratals miljoner om året och försämrar möjligheten att använda resurserna på bästa sätt.

Ideella föreningar som idrottsrörelsen, studieförbunden, fackförbunden, arbetsgivareförbunden och trossamfunden är normalt inte skattskyldiga för moms. De är inte momsregistrerade och kan inte heller göra momsavdrag. De ska alltså enligt Skatteverket betala internmoms men kan inte dra av någon moms. Skatteverket uppger att de tolkar lagen utifrån EU-

rätten så som Högsta förvaltningsdomstolen har kommit fram till. Den nya lagstiftningen har inte ändrat tolkningen.

Fru talman! Självklart ska Sverige följa de direktiv som vi är överens om inom EU. Men Sverige kanske inte alltid behöver tillämpa dem på striktast möjliga sätt. I Danmark, som på många sätt liknar Sverige, har man inom ramen för samma EU-direktiv inte några problem med internmomsen för det civila samhällets organisationer. Om det är möjligt i Danmark borde det vara möjligt i Sverige. Den politiska viljan finns, det vet vi. Vi har hittills varit helt överens om avskaffande av internmomsen.

Statsrådet säger bland annat i sitt svar att det förekommer att Sverige yttrar sig i mål om förhandsavgöranden från EU-domstolen och att det görs en bedömning från fall till fall om det finns behov av att regeringen yttrar sig.

Vidare svarar statsrådet att det vid bedömning finns flera faktorer som måste beaktas, exempelvis hur den svenska lagstiftningen är utformad i förhållande till EU-rätten och om en svensk myndighet redan är part i målet. I det här fallet är en svensk myndighet part i målet. Det är myndigheten Skatteverket, som har tolkat EU-direktivet och den svenska lagstiftningen på ett sätt som inte är förenligt med den politiska viljan i den här kammaren.

Statsrådet svarade att det den svenska regeringen skulle kunna yttra sig om inte tillför mycket till målet och att det inte finns tillräckliga skäl att lämna ett yttrande. Min fråga blir då hur regeringen efter beslutet i riksdagen kunde gå ut och säga att frågan om internmomsen var löst och att internmomsen var avskaffad. Varför påtalar regeringen inte problemen för EU-domstolen nu när man faktiskt har möjlighet att yttra sig?

Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Marie Olsson för en viktig fråga, som jag vet är av intresse för många. Vi är mer än många andra länder ett föreningsland. Civilsamhället är starkt och stort och gör stor nytta. Därför är frågan också viktig för oss i regeringen. Jag ska vara väldigt rak. Jag försökte vara det även i det förra inlägget.

Grunden är att vi fattade beslut om lagstiftningen här i kammaren sommaren 2023. Nu gäller det att tolka lagstiftningen. Vi är lagstiftare, och nu ska detta prövas i EU-domstolen. I det fallet spelar det ingen roll vad Sverige som lagstiftare säger. Vi har stiftat lag som vi uppfattar momsdirektivet. Vi har dessutom sett till att inte överimplementera utan tvärtom göra det så bra som det bara går för det svenska civilsamhället.

Nu görs prövningen, och den får avgöra vem som har rätt i det här fallet. Det kommer också att gälla för Danmark, för övrigt. Detta blir alltså viktigt att följa. Men att i det här läget när lagen precis har stiftats och tolkningen av lagen prövas lämna in någon särskild synpunkt kände vi inte var rimligt. Det är tolkningen som är i fokus nu.

Anf. 11 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Många organisationer inom civilsamhället har det oerhört tufft ekonomiskt. Vi kan ta studieförbunden som exempel, för den här frågan i EU-domstolen handlar om Vuxenskolan, som är ett studieförbund. Regeringen har dels genomfört stora neddragningar av statsbidragen, dels nu avstått från att yttra sig i en för de här organisationerna mycket viktig

fråga. Det sker dessutom i ett säkerhetsläge när studieförbunden och andra organisationer inom civilsamhället skulle kunna spela en oerhört viktig roll i uppbyggnaden av och folkbildningen om kriser och den civila beredskapen.

Folkbildningen och andra organisationer i civilsamhället har ett kontaktnät ute bland befolkningen i hela landet som staten, regionerna och kommunerna inte kommer i närheten av. I detta läge har vi i Sverige en regering som väljer att minska anslagen ordentligt.

Det ärende som lyfts till EU-domstolen handlar om studieförbundet Vuxenskolan. Många organisationer i civilsamhället har, precis som Vuxenskolan, valt att centralisera vissa funktioner för att kunna arbeta både kostnadseffektivt och säkert i hela organisationen. Det kan handla om gemensam lönefunktion, ekonomihantering eller personalfunktion. Det sättet att organisera verksamheter innebär många gånger en trygghet för lokal-föreningar där man inte själv har möjlighet att bygga upp den kompetensen.

Det skulle dessutom vara problematiskt utifrån en demokratisk synvinkel om momsagstiftningen skulle styra hur civilsamhällets organisationer organiserar sig. Då blir det inte det som är bäst och mest effektivt för organisationerna och deras verksamhet lokalt som får styra utan det som är bäst utifrån momsagstiftningen.

Fru talman! De flesta organisationer i civilsamhället är beroende av bidrag från staten, regionerna eller kommunerna. Tanken kan då inte vara att vi ska höja bidragen till de organisationerna för att de i nästa steg ska betala tillbaka pengarna till staten i form av internmoms.

De organisationer som har organiserat sig på det sätt som gör att Skatteverket kräver att de ska betala internmoms är uppbyggda så att de har en central organisation, regionala organisationer och lokala organisationer. De har olika organisationsnummer men ser sig själva som en organisation. Jag tror att vi är många fler än Vuxenskolan som ser Vuxenskolan som en organisation – inte som en massa organisationer.

Utifrån allt det här är det anmärkningsvärt att regeringen väljer att avstå från att yttra sig till EU-domstolen. Man har möjlighet att yttra sig men väljer att avstå. Ärendet rör visserligen hur EU-rätten ska tolkas i det här fallet, men det borde inte hindra regeringen från att yttra sig när man faktiskt har möjlighet att göra det, speciellt med tanke på att det finns total enighet i frågan här i kammaren.

Ett förhandsavgörande från EU-domstolen inför avgörandet 2026 är juridiskt bindande och räknas som en dom. Så snart det publiceras blir det del av EU-rätten. Utgången i just det här fallet kan därför inte bara komma att påverka större riksorganisationer i Sverige utan också civilsamhället i andra EU-länder. Min fråga blir då varför regeringen inte åtminstone kan framföra sin oro för hur den tolkning Skatteverket gör i hög grad påverkar ekonomin för många organisationer i civilsamhället.

Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Man kan naturligtvis ha olika åsikter om när en stat och en regering ska gå in och intervensera eller skicka in olika typer av underlag. Jag tror att detta är viktigt. Ledamoten – som sitter i skatteutskottet, om jag har förstått saken rätt – vet hur till exempel momsdirektivet fungerar. Sverige implementerar lagstiftning efter beslut här. Vi såg till att inte över-

implementera. Jag vet att många partier i riksdagen tycker att överimplementering är en väldigt dålig idé.

Skatteverket har kommit med sin syn på det hela och gjort sin tolkning, och nu provas den synen i EU-domstolen. Det handlar alltså om tolkning av en ny och förändrad lagstiftning. Jag tror faktiskt att grundinställningen hade varit densamma om några andra hade suttit i regering. Det är sällan Sverige yttrar sig om den här typen av mål. I det här fallet, när det så tydligt handlar om en ny lagstiftning som ska tolkas, menar vi att det inte finns tillräckliga skäl att göra det. Man kan naturligtvis tycka olika om den saken.

Precis som Marie Olsson säger blir det väldigt intressant att följa detta eftersom det inte bara påverkar svenskt föreningsliv utan även civilsamhället runt om i hela Europa – inklusive det danska, såklart. Det här kommer att bli en viktig fråga. Men när vi får domen eller uttalandet får vi utgå från det. Om avgörandet inte skulle bli till vår fördel finns det all anledning att fortsätta diskutera frågan. Kommissionen består ju av människor – minst 27 stycken. Det är ett system som självklart kan förändras, men vi menar att lagstiftningen är bra och i grund och botten gynnar det svenska civilsamhället.

Vi vet alla att en del föreningar växer och blir väldigt stora. Det finns också en gränsdragning då, enligt direktivet och lagstiftningen, vad gäller om frågan om internmoms är tillämplig eller inte.

Anf. 13 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Det är ju ändå så att man som regering har möjlighet att yttra sig till EU-domstolen. Därför blir jag lite förvånad när statsrådet inte bedömer att det finns någon anledning att göra det i en sådan här viktig fråga.

Jag konstaterar att regeringen inte anser sig ha något intresse av att yttra sig och av att stödja de organisationer inom civilsamhället som drabbas av Skatteverkets tolkning. Det är organisationer som vill lägga så mycket pengar som möjligt på verksamhet för medborgare runt om i hela vårt avlånga land. Det är organisationer som har valt att organisera sig för att få ut mesta möjliga nytta för medborgarna och för sina medlemmar. Jag kan inte nog understryka hur viktigt deras arbete är, har varit och kommer att vara framöver – men de får kanske utföra det med mindre pengar än de hade kunnat ha.

Jag kan inte heller nog understryka vikten av dessa organisationer i det läge vi i Sverige i dag befinner oss i.

Jag hade önskat att regeringen såg styrkan i Sverige som ett land byggt på föreningar. I föreningar får många människor i hela landet möjlighet att utöva sina intressen. De kan få folkbildning, personlig utveckling och mycket mer. Många av oss har dessutom fått vår demokratiska skolning i föreningar. Det är av ännu större vikt i dag att vi kan fortsätta få det.

Jag hoppas att denna interpellationsdebatt i alla fall leder till att regeringen arbetar vidare med att hitta andra åtgärder för att säkerställa att civilsamhällets organisationer inte ska behöva betala internmoms och fullföljer det löfte man gav om att internmomsen skulle avskaffas. Jag hoppas också att regeringen förstår hur viktig frågan är för ekonomin i många organisationer inom civilsamhället. Det är viktigt att man uppfyller löftet om

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

att avskaffa internmomsen för föreningar. Det finns en enig vilja om det här i kammaren.

Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! När jag är ute och talar både i och utanför landet berättar jag ofta om den resa som Sverige gjorde under hundra år, från att ha varit ett av världens fattigaste länder till att vara ett av de rikaste. Det finns många ingredienser i detta, så jag ska inte ägna många minuter åt just det här.

En viktig faktor är precis det som interpellanten nämner, det vill säga Föreningssverige, med alltifrån nykterhetsrörelsen till frikyrkorörelsen och arbetarrörelsen. Det finns hur många rörelser som helst, som under en period blommade ut. De har bidragit enormt till Sveriges framgångar.

Dessutom inser vi att vi gör saker och ting tillsammans i Sverige. Vi har ganska platta organisationer, och vi kan alla bidra. Och här spelar civilsamhället fortfarande en stor roll. Även om Sverige ser annorlunda ut nu är detta fortfarande en väldigt viktig del. Många av oss är eller har varit aktiva på olika sätt i ideella föreningar.

Att dra slutsatsen att regeringen inte bryr sig om civilsamhället för att vi inte har lämnat in ett yttrande är att dra det hela väldigt långt. Det handlar i grund och botten om att den lagstiftning som finns på plats ska tolkas. Och det är inte regeringen som gör tolkningar, utan det gör myndigheter. I detta fall ska det prövas i en högre instans. Jag hoppas på en bra utgång. Det spelar stor roll för Sverige och för många andra länder.

Jag tackar för att ledamoten lyfte upp frågan. Vi får hoppas att vi på många sätt får en bra utgång.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:377 om åtgärder för att underlätta tullens arbete

Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig vad jag avser att göra för att lösa de problem som uppstått vid gränserna till våra nordiska grannar.

Frågan är ställd mot bakgrund av att regeringen beslutat om flera nya befogenheter och verktyg för Tullverkets tjänstemän. Frågan rör specifikt det faktum att Tullverket beslutat att tulltjänstemän nu får bära tjänstevapen i fler situationer än tidigare.

Jag vill till att börja med helt och hållet instämma med Patrik Björck – vi måste krossa den organiserade brottsligheten. Här spelar våra tulltjänstemän en avgörande roll, då de befinner sig i frontlinjen i arbetet mot den kriminella ekonomin och den organiserade brottsligheten.

Det är därför regeringen fattat beslut om skarpare verktyg som ökat tulltjänstemännens säkerhet, stärkt deras kontrollverksamhet och förbättrat Tullverkets brottsbekämpning. Det är också mycket välkommet att Tullverket, bland annat efter ett uppdrag från regeringen, fattat beslut om att tulltjänstemän får bära vapen i fler situationer än tidigare.

Regelverken gällande beväpning av tulltjänstemän ser lite olika ut i de nordiska länderna. Det är såklart problematiskt om det försvårar möjligheten för våra tulltjänstemän att bära vapen. Jag har dock förhört mig om frågan med Tullverket, som informerat om att det nu förs en nära dialog med tullmyndigheterna i våra närmaste grannländer. Vi får se vad dialogen utmynnar i.

Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Vi är delvis överens om att det är viktigt att underlätta tullens viktiga arbete, men det finns en del frågor kvar. Jag har ställt frågor till finansministern med utgångspunkt i den verklighet som bland annat finns beskriven i en artikel i Svenska Dagbladet. Där står det: "Uniformerad tullpersonal som gör kontroller vid gränserna fick i år rätt att bära tjänstepistol. Men den nya beväpningen har inte bara gett önskad skyddseffekt för tullarna – den innebär också att de inte kan korsa gränserna till våra grannländer."

Det finns också några exempel på vad som kan ske ute vid våra gränser. En tullare vittnar på följande sätt: "Om jag har stått på en gränspassage och ska åka till nästa kan den närmaste vägen vara att åka in i Norge och sedan ta sig tillbaka. Du kan spara timmar på att inte behöva åka in i Sverige." Detta kan han inte längre göra. "De svenska tullarna kan inte heller längre åka över Öresundsbron och hoppa på tåget vid Kastrup för att kontrollera tåg på väg in i Sverige. – – Tullpersonalen får i stället göra kontroller först på den svenska sidan, vilket kan vara svårare."

Det finns alltså en väldigt konkret bakgrund till frågan. Även om vi är överens om att det är viktigt att använda tullen i kampen mot den organiserade brottsligheten, som finansministern säger i sitt svar, uppstår ändå praktiska problem, något som jag ställt frågor om till finansministern. På det svarade hon så här: "Regelverken gällande beväpning av tulltjänstemän ser lite olika ut i de nordiska länderna. Det är såklart problematiskt om det försvårar möjligheten för våra tulltjänstemän att bära vapen. Jag har dock förhört mig om frågan med Tullverket, som informerat om att det nu förs en nära dialog med tullmyndigheterna i våra närmaste grannländer. Vi får se vad dialogen utmynnar i."

Här blir jag lite bekymrad. Det verkar inte som att finansministern tänker ta någon aktiv del i att lösa det problem som har uppstått. Hon har skapat en situation som gjort att myndigheterna har hamnat i bryderier. Därför tänker man att det är finansministerns roll som politisk chef över myndigheten – den ligger under Finansdepartementet – att ta aktiv del i att lösa problemet.

För att ge ett litet bevis på hur man skulle kunna jobba vill jag ta upp en motsvarande fråga som ställts av en medlem i Nordiska rådet. Den ställdes till den norske justitieministern och gällde polissamarbetet. Det här är alltså inte en identisk fråga utan en liknande. Frågan lydde: "Hur kan vi säkerställa att det polisiära samarbetet både utvecklas och stärks, samtidigt som det sker i enlighet med och respekt för nationella lagar?"

När den norske ministern fick frågan från en medlem i Nordiska rådets parlamentariska församling blev svaret så här: "Jeg vil være beredt til å be om Stortingets samtykke til et styrket samarbeid om min svenske kollega og jeg blir enige om at vi ønsker å styrke samarbeidet på områder hvor gjennomføring vil kreve lovendringer eller annet stortingsvedtak."

Låt mig göra en kort sammanfattning. Den norske ministern tänker sig ett omedelbart politiskt ingripande. Inför en liknande problematik tänker han att den norska regeringen ska ta tag i detta, att han ska involvera det norska parlamentet och att det är viktigt att lösa frågan. Men när den svenska ministern, fru talman, får en motsvarande fråga i Sveriges riksdag överlämnar hon den med varm hand i knät på myndigheterna och hoppas och tror att det kan lösa sig.

Det visar på en brist på engagemang och politiskt ansvar. Därför vill jag ställa min fråga en gång till: Vad tänker finansministern göra för att lösa de problem som uppstått vid gränserna till våra nordiska grannar?

Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag och Patrik Björck kom in i riksdagen samtidigt. Nu verkar Patrik Björck tycka att jag har blivit lite för menlös och svag i mina formuleringar. Så får naturligtvis inte vara fallet. Det här är ju viktigt.

Patrik Björck menar att vi har skapat den här situationen. Men vad vi har skapat är en situation som gör det säkrare och tryggare för svenska tulltjänstemän att utföra ett väldigt tufft jobb. De får nu ha vapen i betydligt större utsträckning. Vi har sett till att de får resurser i form av en helt ny lagstiftning som ger dem bättre befogenheter. Vi har skickat in väldigt mycket mer pengar till myndigheten så att den kan växa och göra det man är satt att göra.

Jag vet att Patrik Björck och jag delar bilden av Tullverkets betydelse. Men poängen här är att vi inte har ministerstyre i Sverige – jag vet inte om det finns någon här som skulle önska det – utan i detta fall är det myndigheten som får ha en dialog.

När riksdagen fattade beslut om denna lagstiftning, och även när man införde möjligheten för tulltjänstemän att vara beväpnade, var det känt att det ser olika ut i de olika länderna.

Hur löser man då detta? Jo, från Tullverkets sida för man nu en dialog med de andra myndigheterna runt om i våra grannländer för att komma fram till en bra lösning. Det är ofta så vi löser problem i Sverige. Ibland är det bra att en finansminister lägger sig i, och ibland kan kanske myndighetscheferna sköta detta bättre.

Min poäng, fru talman, är att vi har gett tullen både resurser och verktyg att göra det mycket viktiga jobb de gör längst ut för att bekämpa brottslighet. Det är ett farligare jobb i dag än det var för 10, 15 eller 20 år sedan, och därför får de just dessa verktyg, inklusive beväpning.

Självklart ska också detta lösas mellan våra länder. Jag är helt övertygad om att så kommer att ske, för det är så det brukar fungera i Norden: Vi löser saker tillsammans, och vi förstår varandra.

Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tror inte att någon skulle anse det vara ministerstyre om den svenska finansministern tog fasta på den norske ministrerns svar: att man vill stärka samarbetet med sina svenska kollegor, det vill säga den svenska regeringen, liksom samarbetet mellan det norska stortinget och den svenska riksdagen. Jag tror inte att någon skulle kunna tolka detta som ministerstyre. Inte ens den mest envetne KU-ledamot skulle kunna dra den slutsatsen. Vi vill bara, fru talman, väcka frågan om hur finansministern tänker agera politiskt utifrån sin position.

Jag vet – jag sitter i Tullverkets insynsråd – att myndigheten jobbar med att lösa alla problem som uppstår, detta och många andra. Det är självklart myndighetens uppgift. Myndighetschefens uppgift är att ta till sig de problem som finns ute på fältet och lösa dem utifrån sina förutsättningar; det är en självklarhet. Det jag efterfrågar här är inte myndighetschefens svar på frågorna utan den politiskt ansvariga ministrarnas svar på frågorna. Det är det som är viktigt.

Utöver detta problem, att man inte fullt ut kan fullgöra sitt arbete med de viktiga nya reglerna kring beväpning, kommer denna typ av situationer att fortsätta uppkomma. Vi har en fortsatt allvarlig situation när det gäller narkotikasmuggling, kan man läsa i Tullverkets rapporter och årsredovisningar. Tullverket behöver stärka sin digitala förmåga och sin förmåga att hantera ett omfattande handelsflöde till följd av e-handeln. Vi har en orolig omvärld med högre hotbild, vilket ställer Tullverket inför nya krav på att kunna agera. Så sent som i dag, tror jag att det var, kom den nya propositionen som överlämnades till riksdagen, med förslag om ett nytt brott gällande utförsel av stöldgods. Detta ger Tullverket nya viktiga uppgifter att hantera.

Allt detta är utmaningar som Tullverket kommer att ha och som jag, fru talman, och finansministern är överens om att det är viktigt att ta sig an. Det är viktigt att man får dessa uppgifter och att man har fått den nya tullagstiftningen för att underlätta arbetet. Men Tullverket behöver också stöd från politiken – från ansvarig minister och från regeringen – och det skulle då kunna ställas krav på att regeringen fullföljer sitt ansvar och faktiskt regerar. Att regeringen följer upp, tillsätter resurser, följer upp lagstiftningen och ser om det finns någon anledning att agera tycker inte jag, fru talman, är ett orimligt krav från riksdagen.

Jag vill fråga regeringen hur man gör nu när det kommer vittnesmål om att den angelägna nya lagstiftningen, de angelägna nya uppdragen och de angelägna nya resurserna finns på plats men att Tullverket har ställts inför en ny situation. Då tycker jag, fru talman, inte att det räcker att hänvisa till att man har förhört sig om frågan med Tullverket, som informerar om att det nu förs en nära dialog med tullmyndigheterna i våra närmaste grannländer.

Vi får se – det är regeringens inställning när det gäller att lösa viktiga samhällsproblem. Jag skulle mycket hellre se att regeringen tog ansvar och följde upp politiskt. Man har ansvar för Myndighetssverige. Det är inte ministerstyret att se till att myndigheterna fullt ut agerar i enlighet med den lagstiftning som vi gemensamt har fattat beslut om här i riksdagen. Där finns inga åsiktsskillnader, utan det krav jag ställer här i dag gäller ansvar och regeringsduglighet.

Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Patrik Björck talar om ansvar för Sverige. Den enda orsaken till att jag över huvud taget blev politiskt aktiv är att jag ville ta ansvar – och det gör jag. Det är intressant att höra Patrik Björck säga att han nu inte upplever att den här regeringen gör det. I opposition tog vi ansvar för Tullverket. Vi såg till att Tullverket fick mer pengar när vi ändrade i Socialdemokraternas budgetar för att Tullverket skulle få de pengar som behövdes.

Den här regeringen har nu gett Tullverket skarpare verktyg – en helt ny lagstiftning som gör det lättare att både bekämpa brott och göra beslag. Den här regeringen har också sett till att myndigheten fått mer pengar för att kunna bekämpa den kriminella ekonomin och brottsligheten. Vi har också nu, fru talman, lagt fram ett förslag som kriminaliserar utförsel av stöldgods genom ett helt nytt brott.

Skatteverket, Tullverket och Kronofogden har också fått en gemensam målbild att jobba efter för att kraftsamla mot den kriminella ekonomin. Skatteverket genomför en folkräkning, och Kronofogden har fått möjlighet att göra distansutmätningar.

Listan kan göras lång över vad den här regeringen har gjort på två och ett halvt år. Är vi nöjda? Absolut inte, det finns väldigt mycket mer att göra. Och vi gör mer. Ett sätt är att som nu ge Tullverket större befogenheter.

Jag är helt övertygad om att denna fråga kommer att lösas av myndigheterna i våra grannländer. Det är så vi jobbar i de nordiska länderna: Vi ser problem, både politikerna och tjänstemännen, och vi löser dem tillsammans. Och vi ger förutsättningar för att göra tulltjänstemännen betydligt mer skyddade.

Denna fråga kanske återkommer längre fram – jag vet inte. Jag tror att den kommer att lösas relativt snart av de olika myndigheterna i grannländerna. Vi ska inte backa när det gäller att svenska tulltjänstemän ska få vara beväpnade när de gör ett mycket viktigt och tufft jobb för oss andra, under stor osäkerhet. Detta kan varje tulltjänsteman lita på.

Slutligen, fru talman, tror jag inte att Tullverkets ledning eller tjänstemän, tullare, helt känner igen sig i beskrivningen att den här regeringen inte stöttar och gör det som behövs. Tvärtom – i ett högt tempo ser vi nu till att göra Sverige tryggare och rikare.

Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Listan kan göras lång, säger finansministern. Jag skulle säga att listan kan göras lång över saker som finansministern lovade i valrörelsen men sedan inte har någon som helst idé om att genomföra.

Folkräkning är en sådan sak. Man gick till val på att genomföra en storskalig folkräkning i det här landet. Finansministern tog upp detta själv, så det är därför jag kommenterar det, fru talman, även om det ligger en bit från området. Folkräkningen är ett typexempel från den långa lista jag skulle kunna ta upp i en annan interpellationsdebatt över alla regeringens svek av de vallöften man gjorde.

Men frågan i dag var, fru talman: Är det inte rimligt att en regering, om den ger en myndighet nya befogenheter och ny lagstiftning, följer upp och ser vad som händer i denna nya verklighet? Uppstår det följdproblem? Finns det anledning för regeringen att agera? Det är detta jag frågar efter.

Det är självklart den enskilda myndighetens ansvar att agera utifrån den verklighet som råder. Men nu vittnar tullare om att de har problem – de får åka flera timmar för att kunna byta gränskontroll vid den långa svensk-norska gränsen – och att regeringen inte arbetar aktivt för att lösa detta. Svenska tullare kan inte heller åka över till den danska sidan av Öresundsbron för att bedriva ett effektivt tullarbete – man vittnar om detta. Är det då rimligt att ansvarig minister säger ”vi får se”? Jag tycker inte det. Jag vet inte vad de som lyssnar på den här debatten tycker.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:392, 458 och 477 om mat- priserna

Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Mot bakgrund av de senaste årens höga inflation, som lett till ökade matpriser, har Sanne Lennström frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att matpriserna pressas ned så att alla har råd med mat. Mikael Damberg har frågat mig varför jag inte ställer mig bakom något av Socialdemokraternas förslag för att pressa matpriserna. Jytte Guteland har frågat mig vad jag gör för att motverka att matjättarna fortsätter att höja priserna och pressa redan pressade svenskar.

När regeringen tillträdde var inflationen omkring 10 procent. Stigande matpriser har slagit hårt mot många familjer, särskilt de som redan har små marginaler. Regeringens viktigaste ekonomiska prioritering vid tillträdet var därför att bekämpa inflationen. Samtidigt stöttade vi hushållen med bland annat sänkta skatter på arbete och drivmedel och ett förstärkt bostadsbidrag.

Det är positivt att vi har fått ned inflationen. Men det betyder inte att matpriserna sjunker tillbaka, utan de är fortsatt höga. Många familjer har det fortfarande svårt att få ekonomin att gå ihop. Därför har vi i årets budget sänkt skatten ytterligare för alla som jobbar, med fokus på låg- och medelinkomsttagare. För dem som har det allra tuffast förlänger vi det tillfälliga tilläggsbidraget i bostadsbidraget till barnfamiljer och höjer sjukpenningen i särskilda fall.

Regeringen har också gett Konkurrensverket i uppdrag att analysera konkurrensen inom livsmedelskedjan och hur priserna ökat i förhållande till kostnaderna, vilket visades i juni 2024. Regeringen har ökat Konkurrensverkets anslag och stärker också det svenska jordbruket. Stärkt konkurrens och lägre kostnader för bönderna kan ge lägre matpriser.

Störst skillnad gör det dock att familjerna får mer i plånboken. En familj med en polis och en sjuksköterska har i år 9 000 kronor mer i plånboken tack vare vår budget. Det gör stor skillnad när matkassarna ska betalas.

Anf. 23 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Inflationen må har sjunkit, även om den är på väg upp igen, och statsråden i den här kammaren har många gånger använt formuleringar som att Sverige går mot ljusare tider eller att vi ser många förbättringar kommande år. Det är möjligt att känslan har varit så i Rosenbad, men det är långt ifrån känslan kring de svenska köksborden hos barnfamiljerna och särskilt inte hos ensamstående.

Jag har haft ett flertal debatter på detta tema med statsrådet Anna Tenje, och det finns en sak som oroar mig. Det är inte ovanligt att vi som partier här i kammaren har olika idéer om mål och medel, men i det här fallet är

vi inte ens överens om verkligheten när det kommer till barnfamiljernas ekonomi.

När jag frågade statsrådet Anna Tenje om barnfamiljerna hade det tufft, ja eller nej, fick jag inget svar. Det uteblev och ersattes av statistik och historiebereskrivning. I dag hoppas jag på ett positivare svar från finansministern.

Dagens debatt är väldigt viktig. Inflationen har ju backat en del, men det har verkligen inte matpriserna och hyrorna. Hela 25 procent har matpriserna ökat på tre år, och det är billiga dagligvaror som har ökat mest i pris. Detta är kännbart för många men särskilt för landets barnfamiljer.

Konsumentverket säger att genomsnittsfamiljen lägger 11 600 kronor på livsmedel varje månad. Regeringsunderlagets politiker kan prata hur mycket de vill om att man ska leta reapriser, vara otrogen mot sin matbutik, jobba, flytta, bli befördrad och alla andra så kallade tips som jag har hört i den här kammaren, men låt mig vara tydlig: Det gör man redan.

Självfallet är det grundläggande att vi motarbetar arbetslösheten, som är hög, men säg inte i den här debatten att det är arbetslinjen som gäller. Det är ett hån att säga till en hårt arbetande undersköterska som har två tre barn att hon ska bli befördrad och jobba mer.

Regeringen måste se verkligheten, och det är att barnfamiljerna fortfarande går på knäna på grund av kostnadskrisen. Juice, mejeriprodukter, grönsaker, blöjor och kaffe är några produkter som har ökat särskilt mycket i pris. Det är precis den typ av varor som barnfamiljerna behöver.

Fru talman! I en artikel i Aftonbladet den 20 januari kunde man läsa om en 39-årig trebarnsmamma som tvingas hoppa över måltider för att få ekonomin att gå ihop. Hon har inte själv råd med vinterkängor till sina barn. Denna mamma har ett jobb men är ensamstående, så ekonomin är minst sagt skral. Och hon skäms. Om det ska beställas pizza säger hon till andra vuxna att de inte är så hungriga i hennes familj och att alla fyra kan dela på en pizza.

En annan mamma som det har skrivits om heter Sandra. Hon är undersköterska. Hon tar extrapass med ob-tillägg, men ändå går det inte ihop. Ibland tvingas hon dricka te i stället för att äta middag för att hennes barn ska kunna äta middag.

Samtidigt har vi en regering som satsar på skattesänkningar för dem som tjänar mest. Det här är Sverige 2025. Makalösa Föräldrar släppte nyligen en rapport som visar att deras medlemmar – ensamstående föräldrar – i regel saknar 3 029 kronor varje månad.

Makalösa Föräldrar ber om politiska förändringar för en dräglig vardag. Man pekar på att regeringen, senast i budgeten genom sänkt tillägg i bostadsbidraget, gav mindre i plånboken för ensamstående föräldrar. Det blir mindre pengar medan utgifterna ökar, och regeringen vill heller inte höja barnbidraget trots att vi har föreslagit det i olika tappningar flera gånger.

Ekvationen går inte ihop, och det är de ensamstående som blir lidande. Det skapar stress och press och riskerar att leda till fler sjukskrivningar, vilket verkligen inte är önskvärt. Vad vill statsrådet säga till Caroline, Sandra och alla andra? Det skapar stress och press och riskerar att leda till fler sjukskrivningar, vilket verkligen inte är önskvärt.

Vad vill statsrådet säga till Caroline, Sandra och alla andra föräldrar som kämpar med att mätta sina familjer?

Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! För någon vecka sedan kom den senaste inflationssiffran. Det stod i svart på vitt: I februari ökade matpriserna med ytterligare 3,9 procent.

Det är inte första gången vi hör att matpriserna fortsätter att öka. En vanlig familj kan i dag betala 30 000 kronor mer för sin mat per år jämfört med hur det var före kostnadskrisen. Priserna på vardagsvarorna fortsätter uppåt. Ett paket kaffe kommer snart att kosta 100 kronor. Många människor tvingas välja bort frukostjuice, ost eller kött i matkassen.

Jag tror att det är många som känner att det räcker nu. Så här kan vi inte ha det. Nu i veckan protesterar tusentals svenskar runt om i landet mot de ökade matpriserna. De är trötta på de ständiga prisökningarna, och de ställer den helt rimliga frågan: Varför gör inte regeringen något? Vet ni vad – det funderar jag också över.

Vi socialdemokrater har lagt fram ett helt paket av åtgärder för att öka konkurrensen och pressa priserna. Vi har lagt fram förslag om att öka konkurrensen på livsmedelsmarknaden och pressa priserna för vanligt folk, bland annat genom att göra det lättare för lokala matbutiker att etablera sig. Vi vill ha bättre prisjämförelser i butik. Vi vill öka konkurrensen i grossistleden. Vi vill ha en tydligare märkning mot krympflation. Vi vill inrätta en matpriskommission som granskar matjättarnas prishöjningar och agerar för att skydda svenska konsumenter.

Jag noterar att finansministern inte svarade på min fråga i sitt svar, så jag vill avsluta med att upprepa den: Varför ställer sig finansministern inte bakom något av våra förslag om att pressa matpriserna, och har hon några egna förslag att komma med?

(Applåder)

Anf. 25 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för deltagandet här i kammaren!

Matpriserna har, som övriga interpellanter också har tagit upp, stigit de senaste åren. Det handlar nu om 25 procent. Pressade svenskar har tvingats notera att också detta år startade med prishöjningar. Prisfesten fortsätter för Axfood, Coop och Ica, som dominerar marknaden och fullständigt verkar ignorera det lidande det skapar när priserna bara fortsätter att öka.

Enligt SCB lever nära en halv miljon svenskar i materiell och social fattigdom. En stor andel av svenska folket var vid årsskiftet registrerade hos Kronofogden. Vid årsskiftet handlade det om 417 248 personer, en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Det lidande som svenska folket dignar under med den här regeringen verkar aldrig ta slut.

Redan förra året vittnade organisationerna Rädda Barnen, Röda Korset, Majblomman och Hyresgästföreningen om att inflation, hyreshöjningar, höjda räntor och höga och stigande matpriser har lett till att barnfamiljer har mycket svårt att få råd med ens det grundläggande. Mina medinterpellanter har tagit upp samma sak.

Ensamstående föräldrar har särskilt svårt att få ekonomin att gå ihop. Organisationen Makalösa Föräldrar, som togs upp här av föregående interpellant, vittnar om att majoriteten av svenska föräldrar är mycket oroade. Åtta av tio föräldrar är oroliga för sin ekonomi. Makalösa Föräldrars generalsekreterare Christina Olsson säger att som läget är just nu krävs det i

Prot. 2024/25:85

18 mars

Svar på

interpellationer

princip två löner. Vi är alltså inne i någon sorts amerikansk ekonomi där man inte längre klarar sig på en lön.

En stor grupp föräldrar gör allt för att minska kostnaderna och har redan gjort allt. Man går på knäna. Ändå låter det ibland från Rosenbad och departementsbyggnaderna runt om som att man bara ska anstränga sig lite mer och samla ihop rester och det man sparat i ladorna. Men det här är människor – och jag kan säga att det är en stor del av svenska folket – som redan köper secondhand till sina barn. Man har dragit ned på alla fritidsaktiviteter, och man lagar redan linssoppa till sig själv och falukorv till barnen – eller, som vissa föräldrar vittnar om till Makalösa Föräldrar, man äter själv bara frukost för att ha råd med mat till barnen hela dagen.

Fru talman! Arbetslösheten ökar. Svenskar hamnar hos Kronofogden som aldrig förr. Hjälporganisationer vittnar om att allt fler svenskar söker hjälp för utgifter som de klarade tidigare, till exempel matinköp. Ändå hör vi knappt ett ord från regeringen.

Vi socialdemokrater har genom vår finanspolitiska talesperson lagt fram en rad förslag. Vi vill stärka konkurrensen på matmarknaden. Det ska vara lättare för lokala matbutiker att etablera sig och konkurrera för att få ned priserna. Vi vill ha bättre prisjämförelser i butik. Vi vill ha tydligare märkning vid krympflation. Vi vill inte minst stärka situationen för landets barnfamiljer med höjda barnbidrag. När ska regeringen lyssna på Socialdemokraterna?

Anf. 26 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Matpriserna är så höga att folk inte har råd att handla mat. Då passar regeringen på att chockhöja priset på medicin. Det är med unik precision och tajmning som regeringen väljer att gå fram med högre priser på medicin. Samtidigt har regeringen valt att ge sig själv stora skattesänkningar.

Det är uppenbart att människor nu har fått nog. Vi ser att det under den här veckan pågår stora och omfattande bojkotter mot matjättarna. Människor känner att det behövs – att någonting behöver hända för att vända den här utvecklingen.

Regeringen behöver agera för att människor ska ha råd att sätta mat på bordet. Det är essentiellt att människor ska ha råd att äta sig mätta.

Konkurrensverket konstaterar att livsmedelspriserna inte har ökat så mycket sedan 1950-talet. Regeringen och Sverigedemokraterna har tidigare talat om att det ljusnar för svensk ekonomi och att inflationen är på väg att falla tillbaka. Samtidigt kunde vi i februari se att inflationsökningen på matpriserna var den största på ett år.

Regeringen och Elisabeth Svantesson ska nu återigen fika med matjättarna. Vi kan bara hoppas och önska att det är mer än bara kaffe och bullar som kommer att bli resultatet av fikat den här gången, för någonting behöver nu hända. Regeringen behöver ta ansvar för att människor ska kunna ha råd att leva.

Åkesson har sagt i debatter och uttalanden att man ska handla hos dem som har bättre priser. Problemet är att det inte fungerar eftersom marknaden inte fungerar. Det har också Konkurrensverket konstaterat – det råder en oligopolliknande situation på matmarknaden, där det kartellbildas kring prissättning.

Regeringen lutar sig tillbaka och låter det här rånet pågå. Man är snabb med att sänka skatter och höjer högkostnadsskyddet på medicin men lutar sig tillbaka när matjättarna fortsätter höja sina priser.

Det som behövs just nu är total transparens i prissättning och böter vid orimligt hög prissättning. Till det här fikat med matjättarna skulle jag vilja göra ett medskick till regeringen: att den nu måste ge besked till matjättarna att om de fortsätter höja priserna orimligt mycket ska övervinsterna beskattas.

Kostnaderna för det här måste fördelas mellan kunderna och marknaden. Just nu läggs alla kostnadsökningar direkt på konsumenterna medan de som äger marknaden fortsätter ta ut precis lika höga vinster – till och med högre än tidigare. Det är helt orimligt.

Det riskerar också att sätta hela den svenska ekonomin i en oerhört allvarlig situation om vi fortsätter låta inflationen på matpriserna stiga.

Min fråga till Elisabeth Svantesson är: Vad gör regeringen åt detta?

Anf. 27 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Det är väldigt bra att vi har den här debatten i dag, för problemet med de stigande matpriserna är något som både engagerar och drabbar alla svenskar men allra mest de svenskar som har de allra lägsta inkomsterna.

De senaste tre fyra åren har matpriserna stigit med ungefär 25–30 procent samtidigt som lönerna i snitt bara stigit med ungefär 10 procent. Det har helt enkelt blivit svårare för svenska folket att få råd med mat på bordet. Utöver dessa Tidöpriser på mat har vi de senaste månaderna sett väldigt stora hyreshöjningar.

I det läget hade man kunnat hoppas på en regering som visar handlingskraft för att stärka utsatta hushålls ekonomi. Tyvärr är fallet i princip tvärtom.

I stället presenterade regeringen i går ett försämrat högkostnadsskydd för läkemedel som innebär att det blir väldigt mycket dyrare att vara sjuk. Regeringen har tidigare meddelat att den i sommar avskaffar det tillfälliga bostadsbidraget för barnfamiljer. Och häromveckan presenterades regeringens utredning om ett bidragstak, som skulle innebära att Sveriges mest utsatta barnfamiljer skulle förlora tusentals kronor i inkomst varje månad.

Jag tror inte att begreppet dubbelsmocka räcker för att beskriva situationen. Jag tror att vi är uppe i en trippel- eller kvadrupelsmocka mot Sveriges barnfamiljer och låginkomsttagare.

Regeringen behöver ta det här läget på mycket större allvar. Ett möte med livsmedelsjättarna är bra, men det är inte tillräckligt för att skapa långsiktigt sundare matpriser.

Det finns redan presenterade utredningsförslag på hur Konkurrensverkets möjligheter att agera mot oskälig konkurrens och monopolsituationer kan stärkas. Regeringen måste gå vidare och skärpa de verktygen för att på så vis kunna få ned matpriserna.

Miljöpartiet vill tillsätta en matpriskommission som tittar på hur priserna i hela varukedjan kan sänkas.

Vi vill stärka svenska lantbrukare för att värna svensk matproduktion och göra oss mindre sårbara för prishöjningar som beror på en skakig omvärld.

Det behövs också riktade satsningar för att stärka låginkomsttagares och barnfamiljers köpkraft. Ett höjt och indexerat barnbidrag, en permanentning av det tillfälliga bostadsbidraget för barnfamiljer och en höjd riksnorm för försörjningsstödet är förslag som verkligen skulle nå de hushåll som behöver stödet allra mest och se till att de har möjlighet att sätta mat på bordet.

Om några veckor ska regeringen presentera sin vårandringsbudget. Det är ett utmärkt tillfälle att stötta de hushåll som verkligen behöver det. Jag undrar därför: Kommer regeringen att genomföra några nya åtgärder för att pressa matpriserna och stärka de utsatta hushållens köpkraft?

Anf. 28 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag tycker att det är bra att vi har denna diskussion i riksdagens kammare. Vi sätter ljuset på en fråga som berör väldigt många runt om i vårt land. Det är många familjer i svensk medelklass, där två personer har inkomst, som har det ganska tufft. Trots att de kanske har egen villa, ganska god utbildning och relativt höga löner får även de familjerna prioritera. De har det ganska tufft. Är man ensamstående och har lägre lön är det klart att livet är otroligt utmanande.

Det är alltså bra att vi har den här debatten, men låt oss titta tillbaka på varifrån vi kom. När en av interpellanterna, riksdagsledamoten Mikael Damberg, lämnade över som finansminister var prisökningstakten, det vill säga inflationen, 10 procentenheter. Det var detta som lämnades över till nuvarande finansminister att hantera. Allt var inte Socialdemokraternas fel, låt mig vara tydlig med detta, men man bär en hel del ansvar på sina axlar.

Den första och mest centrala prioriteten för den här regeringen har varit att bekämpa inflationen. Riksbanken har gjort sitt, regeringen har gjort sitt och svensk fackföreningsrörelse har tagit ett mycket stort ansvar – större i Sverige än i andra länder. Tillsammans har alla lyckats pressa ned svensk inflation till mycket låga nivåer. Men det är klart att priserna är kvar – och de är fortsatt höga – även om prisökningstakten stannat av. Det är viktigt att komma ihåg. Priserna är besvärliga för väldigt många människor.

Vi ser att det lättar för vissa. De lägre räntorna slår igenom på en del områden, men samtidigt får några hyreshöjningar eftersom det finns en eftersläpning. Man hade å andra sidan inte hyreshöjningar när villaägare och bostadsrättsinnehavare fick tredubblade räntor. Det är klart att många har haft det tufft i spåren av detta.

Låt mig nu komma till den diskussion om matpriserna som jag tycker är bra att vi har, fru talman. En del saker som gör att matpriserna blir lägre kan svenska politiker faktiskt påverka. Några saker kan svenska politiker inte alls påverka. Att det är dåliga skördar i andra delar av världen är relativt svårt för någon i den här kammaren att på kort sikt göra jättemycket åt, men det påverkar såklart svenska konsumenter väldigt mycket. Vi kan dock påverka ganska mycket av det som påverkar de svenska matpriserna. Dieselpriiset är en av de viktigaste komponenterna för svensk matproduktion. Kan man något om svenskt jordbruk vet man att det är på det sättet. Det är en av de stora utgifterna.

Alla de socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister som har varit här uppe lämnade i princip världens högsta bränslepriser efter sig. När dessa partier styrde var dieseln otroligt dyr. Det påverkade matkost-

naderna. Man monterade ned fullt fungerande kärnkraft, vilket gjorde att elen blev dyr. I debattprogram och när vi har träffat matproducenter har det visat sig att dessa komponenter påverkade i mycket stor utsträckning. Det var en av de saker som tillsammans med annat gjorde att prisutvecklingen avstannade.

Jag ser att talartiden går väldigt snabbt, fru talman, så jag kommer tillbaka upp för att fortsätta. Låt mig dock vara tydlig: Det går i vissa delar att påverka när det gäller kostnader för svenskt jordbruk. I andra delar påverkas vi av omvärlden.

Anf. 29 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Egentligen skulle jag vilja replikera omgående, men jag tänker hålla mig till det jag hade tänkt säga.

Sverige är ett land där vi länge har kunnat känna trygghet i vardagen. Så känns det inte längre, om man får säga så. Tryggheten i att det ska finnas mat på bordet och att vi ska ha tak över huvudet och ett tryggt samhälle att bo i har naggats i kanten.

Jag träffade mormor Majvor. Hon har låg pension, men hon har hand om sina barnbarn efter skolans slut ett par gånger i veckan. Hon brukar bjuda dem på en smörgås och ett glas mjölk. Det är inga konstigheter, men det har blivit tuffare även för henne. Den här smörgåsen är gjord på köpebröd i form av limpa. Det är lite ost, Bregott och en gurkskiva på och ett glas mjölk till. År 2021 kostade smörgåsen – oavsett dieselpriset – 6,20 kronor med mjölk till. I dag kostar den 10 kronor. Det är orimligt.

Vi pratar inte om oxfilé och havskräftor här, utan basmat. Vi pratar om en helt vanlig macka. Det är något som barn får i skolan och till frukost och som pensionärer äter till kaffet om de har råd med det. Ensamstående föräldrar försöker få mellanmålet att gå ihop. Det är inte bara siffror, utan det här är verklighet för många människor. Det är verklighet för barnfamiljer, låginkomsttagare och pensionärer och för människor som gör sitt bästa varje dag i Sverige men ändå inte får matkassen att gå ihop på grund av kostnaden på kvittot.

Fru talman! Detta är en utveckling vi inte kan acceptera. Flera har vittnat om det här och hur det drabbar dem, och vi ser dagligen människor i våra sociala medier som protesterar. Marknaden fungerar inte när hushållen får bära hela kostnaden själva och matjättarna fortfarande gör miljardvinster. Priset på en matkasse för vanligt folk sväller, men innehållet krymper.

Vi socialdemokrater menar att staten inte bara ska ta sitt ansvar. Staten bör agera. Om inte ens en smörgås längre är självklar är det verkligen dags.

Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ett fint vårtecken är när barn börjar sälja majblomman. Man gör det för att samla in medel till familjer som har det tufft och är ekonomiskt utsatta. Men det som en gång i tiden var tänkt att ge guldkant på tillvaron gör inte alltid det, utan det går nu ofta till basala behov som skor och mat. Jag vill ge all kredit till Majblomman, som gör ett fantastiskt jobb, men barn i Sverige ska inte behöva gå hungriga. Barn ska inte behöva frysa om fötterna.

När jag fick det här jobbet var inflationen hög. För mig var det viktigaste att se till att den prisökningstakten inte fortsatte. Människor som job-

bar, sliter och tjänar pengar – och de med låg inkomst som kanske jobbar deltid – skulle faktiskt också tjäna på att vi pressade ned inflationen. Vi stöttade dem så att de kunde ta sig igenom den svåra situation som väldigt många var i och som många fortfarande är i. För även om den höga inflationen är dämpad är prisnivåerna höga. De som har haft olika former av bidrag eller ersättningar har ju fått en kompensation för det, medan de som arbetar inte har fått det på samma sätt.

Fru talman! Jag vill lyfta fram två saker från den här viktiga interpellationsdebatten. Den ena handlar om matpriser och konkurrens, och den andra handlar om vad vi gör för hushållen. Först gäller det hushållen. För att stötta hushållen i en svår situation har vi två år i rad sänkt skatten för vanliga löntagare. Vi sänker skatten på pension, vi har flera gånger sänkt skatten på drivmedel och vi har förändrat reduktionsplikten.

Den 1 oktober 2022 låg priset ungefär på 27,50 kronor – det beror i och för sig på var man tankar – och den 1 mars i år låg dieseln på 17,15. Det är 10 kronor lägre pris för vanliga människor som är i behov av sin bil. Det här var ju inte Socialdemokraternas favoritförslag, och det var inte att sänka skatten för vanliga människor heller. Det ligger inte i generna för en socialdemokrat, tyvärr.

Den andra delen, som det här egentligen handlar om, är matpriserna. De steg ganska kraftigt. Livsmedelspriserna var drivande. De var den enskilt största faktorn för inflationen fram till mars 2023, då jag träffade de tre stora aktörerna var för sig. Från och med april var inte livsmedelspriserna den drivande faktorn för inflationen på samma sätt som tidigare, utan det hela började dämpas.

Nu ser vi dock att priserna börjar stiga igen. Därför är denna diskussion viktig och bra – vi sätter tryck tillsammans. Vissa delar är lika, medan andra delar inte alls är lika. Vad vi nu ser har delvis att göra med omvärldsfaktorer som vi inte såg för två år sedan, till exempel olika skördar av kaffebönor och kakao.

Det finns även en annan del, som är viktig internt i Sverige, nämligen konkurrensen. Vi vet att konkurrensen är för dålig och att det finns mycket att göra. En viktig sak för alla partier är att se till att få lågpriskedjor att etablera sig runt om i Sverige och att vi inte har politiker från vänster till höger som säger nej när de vill etablera sig. Det påverkar matkassarna och möjligheterna för människor att göra ett val. Bor man i Stockholm eller i Örebro, som jag gör, är det såklart lättare. Om man bor i en mindre kommun är det inte lika självklart.

Det gäller att både stärka hushållen, genom det jag nu har nämnt, och se till att konkurrensen ökar. Jag återkommer till detta och till det möte jag avser att ha på torsdag med Livsmedelsföretagen.

Anf. 31 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ledamoten Riedl valde att skylla på Mikael Damberg och den föregående regeringen. Nu är det 2025. Vi pratar om att massor av riktiga människor av kött och blod har svårt att sätta mat på bordet. Kom med i matchen, regeringen! Sluta fika och börja agera!

Vanliga hushåll har det tuffaste läget på över 30 år. Inflationen stiger, och matpriserna fortsätter att sticka iväg. Regeringen gör för lite. Den här regeringen sänker skatten för höginkomsttagare med tusentals kronor per

månad. Jimmie Åkesson uppmanar vanligt folk att handla billigare mat. Det är dags att se verkligheten, att se de här människorna och att göra någonting.

Svenskt Näringsliv och, i den här debatten, Edward Riedl menar att problemet ligger i klimatkris, krig, inflation med mera. Till den som tror att detta är hela sanningen har jag ett lästips, nämligen *Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024*, som statsrådet nämn- de. I rapporten står följande: Det råder i flera avseenden bristande konkur- rens i livsmedelskedjan. För konsumenterna innebär detta att de betalar mer för många livsmedel än vad de skulle behöva göra. Det är dåliga ny- heter för våra redan hårt pressade hushåll, inte minst för barnfamiljerna.

Svantesson och Åkesson kan säga att konsumenterna ska ta sitt ansvar, men vad tänker regeringen göra? Var finns regeringens ansvar i detta?

Vi socialdemokrater står inte utan svar. Vi har gång på gång presenterat förslag på olika typer av åtgärder, bland annat en matpriskommission för att gå till botten med varför priserna är så höga och en varningstriangel mot krympflation, det vill säga när en vara minskar till innehållet men pri- set är detsamma eller rent av ökar. Vi har även föreslagit en höjning av barnbidraget och att ha kvar tillägget i bostadsbidraget på en högre nivå än vad regeringen har. Allt detta hade hjälpt barnfamiljerna och konsumen- terna i dag, men regeringen har sagt nej.

Ökningen av matpriserna leder inte bara till krympta bankkonton utan driver också på inflationen. Livsmedel har ökat i pris sedan årsskiftet. Om regeringen nu säger nej till alla de förslag på åtgärder som vi socialdemo- krater presenterar, exakt vad avser statsrådet Svantesson att göra för att säkerställa att Sveriges konsumenter kan äta sig mätta och inte behöver ersätta middag med te?

(Applåder)

Anf. 32 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är en viktig debatt vi har just nu. Det handlar om var- dagen och verkligheten för väldigt många olika familjer runt om i Sverige som ser att det är svårt att få ekonomin att gå ihop.

När jag hörde interpellationssvaret tänkte jag först att det måste vara något fel. Finansministern sa att det är positivt att vi har fått ned inflationen men att detta inte betyder att matpriserna sjunker – de är fortsatt höga. Glömde hon bara bort att säga att matpriserna stiger igen?

Sedan, fru talman, hörde jag Edward Riedl säga att priserna fortsatt är höga. De stiger alltså. Kan vi vara överens om att matpriserna stiger igen efter att redan tidigare ha varit höga?

Detta blir gärna en fördelningspolitisk diskussion. Vi kan ha den de- batten.

Vi har föreslagit en rättvis skattesänkning, som når fler grupper än den som regeringen har föreslagit. Vi har föreslagit att Sverige ska höja barn- bidraget och studiemedlet med 200 kronor i månaden och göra någonting som alla andra nordiska länder har gjort i denna kostnadskris, nämligen att stötta barnfamiljerna genom krisen. Vi har föreslagit att de fattigaste pen- sionärerna ska få 200 kronor mer i bostadstillägg eftersom de har väldigt små marginaler.

Vi har också sagt nej till regeringens försämring för de ensamstående föräldrar som det talas väldigt mycket om i denna kammare. Det kan bli

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

så mycket som 770 kronor mindre i månaden för dessa ensamstående föräldrar, ofta mammor, som ska försöka sätta bra mat på bordet åt sina barn.

Jag har gärna en fördelningspolitisk diskussion med regeringen om hur man kan tajma in en försämring av högkostnadsskyddet för läkemedel samtidigt som man har råd att sänka skatten med över 3 000 kronor i månaden för människor med höga inkomster. Det säger ju någonting om prioriteringarna i det här ekonomiska läget.

Denna interpellation handlar dock egentligen om någonting som vi borde kunna vara överens om: att göra mer för att pressa matpriserna i vårt land.

Jag berättade i mitt förra inlägg att vi har lagt fram ett helt paket med åtgärder på olika områden för att öka konkurrensen, göra det lättare att starta butiker, ha bättre prisuppgifter i butiker och se till att det finns varningstrianglar när det blir krympflation på varorna. Skälet till det sistnämnda är att man inte ska köpa ett paket kaffe som är 450 gram i stället för, som tidigare, 500 gram och känna sig lurad på grund av att man inte vet hur mycket kaffe man egentligen betalar för. Vi vill se mer konkurrens i grossistledet för att göra det möjligt för små butiker att handla från fler grossister.

För två år sedan föreslog Socialdemokraterna en matpriskommission. Tänk om vi under två års tid hade haft en matpriskommission som hade jobbat med att syna hur matjättarna använder sin makt och prissättning och hur man kan komma med nya initiativ för att öka konkurrensen på denna marknad!

Tyvärr har regeringen bara tagit ett initiativ. Man kallar, än en gång, till ett möte med matjättarna. Det är väl bra att man sitter ned med matjättarna; det är inget fel med det. Men man har ju också den politiska makten att lägga fram förslag, vidta åtgärder och driva frågor för att öka konkurrensen och pressa priserna.

Jag vill säga detta till regeringen: Ta något av våra förslag! Vi hjälper gärna till. Hitta på andra förslag som ökar konkurrensen på matmarknaden! Vi är öppna för konstruktivt samarbete för att öka konkurrensen.

Regeringens egen myndighet har faktiskt sagt att en del av prisökningarna drivs av för dålig konkurrens. Då borde vi kunna enas i Sveriges riksdag om att vi ska göra mer för att rätta till detta. Tyvärr har det mest blivit fikamöten. Det har inte kommit några nya förslag.

(Applåder)

Anf. 33 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret på interpellationerna, men jag tycker ändå att mina kollegors vittnesmål om det vi kan se ute i det svenska samhället i dag är det som griper tag mest i denna debatt. Ensamstående mammor dricker te för att inte känna hunger och letar rabatter febrilt. De äter annan mat än barnen eller äter inte alls under hela dagen. De försöker låta bli att be morföräldrar eller föräldrar om extra stöd för att klara månaden. De letar efter olika typer av erbjudanden för att kunna ge någon gåva vid jul eller på en födelsedag.

Det är detta som griper tag under den debatt vi har nu – inte Edward Riedl, som tar upp vems fel han anser att det är. Vad är det? Vad är det för snack? Vi står här och pratar om åtgärder som krävs här och nu för att föräldrar ska kunna klara av att ge sina barn mat på bordet – i Sverige år

2025. Det är detta debatten handlar om. Den handlar inte om att någonting som hände för fem eller sex år sedan på marginalen skulle kunna förklara utvecklingen.

Det vi vill ha är åtgärder här och nu för att hjälpa föräldrar att klara sin vardag så att de slipper förnedra sig och springa till barnens mor- och farföräldrar en gång i kvarten. Det är detta det handlar om. Det handlar också om att barn inte ska behöva vara hungriga eller under sin uppväxt alltid vara oroliga för att mamma inte har råd.

Vi har kommit med en rad förslag. Vi vill höja barnbidraget och ha en matpriskommission som kan titta på vad man kan göra ytterligare. Vi har även tittat på hur man skulle kunna få till bättre konkurrens, också på mindre orter, där det i dag snarast är oligopol.

Vi har absolut inte drivit på för de försämringar regeringen gör och som slår så fördelningspolitiskt hårt och grymt. Man försämrar högkostnadsskyddet för mediciner, bara för att lägga lite extra sten på börda för dem som har det sämst ekonomiskt. Denna typ av förslag motsätter vi oss i rådande läge och vill i stället förbättra fördelningspolitiken så att familjer som har de lägsta inkomsterna får hjälp.

Regeringen skär ned på bostadstillägget till de familjer som har det tuffast, man försämrar som sagt högkostnadsskyddet för mediciner, man tar inte tag i matpriserna och man säger nej till att höja barnbidraget. Det är denna politik Sverige får.

Jag vill gärna höra självvrannnsakan från finansministern i ett läge när vi snart sagt varje dag hör familjer i nyheterna vittna om hur tufft det är att ens se till att barnen får äta sig mätta.

(Applåder)

Anf. 34 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! 30 000 kronor dyrare har det blivit för en barnfamilj att handla mat sedan Ebba Busch viftade med den där falukorven i valrörelsen 2022. Då talade hon om Magdapriser, men jag tror att svenska folket i dag säger att man har fått nog av Uffepriser.

Edward Riedl pratade om att prisökningstakten har stannat av men att priserna ligger kvar på en hög nivå. Det känns som att vi lever i olika verkligheter, för Konkurrensverket och SCB konstaterar i sin statistik att inflationen på livsmedel gick upp kraftigt i februari. Jag vill därför gärna höra från regeringsföreträdarna om de anser att inflationen på livsmedel går upp eller står stilla. Det vore intressant att höra om vi delar samma verklighetsbild.

Andra länder i Europa har lyckats agera mot höga matpriser och inflationen på livsmedel. Sverige är dock världsunikt dåligt på detta, och det får de svenska hushållen betala priset för.

Svantesson var inne på att livsmedelspriserna stiger i leverantörsledet, men sanningen är att Ica under 2024 gjorde en rekordvinst på 25,9 miljarder. Lantbrukarna är mycket riktigt pressade. Just nu är det bara hushållen och lantbrukarna som får ta kostnaderna medan matjättarna fortsätter att skratta hela vägen till banken.

Jag förstår att regeringsföreträdarna inte oroar sig så mycket för egen del, för de har ju fått enorma skattesänkningar. Men vad gör regeringen för att få ned priserna?

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 35 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Svantesson för svaret.

Statsrådet menar att regeringen stöttar hushållen med skattesänkningar på jobb och bränslen. Men sänkt bensinskatt hjälper inte mamman som cyklar eller tar bussen till jobbet varje dag. Ett jobbskatteavdrag hjälper inte de över en halv miljon svenskar som är arbetslösa eller de unga som studerar. För dem som arbetar och har de allra lägsta inkomsterna innebär skattesänkningarna bara småpengar varje månad medan höginkomsttagare som statsrådet och jag får tusenlappar. Det är inte vi som har det svårt, men det behövs riktade insatser till barnfamiljer och låginkomsttagare, inte minst höjt barnbidrag och bostadsbidrag.

Det behövs politisk handling för att sänka matpriserna. Det behövs större konkurrens i hela matkedjan och åtgärder för att stötta svenska lantbrukare. Var är dessa åtgärder från regeringen? Jag har inte sett dem.

Dessutom: Om man anser att klimatförändringarna har stor påverkan på matpriserna bör man som regering inte vidta åtgärder som ökar utsläppen och försvårar torka och matkriser i andra delar av världen utan i stället agera för att sänka Sveriges och Europas utsläpp så att vi inte hamnar i en sådan situation längre fram. Men så agerar tyvärr inte dagens regering.

Anf. 36 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Ledamoten Damberg med flera undrar vad som händer med inflationen. För oss som lyssnade på Riksbanken var det tydligt att det är två saker som gör att vi ser en liten skiftning från 2,2 till 2,9 procent i KPIF. Det ena är korgeffekten, alltså när man rent tekniskt byter ut saker i korgen – för att prata klarspråk. Det andra är att matpriserna sticker iväg lite grann, och skälet till det är till stor del dåliga skördar i andra delar av världen. Problemet är detsamma, och det var min poäng, fru talman. Vi delar problembilden; det är inte så att någon på endera sidan av blockgränsen tycker att människor inte har det svårt.

Bland många socialdemokrater verkar det dock finnas en allergi mot att ta eget ansvar för de problem de har ställt till med när det gäller allt från att sabotera elsystemet till att införa världens högsta drivmedelspriser. Allt detta påverkar matpriserna. Jag förstår att Socialdemokraterna inte vill prata om sådant de själva varit delaktiga i. Det är dock värt att nämna detta, för i och med att vi har åtgärdat en hel del av det har vi fått ned inflationen och matpriserna. Det är inte ointressant att prata om, även om jag förstår att Socialdemokraterna, som ställde till det, inte vill prata om dessa åtgärder.

Det är bra att även miljöpartister och vänsterpartister deltar i debatten, för om deras förslag hade gått igenom i kammaren hade Sverige fortsatt att ha hög inflation. De ville nämligen låna hundratals miljarder ofinansierat för att elda på inflationen. Det, fru talman, hade varit riktigt dåligt för dem som handlar mat i svenska butiker.

Anf. 37 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är oroväckande hur tyst regeringen är när det gäller konkreta åtgärder. Men vi kan inte bara stå vid sidan om och titta på när priserna tär på människors matbudget, som krymper månad för månad. Vi vet att producenterna kämpar, att handeln är koncentrerad och att marknadsmekanismerna inte fungerar tillräckligt väl just nu.

Socialdemokraterna har som sagt ett batteri av förslag, och ledamoten Damberg sträcker ut en hand. Men vad är regeringens plan om man inte vill ta denna utsträckta hand? Vad tänker man göra, inte på sikt, för det har vi inte tid med, utan här och nu för att pressa matpriserna, stärka våra producenter och värna hushållsekonomin? Det här är inte okej. Det här är obra, som vi säger i Västmanland, riktigt obra.

Jag får nog ställa frågan igen: Vad tänker man göra inte bara på lång sikt utan också på kort sikt?

Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanterna för en bra och viktig diskussion.

Det är många med knappa marginaler som kämpar just nu runt om i landet. Jag nämnde i mitt tidigare inlägg vad vi gör för att stärka hushållen. Vi sänker till exempel skatten.

Förra året frös vi brytpunkten och såg till att alla fick sänkt skatt. Vi fortsatte med det igen i år. Vi sänker skatten på sparande och på pension. Vi sänker skatten på drivmedel, och vi förändrar drivmedelspriset. Vi trycker ned inflationen med hjälp av en reduktionsplikt.

Den andra delen är också väldigt viktig, som Mikael Damberg var inne på. Det handlar om konkurrensen på marknaden och om matpriserna. Det är helt uppenbart så att konkurrensen är för dålig. Konkurrensverket skrev en rapport förra året. Det var brutalt tydligt: Konkurrensen i den här sektorn är för liten. Det finns stor anledning att jobba med det.

Häromveckan tog statsrådet Busch emot ytterligare en utredning som handlade just om konkurrensen i flera delar i Sverige och vilka verktyg som Konkurrensverket kanske ytterligare behöver ha för att se till att konkurrensen förbättras.

En annan sak som jag vill nämna är det svenska jordbruket. Vi har nu i flera budgetar även sänkt priset för dieseln för lantbrukarna. Det gör såklart skillnad när det gäller att plöja åkern. Det är lägre kostnader för bönderna. Får vi dessutom bättre konkurrens kan det hålla ned pristrycket uppåt.

Fru talman! På torsdag träffar statsrådet Peter Kullgren och jag olika delar av livsmedelskedjan, både matjättarna och andra delar, för ett samtal. Vi ska både höra och ställa frågan om varför det som händer nu händer. Ser de orsakerna till de höjda priserna? Frågan är om det finns mer vi tillsammans kan göra i politiken för att se till att det blir bättre förutsättningar och lägre priser på mat.

Fru talman! Jag brukar ta ansvar för det jag själv har ansvar för. Jag ska inte skylla något på någon här. Men om jag inte har läst helt fel när jag har läst Socialdemokraternas budget är det inte så som många av ledamöterna som nu har varit uppe i debatten har sagt. Ni har sagt att ni inte har en besparing när det gäller högkostnadsskyddet. Det får någon gärna svara på om den vill. Man kan ju ropa högt, men då kanske man ska ha en annan politik själv. Jag tycker bara om när man står för det man gör. Men jag kan ha fel. Någon av er får gärna rätta mig om jag har fel.

Det finns någonting som verkligen skaver i mig. Jag är van vid att det inte alltid är sanningen som kommer fram i den här kammaren. Det skaver i mig att den som bor i Stockholms kommun två år i rad har fått höjd skatt i kommunen och dessutom under ett år fått höjd regional skatt. I den värsta

kostnadskrisen – när socialdemokrater står här på gränsen och nästan skriker, men inte riktigt – höjer man alltså skatten i Stockholm för vanliga människor som kämpar. Det gör skillnad i plånboken, och det tycker jag är anmärkningsvärt. Det vore en sak om man fick mer för pengarna, men det får man inte heller. Man får ganska mycket mer lån och längre vårdköer. Jag tänker att vi ändå kan vara lite sansade i debatten.

Jag ser att vi representerar olika partier och att vi gör olika prioriteringar. Men målbilden att inga barn ska gå hungriga i Stockholm, i Örebro eller någon annanstans i Sverige har vi gemensam. Vi har lite olika verktyg och lite olika medel.

Det finns mer att göra när det gäller både hushållen och konkurrensen. Jag har ingenting alls emot att diskutera förslag om detta – tvärtom. Jag tänker mycket på hur vi kan förbättra just konkurrensen bland matjättarna, och jag får säkert anledning att återkomma till det.

Anf. 39 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag må ha pollenallergi, men jag har inte ansvarsallergi, vilket kanske antytts från talarstolen.

Jag upprepar igen: Det är år 2025. Vi har från talarstolen i dag gett många goda anledningar till att barnfamiljerna och många andra konsumenter behöver hjälp. Det är regeringens ansvar att se över medel för att nå dit. Börsutredning, som statsrådet nämner, är en sådan väg, det vill säga se över fler vägar och agera.

Jag har blivit ombedd att i debatten i dag ta upp en berättelse från en mamma som skrev till mig på Instagram. Hon skrev att hon har dyr hyra och lever på sjukpenning på grund av att hon har bröstcancer. Hon kämpar med att kunna köpa mat och betala räkningar. Att köpa nyttig mat till sina barn är en stor utmaning. Att hitta en rimlig bostad är omöjligt.

Hon var av en av dem som fick det sämre, skriver hon, när ni i regeringen beslutade att trappa ned tillägget i bostadsbidraget. Nu drabbas hon också hårt av de ökande matpriserna. Vad vill statsrådet Svantesson säga till henne? När ska det bli bättre för henne och alla andra ensamstående mammor?

Anf. 40 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är tydligt att regeringsrepresentanterna mest vill tala om allting annat än just matpriserna och konkurrensen. Det handlar om vilka som är ansvariga för den stigande inflationen i hela västvärlden, kriget i Ukraina, energipriserna som stack iväg och allt detta. Allt det kan vi tala om någon gång.

Jag tyckte att det fanns en konstruktiv botten här, där jag trodde att vi kunde vara överens. Regeringens egen myndighet har kommit fram till att konkurrensen är för dålig på den svenska dagligvarumarknaden och att det leder till högre priser. Då borde vi kunna vara överens om att diskutera förslag som leder till mer konkurrens och större prispress.

Vi har lagt fram ett helt paket av åtgärder. Regeringen får gärna ta något av de förslagen och gå vidare med det. Jag hade förväntat mig att regeringen inför en sådan här debatt hade några nya besked att ge och något initiativ som man hade tänkt att ta.

Det enda som kommit ut av debatten är att finansministern ska träffa matjättarna i veckan. Det är jättebra. Men poängen måste vara att man har en regering som vidtar åtgärder och har någon form av handlingskraft som förändrar situationen.

Avslutningsvis kommer vi inte ifrån att det blir svårt när regeringen försöker beskriva diskussioner om fördelningspolitik i ett läge där man försämrar kraftfullt för de ensamstående mammorna och där priserna i Sverige är höga. Sverige är det enda land i Norden som inte har ökat barnbidragen under den här kostnadskrisen. Man gör ingenting för de sämst ställda pensionärerna, som just nu vänder på kronorna för att få sin hushållsekonomi att gå ihop. Allt detta måste man förstå när man ser att matpriserna sticker iväg igen och drabbar vanligt folk. Att agera och visa handlingskraft är ett ansvar som en regering har.
(Applåder)

Anf. 41 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Tack till finansministern för debatten om den viktiga frågan här i dag.

I Aftonbladet gick det i veckan att läsa i en av krönikorna om de tre stora företag som äger de flesta matbutikerna i Sverige – Axfood, Ica och Coop – och hur deras bruttovinst har ökat.

Axfoods bruttovinst ökade från 7,9 miljarder till 12,2 miljarder åren 2019 till 2024, för att nämna ett exempel. Under detta års två första månader har i stället de genomsnittliga priserna på livsmedel och alkoholfria drycker stigit med 2,6 procent. Sedan 2022 har de ökat med 28 procent.

Jag tänker att det skulle göra en finansminister rosenrasande. Det borde innebära enorm aktivitet vid Finansdepartementet när man förstår hur svenska folket lider under de matpriser vi har i dag.

Till råga på detta lider svenska folket också av stora kostnadsökningar på andra områden. Det är höja hyror och räntor som också har drabbat en stor del av befolkningen. Det är situationen med höjda föreningsavgifter till snart sagt allt som barnen kan, eller inte längre kan, gå på. Det handlar om att avgifterna höjs för alla idrottsaktiviteter och andra typer av fritidsaktiviteter. Det handlar givetvis också om den allmänna inflationen, som innebär att även kläder har blivit dyrare.

Svenska folket lider under kostnadsökningarna. Om man inte ser det eller hör det bland bekanta eller ute i samhället och i debatten kan man titta på statistik från Kronofogden. Den visar att drygt 447 000 svenskar hade skulder till Kronofogden vid årsskiftet.

Det är enormt tufft att vara svensk just nu. Vi vill ha svar från finansministern. Vad gör hon åt saken?

Anf. 42 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack till interpellanterna för diskussionen!

Många av oss känner genuint mycket för dem som har det allra tuffast. Vi har dem framför ögonen när vi går till jobbet; jag har det när jag går till mitt jobb. Det är viktigt att stötta dem som har tuffast. Därför har det varit viktigt att sänka skatter. Det har varit viktigt när vi både har förhöjt och förlängt bostadsbidraget. Det är också viktigt nu att se vad vi kan göra åt matpriserna.

Det handlar om konkurrensen, som måste bli bättre till exempel genom att man kan etablera en lågpriskedja eller en butik över huvud taget i fler kommuner så att människor har mer att välja på. I mars 2023 träffade jag matjättarna, och det är också så att från och med april det året minskade livsmedlens inverkan på inflationen. Den började dämpas.

På torsdag träffar jag dem igen. Ni efterfrågar handling, och en del i det är just att ta samtalen både med livsmedelsindustrin och med matvarujättarna. Vi ska ha samtal. Det finns vissa saker som man inte kan påverka, vilket ni här inne också vet. Det gäller till exempel kaffepriser, alltså priset på kaffeböner. Men det finns andra saker som man säkert kan påverka; det är jag helt övertygad om.

Vi kommer att ha den diskussionen, och vi kommer att återkomma med att se till att ta Sverige igenom lågkonjunkturen och få ekonomin att vända. Vi kommer också att återkomma med hur vi ser till att människor får stärkt köpkraft och att konkurrensen i den här branschen stärks.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:402 om konkurser

Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att den svenska ekonomin ska återhämta sig. Han har även undrat hur jag inom mitt ansvarsområde tänker agera för att stoppa vågen av konkurser som fortsätter att svepa över landet.

När regeringen tillträdde låg inflationen på omkring 10 procent. Familjer och företag drabbades hårt av prisökningarna, och regeringens absolut viktigaste ekonomiska prioritering var därför att få ned den höga inflationen. Nu har inflationen gått ned till omkring 2 procent, men många har det fortsatt tufft. Sveriges ekonomi befinner sig fortfarande i en lågkonjunktur även om flera prognoser nu börjar visa på ljus i tunneln och att en återhämtning är på väg.

Regeringens fokus har därför varit att bygga ett rikare Sverige. Det handlar om att stötta ekonomin, bland annat genom att stärka arbetslinjen här och nu men också om att stärka Sverige på längre sikt. Regeringen stöttar konjunkturåterhämtningen med bland annat sänkt skatt på arbete och drivmedel. Men vi gör också investeringar som ska öka tillväxten på längre sikt. Bättre villkor för företagande, den största forsknings- och innovationssatsningen någonsin och historiskt stora satsningar på infrastruktur – det här är viktiga satsningar som både stöttar ekonomin här och nu och skapar tillväxt under kommande decennier.

Regeringen följer noggrant konjunkturen, konkurserna och effekten av satsningarna. Tack vare en ansvarsfull finanspolitik har Sverige starka ekonomiska muskler för att stötta återhämtningen ytterligare om det behövs.

Anf. 44 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Elisabeth Svantesson är påtagligt nöjd i sitt svar. Jag skulle säga att facit för en finansminister, eller det man utvärderar sin insats på som finansminister, borde vara tillståndet i den svenska ekonomin.

Nu vänder inflationen uppåt igen. De första höjningarna av boräntor har börjat komma efter en kort period av sänkningar. Arbetslösheten är den högsta på decennier. Det är rekord i skuldsättning hos Kronofogden; svenskarnas skulder till Kronofogden ökade med 52 miljoner om dagen förra året.

Tillväxtsiffrorna är i Europas bottenliga. Ett annat inte så smickrande rekord är det i konkurser under föregående år. Över 10 000 bolag gick i konkurs förra året. Jag tog min utgångspunkt i statistiken för mitt hemlän, nämligen Norrbotten, när jag ställde interpellationen. Vid den tidpunkten fanns bara statistik till och med januari månad. Förra året hade Norrbotten den högsta konkurssiffran på minst ett decennium. 160 bolag som tillsammans omsatte 567 miljoner och sysselsatte 306 personer gick i konkurs under 2024. Och det här året har inte börjat bättre; hittills i år har 21 bolag gått i konkurs.

Ovanpå detta har den största konkurs som har drabbat svensk arbetsmarknad på mycket länge inträffat, nämligen Northvolts konkurs i Skellefteå. Det handlar ju även om andra ställen i landet, men i Skellefteå berör detta 4 000 anställda. I går kom en nyhet om att ännu en stor industriarbetsgivare i norr varslar 40 anställda.

Utsikterna för den svenska ekonomin och för antalet arbetstillfällen i Sverige och således för den svenska arbetsmarknaden är alltså inte så goda för tillfället. Därför tycker jag att det är förunderligt, herr talman, att Elisabeth Svantesson står här i talarstolen och verkar så nöjd.

Jag för min del skulle tycka att mer av samma inte fungerar, och det borde också vara finansministerns slutsats. Att fortsätta bränna miljarder på att sänka skatten för samhällets rikaste samtidigt som man gör de fattigaste fattigare är inte ett bra svar på vad Svantesson ska göra åt den konkursvåg som sveper över landet. Det finns i alla fall inte ett enda tecken i ekonomin som tyder på att hennes politik fungerar. Som jag sa: Vi har rekord i arbetslöshet, vi har rekord i skulder hos Kronofogden och vi har rekord i konkurser. Jag skulle inte vara så nöjd när jag utvärderade min egen insats om detta var resultatet av den.

Anf. 45 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, ledamoten Linus Sköld, för interpellationen!

Sverige befinner sig i en utdragen lågkonjunktur. Tidigare konjunkturunedgångar, till exempel under pandemin eller finanskrisen, har varit väldigt djupa men ganska snabba med att gå upp. Nu är det en helt annan typ av konjunktur.

Varför det? Sverige är ett räntekänsligt land. Det är väldigt många svenskar som är högt belånade och som samtidigt har korta räntebindningstider. I USA är det betydligt fler – jag tror att det är uppåt 80 procent – som binder sina lån i uppemot 30 år. När räntan snabbt går upp blir de då inte lika påverkade som man blir i Sverige.

Svar på
interpellationer

Det har varit några tuffa år för Sverige och för många andra länder i EU. När det gäller Sverige och den konjunktur vi befinner oss i och den jag ser framför mig är jag inte nöjd förrän Sverige och hushållen kommer ur konjunkturen starkare.

Den budget som vi nu lade på riksdagens bord och som började gälla för bara några månader sedan är en expansiv budget. I lågkonjunkturer brukar man använda finanspolitiken till att sätta fart på ekonomin. De första två åren höll vi tillbaka något eftersom vi inte ville bidra till en fortsatt hög inflation. Den var 10 procent när jag fick det här jobbet, och det var helt förödande. Om kostnaderna skulle fortsätta att öka i den takten skulle både hushållen, företagen och samhällsekonomin drabbas väldigt hårt.

Nu spår IMF och andra prognosmakare att Sverige kommer att ha en hyfsad tillväxt i år, bland de bättre av de västerländska ekonomierna. Det återstår att se. Det handlar om två saker. Det handlar naturligtvis om att konsumtionen ska komma igång, men med den osäkerhet och oförutsäghet som finns i vår omvärld är det inte märkligt att många konsumenter håller tillbaka. Den andra delen är just vad som händer i omvärlden.

Vi har grundfundamenten för att klara detta. Vi har en stark ekonomi och starka offentliga finanser. Vi kan använda den styrkan till att göra mer om så krävs. Men det handlar också om vad som händer i USA, i Tyskland, i Frankrike och på olika ställen runt om i världen med partner och handelspartner som vi är beroende av.

Jag har många gånger pratat om den tyska ekonomin. Den har hackat ganska ordentligt under några år. Nu kommer en ny regering på plats. Jag hoppas att det kan skapa stabilitet och att den också kan sätta fart på det som Tyskland så väl behöver.

Vad försöker jag säga med allt detta? Jo, att Sverige står på en stabil grund men befinner sig i en lågkonjunktur. Vi ser nu att en återhämtning började i slutet av förra året, men vi befinner oss fortfarande i en lågkonjunktur. Den budget som precis har börjat verka är expansiv för att sätta fart på hjulen, tillsammans med Riksbankens räntesänkningar.

Men omvärlden har väl aldrig varit så osäker som nu. Det har vi sagt nästan varje dag i fem år nu, kan det kännas som, men den *är* osäker. Därför kan det hända saker i vår omvärld som gör att Sveriges återhämtning tar längre tid. Men vi står starka, och det jag ser framför mig är att konkurrensen i januari i år var något färre än i januari förra året. Vi ser en återhämtning. Det kanske är för tidigt att ropa att ljuset i tunneln är starkt, men jag tror det. Jag gör den bedömningen. På vägen kan det dock hända mycket.

Stolt är jag inte förrän vi har tagit oss ur detta, svensk ekonomi växer betydligt mer än i dag och svenskarna har bättre köpkraft.

Anf. 46 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Tack, Elisabeth Svantesson, för ett något mer nyanserat svar, även om jag tycker att det är påtagligt passivt att konstatera att Sverige "befinner sig" i en utdragen lågkonjunktur. Det är måhända sant, men om man formulerar sig på det viset när man ska förklara vad som pågår i den svenska ekonomin är det som att man lägger ansvaret för den egna politiken utanför sig själv – som att politiken som finansministern svarar för inte skulle spela någon roll för huruvida vi tar oss starka ur denna lågkonjunktur eller inte.

Om man i detta läge presenterar en expansiv statsbudget skulle man i den kunna lägga fram åtgärder som expanderar mer än bara marginalerna för landets rikaste. Man skulle till exempel kunna lägga fram stimulanser för att bostadsbyggandet ska upprätthållas eller kanske till och med öka. Det vore raka motsatsen till det som finansministern har gjort. När bostadsbyggandet tvärnitade till följd av ökade materialkostnader som ett resultat av händelser i omvärlden, vad valde finansministern att göra då? Jo, hon plockade bort de stimulanser för bostadsbyggande som fanns. Det skulle man kunna satsa på för att upprätthålla byggandet.

Då kanske inte den största konkursen i Norrbotten hade ägt rum förra året, nämligen då ett byggbolag i Haparanda med 60 anställda gick i konkurs. Det hade kanske finansministerns politik kunnat råda bot på om hon inte bara kallt hade konstaterat att vi "befinner oss" i en lågkonjunktur, som om det var något hon inte ägde makt över.

Man skulle kunna satsa på forskning på riktigt och inte bara påstå att man gör den största satsningen på forskning någonsin. Skillnaden på årets resurser till forskning och förra årets resurser till forskning råkar överensstämma nästan exakt på kronan med vad regeringen själv bedömer krävs för pris- och löneomräkning i den sektorn. Det är alltså ingen expansion; det handlar bara om att värdesäkra befintliga nivåer på forskningsmedlen.

Man skulle kunna satsa på Industriklivet eller på utbildningspolitiken när människor blir arbetslösa så att det fanns utbildningsplatser. Både arbetsmarknadsutbildning, folkhögskola, vuxenutbildning och akademi får skära ned med den här regeringens politik.

Man skulle kunna satsa på att investera i välfärden. Det skulle göra att fler fick jobb och att välfärden levererade bättre service. Men finansministern expanderar bara köpkraften för samhällets allra rikaste och tänker att det ska räcka. Sedan hoppas hon att det ska gå bra – snart går det över.

Jag tycker att finansministern borde utvärdera sin egen politik baserat på resultatet av den. För tillfället är det som sagt rekord i arbetslöshet, rekord i konkurser och rekord i skulder till Kronofogden.

Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag kanske inte ska ställa så höga krav på att riksdagens ledamöter ska läsa våra budgetar. Jag tänker nu berätta för ledamoten Sköld vad budgeten innehåller.

Jag konstaterar att Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Tvärt emot vad ledamoten sa är vi dock aktiva, inte passiva. När man möter en lågkonjunktur kan man bland annat se att hushållens konsumtion har minskat, och då kan finanspolitiken vara aktiv. Nu kan den vara det i ännu högre utsträckning eftersom inflationen är lägre än för ett par år sedan. Vi har därför, som jag sa tidigare, lagt fram en expansiv budget och ser nu till att sänka skatten för alla som jobbar, som har pension och som sparar i ISK. Vi har också sänkt skatten på drivmedel.

Men vi lägger också fram en infrastrukturproposition med historiskt höga anslag. Vi ska nu beta av mycket av den underhållsskuld som tidigare regeringar av olika kulör har lämnat efter sig. Vi gör en stor satsning på forskning. Vi ser till att förbättra expertreglerna så att vi får människor som vill jobba här i Sverige i våra högkvalificerade företag. Vi förändrar 3:12-reglerna, och vi gör mycket annat.

Detta gör vi för att få fart på ekonomin på kort och lång sikt. Jag är övertygad om att man måste kunna möta utmaningarna här och nu, det vill säga göra vad man kan för att få fart på hjulen – och då är skatter inte så dumt, ska jag säga, även om ledamoten Sköld verkar tycka det – och dessutom göra olika typer av investeringar.

Och för att säga det uppenbara: De senaste åren har den här regeringen lagt stora resurser till välfärden, vilka gjorde att man klarade av den stora puckeln med dyra pensionskostnader. I år är kommunernas och regionernas pensionskostnader 50 miljarder lägre eftersom inflationen har kommit ned. Att bekämpa inflationen och samtidigt stötta välfärden för att det inte skulle bli massuppsägningar där var viktigt. Samma sak gällde för att stötta hushållen.

Jag ser, herr talman, att Sverige har goda förutsättningar. När jag träffar mina kollegor från andra delar i EU-samarbetet får jag höra att många kämpar med enormt hög skuldsättning, låg tillväxt, dålig produktivitet och röriga politiska situationer. I Sverige, herr talman, har vi stabilitet i vår ekonomi och i politiken, en majoritet bakom budgeten och dessutom en stor majoritet bakom ramverket. Vi har till och med en totalt enig majoritet bakom försvarsbeslutet.

Anf. 48 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag återkommer till min förundran över att Elisabeth Svantesson är så påtagligt nöjd. Nu sa hon för tredje gången att kommuner och regioner har de pengar de behöver och att man därför inte behöver räkna upp de generella statsbidragen. Det är nämligen exakt noll i ökning från staten till kommuner och regioner från 2024 till 2025. Detta vet finansministern mycket väl om. Hon säger det hon säger om pensionsutgifterna därför att hon inte levererar när det gäller statens bidrag till kommuner och regioner.

Inflationen, som finansministern är så nöjd med att den har gått ned, vänder nu uppåt igen. De första höjningarna på boräntor har aviserats. Arbetslösheten är den högsta på decennier. Rekord på rekord för dåliga tecken i ekonomin kommer nu. Det är rekord i skulder hos Kronofogden, det var rekord i antalet konkurser förra året och det är kassa tillväxtsiffror, i Europas bottenliga. Som jag nämnde gick 160 norrbottniska företag omkull förra året, och Elisabeth Svantesson har svarat att hon ska fortsätta att sänka skatten för höginkomsttagare; då kommer allt att lösas.

Det finns ingenting som tyder på detta. Det man borde göra i stället är att satsa på sådant som skulle ge tillväxt, som skulle ge fler arbetstillfällen, och en aktiv arbetsmarknadspolitik som kan ta människor från arbetslöshet till de arbeten som växer till om man skulle föra en sådan politik. Men då måste man våga satsa på bostadsbyggandet, på industrin, på arbetsmarknadspolitiken, på utbildningspolitiken och på riktigt på forskningen – inte bara bränna miljarder på att sänka skatten för samhällets rikaste.

Anf. 49 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag får ofta höra bedömningar av min känslonivå, vad jag tycker och tänker samt vad jag uttrycker som inte är i närheten av hur jag själv upplever saker och uttrycker mig.

Låt mig vara tydlig: Det är en prioritet att få fart på ekonomin. Finanspolitiken gör nu det finanspolitiken ska göra. Den är expansiv, sänker skatter och investerar i infrastruktur och forskning samt ser till att företag kan möta återhämtningen och få en ökad efterfrågan.

Vi står väl rustade. Med det sagt är osäkerheterna enormt stora. Det låter på Linus Sköld som att det bara hänger på Sveriges regering vad som händer i Sverige, och det är fint att Linus Sköld ger oss ett sådant mandat.

Det händer alltså saker i vår omvärld just nu som också påverkar Sverige. Det påverkar Sverige vad som händer i Tyskland, och det påverkar Sverige vad som kan hända med tullarna, som i USA. Allt detta påverkar Sverige. Det här var två saker, men listan kan göras lång.

Man ska veta i dessa oroliga tider att vi är rätt enade i Sveriges riksdag om de viktiga sakerna, och det är jag glad för. Våra offentliga finanser är i världsklass. Det innebär praktiskt att vi kan använda den styrka vi har om konjunkturen skulle fördjupas eller förlängas. Då kan vi göra ytterligare insatser, förutom det vi har gjort i den här budgeten, för att få fart på ekonomin på kort och lång sikt.

Jag kommer inte att skämmas för att vi faktiskt närmar oss målet från 90-talet, nämligen att man ska få behålla åtminstone 50-lappen av en hundra – nu finns knappt 50-lappar kvar, så jag känner mig gammal – men det handlar alltså om att behålla 50 procent av det man tjänar. Jag tycker inte att det är en dålig politik, utan jag tror att det är en bra politik som gynnar att man pluggar, utbildar sig och tar ett extra pass.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:403 om försäljningen av statliga bolag

Anf. 50 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Linus Sköld har frågat mig hur många fler bolag jag bedömer ska säljas under innevarande mandatperiod.

Som jag sa på pressträffen om ny ägarpolicy för statligt ägda bolag den 19 februari 2025 är det inte aktuellt att sälja några fler bolag under den här mandatperioden.

Anf. 51 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! När man vet att man ska få ett så här kort svar är det tur att man inte har ställt frågan som en skriftlig fråga, utan i stället kan ställa följdfrågor.

Så här ser det ut: Moderaterna har länge velat sälja av statliga bolag. Tidningen Publikt har en lista från 2003 på 20 bolag som Moderaterna ville sälja då. Moderaterna har många gånger gått till val på att sälja av statliga bolag. Även under de tidigare regeringsåren 2006–2014 sålde Moderaterna ett antal bolag. Men man behöver inte backa så långt tillbaka i tiden, utan man kan gå till förra mandatperioden när Elisabeth Svantessons statssekreterare var näringspolitisk talesperson för Moderaterna och motionerade om att ett antal bolag behöver säljas.

I valrörelsen gick Tidöpartierna till val på att lite olika konstellationer av bolag skulle säljas, men alla Tidöpartierna ville sälja fler statliga bolag. Statssekreterare Lars Hjalmered sa när regeringen tillträdde, i rak motsats till vad partierna hade sagt i valrörelsen, att det nu inte finns några aktuella förslag om försäljning.

Sedan gick det två år, och därefter kom nyheten att staten säljer Bilprovningen. Sedan kom nyheten i Dagens ETC att finansministern på en stämman med Moderata Ungdomsförbundet har sagt att mer kommer. Efter det deltog finansministern i en interpellationsdebatt och gav sken av att inga fler bolag skulle säljas. Hon korrigerade mina ståndpunkter och speglade den egna politiken förd under den förra mandatperioden för att spela ned att fler bolag skulle säljas.

Så gick det tre dagar. Sedan kom beskedet att staten säljer nästa bolag.

Nu står vi här, och finansministern har levererat det mycket korta svaret, som innebär att inga fler bolag ska säljas under mandatperioden. Varför ska någon ord som har följt frågan lita på finansministerns ord?

Anf. 52 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag hoppas inte att ledamoten menar att jag ljög i förra interpellationsdebatten. Det gjorde jag inte. Däremot kan man inte alltid berätta om försäljningar när de sker eftersom det råder sekretess.

Låt det vara klart att om man tar fram en lista från 2003 har man dåliga argument. Jag tänker inte lägga ned så mycket tid på den här debatten.

Att moderater vill sänka skatter och sälja några bolag är ingen jättehemlighet. Men det kommer alltid att ske på ett ansvarsfullt sätt, i rätt tid, och det ska prövas vid varje enskilt tillfälle. Två bolag har sålts under den här mandatperioden, och jag tror faktiskt att det är färre än vad Socialdemokraterna sålde under åren innan oss. Två bolag har sålts, och det kommer inte att säljas fler under mandatperioden.

För det första måste det finnas ett mandat från riksdagen, alltså en majoritet. För det andra jobbar vi inte med någon försäljning nu under den här mandatperioden. Nästa mandatperiod är det möjligt att något eller några bolag kommer att säljas, om jag får fortsätta att ha ansvar för den här portföljen. Det är inte självklart att alla bolag som staten i dag äger ska drivas av just staten.

Jag har svarat på frågan: Vi ska inte sälja fler bolag under den här mandatperioden.

Anf. 53 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag repeterar kort att den ansvariga statssekreteraren när regeringen tillträdde sa att det inte fanns några förslag om försäljning. Sedan såldes Bilprovningen. Jag står här med protokollet från interpellationsdebatten och kan citera vad finansministern sa, så får de som lyssnar av göra huruvida hon försökte ge sken av att fler bolag skulle säljas eller inte.

”Att jag skulle ha sagt att regeringen tänker sälja fler statliga bolag stämmer inte”, korrigerade finansministern min fråga. Hon sa också följande: ”För mig är det inte självklart att alla bolag ska ägas av staten, men många gör det, och så kommer det att fortsätta att vara. Det är alldeles självklart.”

Om inte detta skulle vara att spela ned risken för att fler bolag ska säljas under mandatperioden förstår jag inte varför finansministern över huvud taget sa så.

Tre dagar efter uttalandena kom nyheten att Lernia skulle säljas. Förstå mig när jag säger att jag har svårt att lita på finansministerns påstående i den här debatten om man så kort inpå och lättvindigt byter uppfattning och hävdar att inga fler bolag ska säljas. Om det är så självklart att Moderaterna vill sänka skatten och sälja ut statliga bolag, borde finansministern ha sagt det i den förra debatten och inte försökt ge sken av att inga fler bolag ska säljas.

Jag tycker att frågan kvarstår, och finansministern kan gott få säga åtminstone en gång till att hon inte tänker sälja några fler bolag under den här mandatperioden.

Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill bara kort avsluta med att vi alltså pratar om en MUF-stämman där jag fick frågan om jag vill sälja fler bolag. Jag är moderat, och jag vill alltså sälja fler bolag. Vi pratade om huruvida regeringen skulle sälja fler där och då och vad som var på gång.

Det var inga lögnar i den debatten; jag höll mig till det som faktiskt pågick. Jag hoppas verkligen att ledamoten Sköld förstår att jag inte kan stå och prata om en försäljning i kammaren.

Med det sagt kommer vi inte att sälja fler bolag under den här mandatperioden. Det finns inget mandat eller någon lista under den här mandatperioden. Förbereder vi försäljning inför nästa mandatperiod? Ja, vi funderar på det. Ska staten äga alla bolag som vi i dag äger? Är vi bäst på att sköta dem alla? Jag är inte säker på det, men det får vi återkomma till nästa mandatperiod. Jag hoppas att jag får fortsätta mitt jobb.

Anf. 55 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! I den här debatten har vi inte pratat så mycket om vad som är poängen med att staten äger bolag, för det här handlar till väldigt stor del om att försöka ställa finansministern till svars för de saker hon faktiskt gör och säger.

Det finns poänger med att staten äger bolag. En sådan skulle kunna vara att se till att samhällsservicen fungerar i hela landet. Där hade till exempel Bilprovningen kunnat få ett samhällsuppdrag och spela en aktiv roll i stället för att staten skulle sälja bolaget för en knapp miljard.

Det är uppenbart att finansministern och jag gör olika bedömningar när det gäller den här typen av saker, och det är också därför som jag tycker att det är så viktigt att föra upp frågan gång på gång. Uttalandet på MUF-stämman behöver vi egentligen inte fördjupa oss i, men det var alltså min uttolkning av det uttalandet, det vill säga att det inte stämde att regeringen tänkte sälja fler statliga bolag, som finansministern korrekterade – tre dagar innan hon faktiskt sålde nästa statliga bolag.

Jag skulle kunna skriva om finansministern manus åt henne. Hon skulle kunna säga så här: Vi moderater vill alltid sälja fler bolag. Jag kan i dag bara inte säga vilka det kommer att bli.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Då hade det inte haft marknadspåverkan, och då hade det gått att prata om på ett ärligt sätt här i talarstolen. Då hade finansministern sluppit sitta här i dag, fasthäftad vid sina försök att vilseleda både oppositionen och väljarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:471 om vårdplatsutveckling och kompetensförsörjning

Anf. 56 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Anna Vikström har frågat mig om jag bedömer att de åtgärder som Nationella vårdkompetensrådet föreslår i sin plan är relevanta för kompetensförsörjningen i vården och vilka åtgärder som är nödvändiga att genomföra.

Anna Vikström har också frågat mig vilka åtgärder som Nationella vårdkompetensrådet har föreslagit i sin slutrapport till regeringen som jag och regeringen kommer att genomföra.

Anna Vikström har slutligen frågat mig vilka övriga åtgärder jag avser att vidta för att vårdplatserna ska öka i snabbare takt framöver än under de senaste åren avseende somatiska vårdplatser, psykiatriska vårdplatser och intensivvårdsplatser.

Inledningsvis, herr talman, vill jag understryka att personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs och den grund som hälso- och sjukvården vilar på. Arbetet med att säkra kompetensförsörjningen är långsiktigt, och för att klara vårdens behov i hela landet anser regeringen att det nationella åtagandet för kompetensförsörjningen behöver stärkas.

Regeringen har därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning (S2023/00256). Uppdraget redovisades den 31 maj 2024, och Nationella vårdkompetensrådet presenterade då 25 olika förslag till insatser för att förbättra kompetensförsörjningen i Sverige. Förslagen handlar bland annat om att säkerställa tid och resurser för kompetensutveckling och ge ökad möjlighet till karriärvägar för att attrahera, utveckla och behålla vårdpersonal. I maj 2024 ändrade regeringen uppdraget och Socialstyrelsen gavs därmed i uppdrag att genom Nationella vårdkompetensrådet inhämta synpunkter, anpassa, förankra och säkerställa att planen bidrar till att stärka vårdkapaciteten. Det ändrade uppdraget slutredovisades den 25 februari i år.

Regeringen anser att Nationella vårdkompetensrådets arbete och förslag till nationell plan med insatser bidrar till en positiv utveckling av kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården. Majoriteten av förslagen ligger inom ramen för det som i dag beslutas av respektive sjukvårdshuvudman, universitet och högskola, och jag har noterat att flera ändamålsenliga insatser redan pågår för att förbättra kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården. Flera av de förslag som lämnats har hanterats i tidigare utredningar på området, och förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

Regeringen har vidare gett en särskild utredare i uppdrag att analysera möjliga förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården för att möta de utmaningar som dessa verksamheter står inför. Det uppdraget ska redovisas senast den 30 maj 2025.

Regeringen genomför även en rad olika satsningar på hälso- och sjukvården för att antalet vårdplatser ska öka. Regeringen avsätter bland annat 7,5 miljarder kronor till regionerna för att stärka tillgängligheten, öka vårdkapaciteten och korta väntetider.

Regeringen avsätter också 250 miljoner kronor 2025 för att inrätta en nationell vårdförmedling som ska ge patienter vård där det finns ledig kapacitet. Vidare har Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 500 miljoner kronor till regionerna för att öka antalet höftleds-, framfalls- och gråstarrsoperationer, där många patienter väntat allt för länge på en operation. Alla dessa insatser syftar till att säkerställa att vård ges på rätt nivå och att landets samlade vårdkapacitet används så effektivt som möjligt.

Med det vill jag tacka Anna Vikström för frågorna och ser fram emot debatten!

Anf. 57 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Bland de tydligaste exemplen på sjukvårdens underdimensionering och brist på personal är svårigheterna att komma till rätta med bristen på vårdplatser. Ur ett längre historiskt perspektiv är det naturligt att vårdplatserna har minskat till följd av den medicinska utvecklingen. Men det finns fortfarande ett gap mellan beräknade behov av och tillgång till vårdplatser.

Socialstyrelsen skrev i en rapport 2024 att det till och med finns ett brådskande behov av att öka antalet vårdplatser. Myndigheten såg att det saknades över 2 000 vårdplatser under 2023. 18 regioner hade vårdplatsbrist, och det var bara två regioner som hade en vårdplatsbrist som var mindre än 5 procent. Socialstyrelsen föreslog också riktvärden för genomsnittlig belägningsgrad om 85 procent i oplanerad vård och 95 procent för planerad vård. För intensivvården föreslogs lägre riktvärden.

Socialdemokraterna har välkomnat uppdraget till Socialstyrelsen som gavs 2023 om att ta fram en nationell plan för att minska bristen på vårdplatser men ser samtidigt att det är otillräckligt. Vi anser att en större tyngd bör ges åt av Socialstyrelsens framtagna riktvärden och har i riksdagen därför tagit initiativ för att göra dessa mål bindande.

Herr talman! För att kunna tillgodose ett nödvändigt antal vårdplatser krävs en fungerande kompetensförsörjning. Det fanns en överenskomelse med Sveriges Kommuner och Regioner när det gäller detta område, och den nationella planen för kompetensförsörjning lämnades nyligen från Nationella vårdkompetensrådet, vilket borde ha relevans för kommande åtgärder. De åtgärder som statsrådet redovisar är i huvudsak åtgärder som, om de genomförs och inte bara blir utredningar, är i rätt riktning. Men det pågår också en verklighet som statsrådet naturligtvis är medveten om med varsel och uppsägningar inom vård och omsorg – 677 varslade hittills i år, förra året 6 098 inom vård och omsorg.

Antalet anställda har minskat på andra sätt, även om uppsägningarna inte motsvarar antalet varslade. Jag har svårt att tänka mig annat än att

neddragningar och varsel är skadliga för den långsiktiga kompetensförsörjningen. Varsel och uppsägningar drabbar personer som egentligen behövs i vården. Hur skadas förtroendet för arbetsgivaren långsiktigt? Ger varsel och nedstängningar en knuff i ryggen på utbildad hälso- och sjukvårdspersonal att permanent lämna yrket? Att jobba i en situation där man riskerar att bli av med jobbet ofrivilligt ger i alla fall definitivt inte en god arbetsmiljö, vilket är en förutsättning för god kompetensförsörjning.

Anf. 58 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Jag tackar interpellanten Anna Vikström för att vi får chansen att debattera dessa viktiga frågor. Vi välkomnar Socialdemokraternas engagemang i de frågorna, men det går inte att bortse från att Socialdemokraterna har styrt Sverige under många år då problemen tillåtit växa.

Svensk sjukvård har i årtionden dragits med strukturella problem som lett till långa vårdköer, vårdplatsbrist och en alltmer pressad personal. Den situation vi ser i dag är alltså inte ny, även om Socialdemokraterna brukar försöka få det att framstå så.

Tidigare regeringar har misslyckats med att ta ett samlat grepp om sjukvården. Men Sverigedemokraterna och regeringen genomför nu en rad viktiga reformer för att stärka kompetensförsörjningen, förbättra vårdens tillgänglighet och öka antalet vårdplatser.

Herr talman! Sjukvårdspersonalen är sjukvårdens ryggrad. Utan tillräckligt med kompetent personal kan vi inte öka vårdkapaciteten eller korta vårdköerna. Därför har regeringen i samarbete med Sverigedemokraterna bland annat beslutat att ta fram en nationell plan för kompetensförsörjning som ska bygga på konkreta insatser för att attrahera, utveckla och behålla vårdpersonal.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell plan för att förbättra kompetensförsörjningen i sjukvården. Nationella vårdkompetensrådet har presenterat 25 förslag, bland annat om att säkerställa tid och resurser för kompetensutveckling så att vårdpersonalen kan utvecklas i yrket utan att tvingas lämna kliniskt arbete, skapa fler karriärvägar för vårdpersonal för att göra vårdayrket mer attraktivt och se över regelverket för specialistutbildningar och vidareutbildningar för att möta framtidens vårdbehov.

Herr talman! Dessutom har regeringen tillsatt en särskild utredning för att analysera förändringar som kan krävas i regelverk och strukturer för reglerade yrken, specialistkompetenser och vidareutbildningar. Detta arbete pågår och ska redovisas senast den 30 maj 2025.

Vi i Sverigedemokraterna står för denna linje. Vårdpersonalen ska ha bättre villkor, fler karriärmöjligheter och en arbetsmiljö som gör att de vill stanna i yrket. Det är det enda sättet att långsiktigt lösa vårdens problem. Det går inte att diskutera vårdplatsbristen utan att förstå varför den uppstått. Det handlar inte bara om fysiska sängar utan även om brist på personal och bemanning, vilket interpellanten också lyfter fram. Socialdemokraterna hade åtta år på sig att lösa detta, men de misslyckades.

Vi ser nu till att ta ansvar. Därför genomför regeringen och Sverigedemokraterna bland annat följande åtgärder, som statsrådet förtjänstfullt redogjorde för: 7,5 miljarder kronor går till regioner för att öka vårdkapaciteten och korta vårdköerna. 500 miljoner går till fler operationer, särskilt

fler framfalls- och gråstarrsoperationer, som många patienter väntat alltför länge på. 250 miljoner går till att inrätta en nationell vårdförmedling. Patienter ska kunna få vård där det finns ledig kapacitet i stället för att fastna i vårdköer i sin region. Dessutom är det värt att nämna att det görs en historisk satsning på 1 miljard för att minska köerna till barn- och ungdomspsykiatri.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 59 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamöterna Vikström och Boulwén för deras inlägg.

Låt mig börja med frågan om kompetensförsörjningen, som är helt avgörande för vår hälso- och sjukvård. Jag är väldigt glad över att interpellanten kopplar Nationella vårdkompetensrådet och ökad vårdkapacitet till varandra, för de hänger helt ihop. Det var också därför vi valde att inte längre enbart ha överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner som styrmedel utan ha en förordning som säger att man ska lyckas med tre saker för att få och behålla pengarna – annars får man betala tillbaka dem: öka vårdkapaciteten, korta köerna och lägga pengar på kompetensförsörjning och arbetsmiljö.

Det är just denna tredje del, kompetensförsörjning och arbetsmiljö, som är nyckeln till de andra två, ökad vårdkapacitet och kortare köer. Därför är jag väldigt glad över att interpellanten lägger ihop detta med Nationella vårdkompetensrådet, för det hänger verkligen ihop.

Det är förstås intressant med initiativ från Socialdemokraterna i riksdagen. Vi har dock under den här mandatperioden fattat beslut om en förordning, ett styrande dokument, som innebär att man får betala tillbaka pengarna om man inte levererar ökad vårdkapacitet och förbättrad arbetsmiljö.

Interpellanten lyfte också frågan om de många varslade. Det är verkligen inte bra att varsla många, för det skapar känslan: Hur blir det för mig framöver? Men glädjande nog har regionerna lyssnat till beskedet från regeringen. Vi gav också 9 miljarder under förra året för att minska risken för uppsägningar. Det är väldigt få som har sagts upp från svensk hälso- och sjukvård. Det är inte i närheten av tusentals.

När regeringen förra våren befarade att 5 000–6 000 personer skulle sägas upp lade vi ytterligare 6 miljarder till de tidigare aviserade 3 miljarderna. Sammantaget motsvarade det 10 500 sjukskötersketjänster. Det gavs extra medel för att man skulle minska risken för uppsägningar, och man har verkligen svarat mot det. Detta är nödvändigt för att vi ska klara framtidens och dagens hälso- och sjukvård.

Den nationella planen för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning innehåller väldigt många olika förslag. Hela slutredovisningen är på så där 120 sidor, så det är klart att man inte kan gå igenom allt, men för varje åtgärdsförslag talas det om vem som har i uppdrag att genomföra det. Det borgar också för att vi framöver kan följa upp om den kommunala, regionala och statliga nivån har gjort sitt och se hur vi ska gå vidare framåt.

Jag vill lyfta fram en av slutsatserna i det här dokumentet, som interpellanten också nämner, nämligen att de regionala vårdkompetensråden har kommit olika långt. Ett av de arbeten som jag tror behöver göras framöver är att se till att det i hela landet finns regionala vårdkompetensråd som uppfattar sig ha det mandat de behöver för att tillsammans kunna göra klo-

ka insatser. Men hittills har de fungerat lite olika. Detta är nog helt naturligt, när det har startat på det här viset. De behöver bli mer ensade, så att de gemensamt har den kraft som krävs när de samlar alla aktörer för att vidta kloka åtgärder.

I övrigt tycker jag att ledamoten Boulwén gick igenom Nationella vårdkompetensrådets förslag väl, så jag behöver inte upprepa dem.

Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar åter statsrådet för svaret. Att de regionala vårdkompetensråden har kommit olika långt är bra information att få. Att de jobbar på är betryggande.

Jag skulle vilja nämna ett annat område också. Jag nämnde tidigare att det totalt endast tillkom 70 nya vårdplatser i regionerna under 2023. Med anledning av årsdagen för WHO:s klassning av covid-19 som global pandemi har medier rapporterat väldigt mycket om intensivvården och intensivvårdsplatser från olika delar av Sverige de senaste veckorna. När Socialstyrelsen gjorde en årlig uppföljning bedömdes det att det saknades omkring 50 vårdplatser inom intensivvården och att bristen på iva-platser var väsentligen oförändrad. Antalet platser hade alltså inte ökat.

Det ser ut som att den enda region som har lyckats vända trenden inom intensivvården är Stockholm. Glädjande nog ökar intensivvårdsplatserna med tre platser i Region Stockholm trots nationell vårdkris och inflationskris. Men det finns tyvärr exempel på att intensivvårdsplatser stängs ned permanent på andra orter. Det har vi kunnat läsa i medier på senare tid.

Herr talman! Intensivvårdssjuksköterskor och annan personal gjorde heroiska insatser i regioner som drabbades hårt av covid-19. En del har lämnat sina arbetsplatser och tyvärr även yrket. Det var en exceptionell situation. Naturligtvis vore det viktigt med åtgärder för att försöka få tillbaka intensivvårdssjuksköterskorna i vården.

Det finns förslag till åtgärder i den nationella plan för kompetensförsörjning som vi har pratat om. En del riktar sig till regionerna, men en del riktar sig också till staten.

Vårdplatsbristen visar varför den långsiktiga kompetensförsörjningen är så viktig. Då fungerar det inte med stängningar, varsel och neddragningar i sjukvårdskrisens spår. Detta förekommer tyvärr i flera regioner när vårdplatserna i stället skulle behöva byggas ut. Det pågår tyvärr fortfarande.

Anf. 61 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Under pandemin blev vi smärtsamt medvetna om de brister som länge funnits inom hälso- och sjukvården. Det var mycket som tydliggjordes under den tiden. Jag hoppas att vi inte hamnar där igen, men vi måste ha beredskap för att göra det. Vi lär nog tyvärr hamna där så småningom.

Vi är fullt medvetna om att vårdplatsbristen och personalbristen inte kan lösas över en natt, men vi ser nu att det genomförs kraftfulla reformer. Vår politik är tydlig: Satsa på vårdpersonalen genom utbildning, bättre arbetsvillkor och fler karriärvägar! Öka antalet vårdplatser genom riktade satsningar och effektivare resursanvändning! Korta vårdköerna genom miljardinvesteringar och bättre samordning!

Detta är Sverigedemokraternas och regeringens väg framåt. Jag hoppas verkligen att vi får se resultat ganska omgående.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Anf. 62 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamöterna, för kompletterande inlägg!

Låt mig säga till ledamoten Anna Vikström att jag är väldigt glad över att ni i Socialdemokraterna har bytt fot. Under den förra mandatperioden tyckte ni inte att ökad vårdkapacitet behövdes. I dag är vi helt överens. Jag är glad över att det är så och att vi kan ta gemensamma steg framåt.

Jag är också glad över att Socialdemokraterna nu ser behovet av mer nationell styrning – jag tror till och med att ni uttrycker det som kontroll. Jag tycker att det är en god tanke. Min uppfattning är att vi borde ha statlig vård, men även om vi inte har det måste de pengar vi ger från staten få verkan. Det är därför vi har bytt styrform under det här året. Det är nu inte längre en förhoppning att vårdplatserna ska ökas, utan de närmare 6 miljarder kronor som har betalats ut måste leda till det – annars ska de betalas tillbaka. Det är en helt ny variant som inte har funnits tidigare på Socialdepartementets område.

Jag delar helt ledamotens uppfattning att det måste ge resultat och att det måste bli en ökning av antalet vårdplatser. För att det ska lyckas handlar det om förbättrad arbetsmiljö och kompetensförsörjning.

Anf. 63 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret och för debatten!

År 2020, före pandemin, hade Sverige 528 intensivvårdsplatser. Nu, med en befolkning som är några hundratusen större finns det färre platser – en beräkning var 490 platser. Trots pandemin och trots insikten att intensivvårdens kapacitet var för liten är antalet alltså ännu mindre nu, trots att Socialstyrelsen är tydlig med att antalet platser behöver öka med mellan 10 och 20 procent.

En helt avgörande pusselbit för att öka vårdplatserna generellt är kompetensförsörjningen. För att säkra den krävs ett nationellt ledarskap. Ett redskap är den nationella planen för kompetensförsörjning, som vi har nämnt, och den färdigremitterade utredningen om verksamhetsförlagd utbildning, vulf, som regeringen direkt kan gå vidare med.

Ett annat redskap är Socialstyrelsens förslag till åtgärder i den nationella planen för att minska bristen på vårdplatser, som i mångt och mycket överensstämmer med de andra utredningar som vi har nämnt. Det finns också helt andra förslag som handlar om att staten borde agera för att minska bördan av administrativa krav från nationella aktörer. Det tror jag är ett mycket bra förslag.

Det jag inte hittar är en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner om vårdplatser, men detta har statsrådet kommenterat.

Det civila försvaret är också en viktig aspekt. Jag vill därför avsluta med något som Aida Hadžialić, regionråd från S i Stockholm, har sagt: Sverige befinner sig i det värsta säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Då går det inte att sätta välfärden på svältkur. Sjukvården måste rustas för att klara extrema situationer, och det behöver gå fort.

Svar på
interpellationer

Anf. 64 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag vill återigen tacka ledamoten för interpellationen och för den breda samstämmighet som finns om att vårdkapaciteten måste öka. Detta kan gå genom att förbättra kompetensförsörjningen och arbetsmiljön. Statens styrning måste också vara tydligare.

Vi kanske inte tycker lika om huvudansvaret för hälso- och sjukvården och hur det ska fördelas, men jag är väldigt glad över att vi stärker styrningen så att de pengar vi ger leder till ökad vårdkapacitet. Detta gäller både beredskapen och den dagliga vård som patienterna behöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:472 om fasta för barn i skolan under ramadan

Anf. 65 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Rashid Farivar har frågat mig om jag anser att fenomenet där barn fastar under ramadan, antingen självmant eller under tvång, förekommer i svenska skolor och vilka konkreta åtgärder jag och regeringen i så fall avser att vidta för att motverka de negativa effekterna under ramadan på barnens hälsa under kommande dagar.

Jag har tidigare svarat Rashid Farivar på en skriftlig fråga om vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att motverka negativa effekter på barnens hälsa under ramadan.

Inledningsvis vill jag slå fast att det enligt skollagen är ett krav att det ska serveras näringsriktiga skolmåltider i grundskolan och motsvarande skolformer. En näringsriktig kost är avgörande för att barn och elever ska utvecklas och orka koncentrera sig och för lärandet i skolan. Det finns givetvis barn och elever som av olika anledningar väljer att stå över skolmåltider, vilket kan göra att de inte orkar koncentrera sig under hela skoldagen.

Frivillig fasta under ramadan kan vara ett uttryck för den religionsfrihet som gäller i Sverige. Barns rätt till religionsfrihet följer bland annat av FN:s konvention om barnets rättigheter, som gäller som svensk lag och vars värden och rättigheter skolan enligt läroplanerna ska gestalta och förmedla.

Jag vill däremot vara väldigt tydlig med att barn och elever inte ska tvingas att utöva trosuppfattningar eller följa religiösa seder och traditioner

mot sin vilja. All personal i skolväsendet är skyldig att anmäla misstankar om att barn far illa till socialnämnden, oavsett hur det tar sig uttryck.

En viktig aspekt ur ett hälsofrämjande perspektiv är samarbetet mellan skola och vårdnadshavare. Skolan behöver även få bättre förutsättningar att möta varje elev. I det arbetet har elevhälsan en viktig roll för att ge alla barn rätt förutsättningar för lärande och utveckling. Utredningen om en förbättrad elevhälsa (U 2024:01) har bland annat i uppdrag att analysera och föreslå hur elevhälsan kan stärkas i syfte att bättre tillgodose elevernas behov.

Jag ser fram emot utredningens förslag om hur elevhälsan kan stärkas i syfte att bättre tillgodose elevernas behov.

Anf. 66 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka skolminister Lotta Edholm för det svar jag fick på min skriftliga fråga för drygt ett år sedan samt för det svar som har presenterats muntligt här i kammaren i kväll. Stort tack!

Ramadan är den muslimska fastemånaden, som återkommer varje år och innebär att man från gryning till solnedgång under en månad inte får vare sig dricka eller äta.

Enligt många muslimska teologer blir fastan obligatorisk för flickor från 9 års ålder och för pojkar från 15 års ålder. Därför innebär ramadan i praktiken en månad präglad av mycket lidande i form av hunger och törst för många muslimska barn i svenska skolor.

Med tanke på att den muslimska befolkningen i Sverige har ökat markant under de senaste decennierna till följd av en ansvarslös migrationspolitik både från höger och från vänster ser vi nu att allt fler barn och tonåringar antingen själva väljer eller tvingas av sina föräldrar att fasta under ramadan.

Det finns olika forskningsrapporter som påpekar att fastan påverkar barnens hälsa negativt. Barnens uppväxt och skolprestationer påverkas också negativt. Flickor drabbas särskilt hårt eftersom fastan blir obligatorisk i betydligt tidigare ålder för dem.

Genom en enkel Googlesökning lyckades jag under tiden då sammanträdet i kammaren var ajournerat hitta ett flertal artiklar om just detta problem i våra skolor.

En skola i Söderhamn uppmanade barn att inte fasta under ramadan 2018.

En gotländsk skola uppmanade elever att inte fasta under ramadan 2024.

”Låt inte barnen fasta under ramadan”, uppmanade en skola i Eskilstuna 2018.

I ett brev från Norrtullskolan uppmanades vårdnadshavare att inte låta sina barn fasta under ramadan 2018.

”Vingåker överväger uppmaning till föräldrar under ramadan” 2018.

”Ramadan infaller under nationella proven – elever fastar i smyg” 2023.

En skola i Eskilstuna bad elever att skippa fastan under ramadan 2019.

Ett flertal elever i Norrköping svimmade under ramadan 2018 – med mera, med mera.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Jag är, återigen, tacksam för skolministerns svar. Det gläder mig verkligen att Lotta Edholm tydligt bekräftar att detta problem existerar i svenska skolor under ramadan. Jag tackar också för ministerns tydliga markering i frågan.

Min fråga är dock: Vad är regeringens plan för att bemöta problemet medan vi väntar på den angelägna utredningen om en förbättrad elevhälsa (U 2024:01)?

Just nu, medan vi debatterar denna fråga, finns det barn i Sverige som – frivilligt eller under tvång – väntar på solnedgången för att få börja äta och dricka efter cirka 12 timmar och för 17:e dagen i rad.

Anf. 67 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Vi står inför en verklighet där barn i svenska skolor påverkas negativt av religiösa och kulturella traditioner som begränsar deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen.

Barn går hela dagar utan att äta eller dricka trots att de växer, lär sig och behöver energi.

Fastan under ramadan har fått allt större uppmärksamhet i medierna. Vi har fått ta del av vittnesmål om barn som lider av trötthet och koncentrationssvårigheter och i värsta fall svimmar under skoldagen på grund av brist på näring och vätska.

Enligt vissa tolkningar av islam ska flickor börja fasta redan vid 9 års ålder och pojkar vid 15. Det innebär att vi i svenska skolor har barn på låg- och mellanstadiet som förväntas avstå från mat och dryck under hela skoldagar – något som är direkt skadligt för deras hälsa och skolgång. Vi vet att flickor påverkas särskilt hårt av denna tradition, vilket förstärker redan existerande ojämlikheter.

Oavsett om fastan är frivillig eller påtvingad har den dokumenterade negativa konsekvenser. Ändå saknas en tydlig nationell strategi för att säkerställa att elever i Sverige får en trygg och jämlik skolgång där deras hälsa alltid prioriteras före religiösa normer.

Skollagen är tydlig: Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund, och alla elever ska ges förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen. Hur går det då ihop med att vissa barn förväntas svälta sig genom skoldagen? Vi ser att vissa skolor till och med avråder föräldrarna från att låta barnen fasta, medan andra blundar totalt för det här problemet. Denna ojämna hantering är oacceptabel. Alla barn i Sverige har rätt att gå till skolan under samma förutsättningar. Ingen elev ska behöva välja mellan utbildning och sin hälsa.

Fru talman! Skolor och huvudmän behöver ett tydligare ansvar för att förebygga att elever hamnar i en situation där deras skolgång och välmående äventyras. Det krävs tydlig vägledning från regeringen om hur skolor ska hantera dessa frågor. Detta handlar egentligen inte om religionsfrihet. Det handlar om barns rättigheter – rätten till en trygg och hälsosam skolgång. Varje barn i Sverige ska kunna lära sig på lika villkor, utan att riskera sin hälsa eller känna en religiös eller kulturell press som begränsar deras utveckling.

Vi måste kunna våga erkänna att många barn kan vara utsatta för påtryckningar från sin omgivning. De kanske inte vågar säga ifrån själva. I vissa familjer är den religiösa och sociala förväntan väldigt stark. Därför måste vi våga diskutera om orosanmälan bör vara ett verktyg för att säker-

ställa att barn inte tvingas in i en situation som påverkar deras hälsa negativt. Att ta upp den här frågan får inte vara kontroversiellt. När barns välmående och rättigheter hotas måste vi agera och inte blunda av rädsla för debattens konsekvenser. En bil fungerar inte utan bränsle. Varför ska då barn fungera och kunna prestera utan mat och dryck?

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet om hon anser att det är ett problem att barn fastar i skolan och vad statsrådet avser att göra åt saken.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 68 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag ska försöka reda ut en skillnad här. Om det är så att ett barn tvingas till fasta och kommer hungrigt till skolan och lärare och annan personal upplever att barnet faktiskt far illa av att fasta på det sätt som interpellanten och Sara Gille talar om, då är det i min värld fullkomligt självklart att man ska ta en dialog med föräldrarna. Om barnet far illa har man också en skyldighet att anmäla det till socialtjänsten.

Ur socialtjänstens och lagstiftningens synvinkel är det ointressant varför ett barn riskerar att fara illa, eller far illa. Att man svälter kan naturligtvis vara ett sådant skäl, men precis som Rashid Farivar sa vet vi i dag att många barn och ungdomar gör detta frivilligt. Då blir det svårare. Det är då de skolor interpellanten citerar faktiskt försöker göra en insats och påpeka detta. De går ut i artiklar, och de för en dialog med föräldrar om att de måste ta sitt föräldraansvar och säga åt sina barn att äta skolmaten.

Jag tycker att skolan på många håll i Sverige – jag säger inte överallt – tar detta ansvar och försöker föra en dialog med både sina elever och deras föräldrar om vikten av att faktiskt äta skolmaten så att man kan prestera bra i skolan. Jag tycker att det är otroligt viktigt att skollagen följs. Naturligtvis ska elever som vill fasta också kunna ha möjlighet till det, så länge det inte går ut över deras hälsa och deras möjlighet att prestera i skolan. Det finns alltså lagstiftning kring detta som ser till barnens bästa. Den lagstiftningen ska naturligtvis användas.

Jag tycker att det är viktigt att ha den här typen av debatt både här i riksdagens kammare och i skolor, i kommuner och i fristående skolor om var gränserna går. Man bör tala om för barn och ungdomar att fastan kan påverka deras möjligheter att göra bra ifrån sig i skolan. Skolan och dess personal har såklart också ett stort ansvar för att se till att göra orosanmälningar om man tror att barn faktiskt far illa. Jag skulle säga att den lagstiftningen gäller över all annan lagstiftning. Man har en absolut skyldighet i skolans värld att göra orosanmälningar om man tror att ett barn riskerar att fara illa, eller far illa.

Anf. 69 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, skolminister Lotta Edholm, för svaret!

Skolministern tar upp en väldigt viktig punkt, nämligen att våga ta debatten. Det gäller inte bara i riksdagens kammare utan också på kommunnivå och regionnivå i hela Sverige. Det är viktigt att våga lyfta problematiken i skolor, för det är väldigt viktigt för skolpersonal och rektorer att ha de verktyg de behöver för att våga tala om problematiken. Jag kan bara nämna att jag lade upp den här frågan i sociala medier när jag skickade den till skolministern. Jag och min familj har blivit dödshotade bara på

grund av att jag ville ställa en fråga. Det finns många människor i vårt samhälle som inte ens tål kritik. De tål inte en fråga, och det här är ett riktigt problem i vårt samhälle.

I en perfekt värld där alla barn fritt får välja och har yttrandefrihet och religionsfrihet, och där lärare och pedagoger vågar anmäla misstankar när barn far illa i skolan, hade statsrådets svar varit helt tillräckligt. Vi vet dock alla att vi inte lever i en perfekt värld. Tyvärr bekräftas detta gång på gång genom avslöjanden i svenska medier. De visar hur islam och islamism vill förändra vårt samhälle och levnadssätt i grunden. Religionsfrihet innebär inte bara rätten att utöva sin religion i frihet. Den bör också säkerställa att människor – särskilt barn – har rätt till frihet från skadliga och människofientliga religioner och ideologier.

Jag vill inte avvika från sakfrågan, men det faktum att vi tillåter slöja på små flickor i våra förskolor och grundskolor i Sverige är ett tydligt tecken på hur islamism smyger sig in i vårt samhälle. Det är också ett bevis på hur långsamt vårt arbete går när det gäller att hjälpa de barn som fräntas sin barndom på grund av föräldrarnas förlegade tankesätt.

Vi i Sverigedemokraterna anser att skollagen tydligt och kraftfullt måste försvara barns möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen. Religiösa och kulturella traditioner som försämrar deras frihet och deras koncentrations- och prestationsförmåga ska förhindras. Såväl huvudmän som rektorer måste ges ett tydligare ansvar för att hjälpa dessa barn, och det bör övervägas att utvidga regelverket kring orosanmälan till att även omfatta dessa situationer. Det jag menar med den här interpellationen är helt enkelt att vi måste våga ta debatten. Som statsrådet nämnde väldigt bra och välformulerat gäller det inte bara i den här kammaren, utan vi ska våga ta debatten i våra kommuner och i våra regioner. Den personal och de rektorer som finns i våra skolor ska våga bemöta detta problem.

Anf. 70 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Att barn i svenska skolor påverkas negativt av fastan under ramadan är ett välkänt faktum. Ändå möts den här frågan ofta med tystnad eller med försök att relativisera problematiken. Trots detta saknas också tydliga riktlinjer för hur skolorna ska kunna agera. Att skydda barn ska alltid vara viktigare än att upprätthålla religiösa traditioner. Ingen nioåring ska behöva svälta sig igenom skoldagen, och ingen elev ska behöva känna pressen att fasta av rädsla för omgivningens reaktioner.

Det är skolans ansvar att se till att varje elev får bästa möjliga förutsättningar att lära sig och att utvecklas. Det är viktigt att vi talar klarspråk om den sociala press som vissa elever lever under. För en vuxen kan fasta vara ett val, men för ett barn kan det vara något helt annat. Det kan vara en outtalad norm som barnet helt enkelt inte vågar bryta mot, en förväntan från familjen eller ett påtvingat krav. Vi kan inte förvänta oss eller kräva att eleverna ska prestera i skolan utan mat och dryck, oavsett om det sker av egen vilja eller inte.

Ska vi acceptera att barns hälsa försämras på grund av religiösa och kulturella förväntningar? Ska vi tillåta att en nioåring svälter sig igenom skoldagen för att det är tradition?

Anf. 71 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Skolan och skolans personal har ett ansvar att se när barn riskerar att fara illa eller far illa. Ansvaret att anmäla sådant till socialtjänsten är väldigt långtgående.

Det är dock naturligtvis också så att föräldrar har ett ansvar. Jag tillhör dem som tycker att föräldraansvaret i Sverige ibland inte är tillräckligt långtgående och att vi inte ställer tillräckliga krav på föräldrar när det gäller att ta diskussioner med barnen om vad som är rätt och riktigt och vad som är fel. Det handlar om att se till att barnen kommer till skolan och att de äter frukost. Det handlar också om att fråga hur det går i skolan, hjälpa till med läxor och så vidare. Allt detta är viktigt.

Jag håller med om att det är ett stort problem om barn inte äter och om det faktiskt påverkar deras skolgång. Det finns lagstiftning som ger stöd för att motverka detta, men detta är inte bara en fråga för skolan utan också ett föräldraansvar.

Jag vet att det finns exempel där föräldrar med muslimsk bakgrund inte tycker att deras barn ska fasta utan ser att det kan få konsekvenser för skolresultaten. Det kan finnas ett slags kompistryck; det har blivit lite inne att fasta i en del grupper. Detta måste skolan på något sätt adressera. Det beror naturligtvis också på hur gamla barnen är – klarar de att ta detta ansvar själva, eller bör man säga till barnen att det faktiskt inte är rimligt?

Anf. 72 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, skolminister Lotta Edholm, för svaret!

Det är absolut viktigt med föräldraansvaret, men vad gör man när föräldrarna blir förövre och tvingar barn att göra sådant de inte vill göra? När jag var barn blev jag tvingad av min mamma att fasta, trots att jag inte ville göra det. Det är en bra fråga.

Det ska finnas en balans mellan skolans och föräldrarnas ansvar. Vi måste våga tala om problematiken. Skolpersonal och rektorer måste våga ta detta problem på allvar.

En annan sak jag tänkte nämna är att detta problem även påverkar andra barns vardag. Ett exempel kommer från min tioåriga dotters skola. Hennes lärare, eller pedagoger, avråder eleverna från att äta mat, frukt eller vad som helst under lektioner – om de är hungriga – av respekt för de barn som fastar. Vi ska inte anpassa vårt samhälle eller våra skolor. Våra barn behöver inte anpassa sig efter andra människors religiösa normer. Det är väldigt viktigt.

Jag tackar skolministern för hennes närvaro i riksdagens kammare och för svaret.

Anf. 73 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Den här diskussionen är ju otroligt viktig. Ett barn ska naturligtvis inte tvingas att inte äta under skoldagen. Jag skulle säga att det strider mot barnets rättigheter.

Samtidigt vet vi att det finns barn som vill göra detta. Det kan bero på att de är väldigt starkt påverkade hemifrån och vill göra det som föräldrarna förväntar sig av dem. Det kan bero på att de är utsatta för kompistryck. Det kan också vara så att de av helt fri vilja vill göra detta.

Följderna blir ju lite olika beroende på värderingsgrunden för ställningstagandet, men inget barn ska tvingas att inte äta mat.

Skolan har som uppgift att ta den här diskussionen och se hur dessa barn mår i skolans värld, till exempel om de påverkas negativt när det gäller skoluppgifter eller om de påverkar andra barn negativt. Då finns det möjlighet att ta diskussionen med föräldrarna. När det är riktigt illa och man ser att barn far illa finns det möjlighet att göra en anmälan till socialtjänsten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:474 om sekularism i skolan

Anf. 74 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig hur jag ser på att en svensk kommun stoppar utbytesresor på grund av ett annat lands sekulära lagstiftning och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min syn på frågan. Sara Gille har även frågat mig om jag anser att svenska kommuner ska kunna fatta beslut som riskerar att ge religiösa krav inflytande över skolans verksamhet och internationella samarbeten och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min åsikt i frågan.

Vidare har Sara Gille frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att svenska skolor och kommuner står fast vid sekularism, jämställdhet och utbildningens grundläggande uppdrag utan att anpassa sig efter religiösa påtryckningar.

Jag vill inleda med att slå fast att den svenska utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Det framgår av skollagen. Förskolan och skolan ska enligt läroplanerna aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Sammantaget utgör detta grunden för det svenska skolväsendet.

Barn och elever ska utifrån sin rätt till religionsfrihet – enligt regeringsformen, Europakonventionen och barnkonventionen, vilken gäller som svensk lag – ha möjlighet såväl att ge uttryck för sin tro som att avstå från att delta i konfessionella inslag i utbildningen. Barn har också yttrandefrihet som alla andra.

Min och regeringens självklara uppfattning är att all utbildning i skolan ska utgå från kravet på saklighet och allsidighet. Detta framgår tydligt av skollagen. Det är sedan huvudmannen för skolan, i detta fall en kommun, som avgör hur undervisningen ska utformas och bedrivs enligt gällande lagstiftning. Detta avser även till exempel vilka studieresor eller utbytesresor en skola gör.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att främja utbildningens grundläggande demokratiska uppdrag. Exempelvis har Skolinspektionen sedan 2023 i uppdrag att förstärka sin tillsyn av skolor med konfessionell inriktning och av andra skolor där myndigheten bedömer att det finns en riskbild för extremism och islamism eller avseende att elever annars utsätts för påverkan som syftar till att motarbeta grundläggande fri- och rättigheter eller det demokratiska styrelseskicket. Lämplighetsprövningen av

enskilda som ansöker om att bli huvudmän inom skolväsendet har sedan tidigare utökats med ett demokrativillkor, oavsett om de ansöker om att få bedriva verksamheten med konfessionell inriktning eller inte.

En annan prioriterad fråga för regeringen är att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Redan 2023 beslutade regeringen att tillföra ytterligare medel till Skolverkets uppdrag om stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen har också gett Skolinspektionen i uppdrag att granska skolornas arbete med kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer med fokus på att förebygga och hantera hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare fick Skolverket under 2024 ett nytt uppdrag att förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Därutöver avser regeringen att tillsätta en ny utredning om hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet är att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, i skola och på fritidshem.

Anf. 75 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det beslut Eskilstuna kommun har fattat om att stoppa utbytesresor till Frankrike på grund av landets sekulära lagstiftning är djupt oroande. Frankrike har i linje med sin lagstiftning och sina traditioner valt att upprätthålla en skolmiljö där religiösa symboler inte hör hemma. Att en svensk kommun nu bojkottar utbyten med detta som skäl skickar en farlig signal om att religiösa krav kan påverka svenska utbildningssamarbeten. Detta går emot de demokratiska värderingar vi bör försvara. Skolan ska vara en plats för kunskap, bildning och integration, inte ett forum där religiösa påtryckningar styr skolans beslut. Om vi accepterar att religiösa normer styr skolans beslut öppnar vi dörren för en utveckling där sekulära och demokratiska värderingar urholkas bit för bit.

Fru talman! Beslutet i Eskilstuna visar att religiösa övertygelser kan påverka svenska kommunala beslut. Det är en utveckling vi behöver stoppa innan den går längre. Vad signalerar detta till övriga kommuner? Att religiösa intressen kan styra vilka internationella samarbeten vi deltar i? Att svenska elevers möjlighet till interkulturellt utbyte och bildning är mindre viktig än att undvika konflikt med vissa grupper? Vi måste sätta stopp för denna utveckling. När vi låter principer om sekularism och jämställdhet urholkas genom små eftergifter riskerar vi att normalisera en situation där religion får en allt större påverkan på våra offentliga institutioner. Denna utveckling går inte att acceptera.

Sverigedemokraterna anser att skolan ska vara en neutral och sekulär plats fri från religiösa inslag och påtryckningar. Skolans verksamhet ska bygga på demokratiska och sekulära principer utan rädsla för konflikt med religiösa intressen. Skolan ska ge elever kunskap och verktyg att förverkliga sina drömmar i ett fritt och jämställt land, inte vara en plats för eftergifter till fundamentalistiska krav.

Slöjförbud i skolan handlar inte bara om sekularism utan om att skydda flickors frihet och rätt att slippa påtvingade religiösa normer. Att Eskilstuna bojkottar ett land som försvarar dessa principer är oacceptabelt och ett svek mot de flickor som behöver vårt stöd. Genom att tydligt markera att skolan är en plats för frihet och kunskap och inte en arena där religiösa normer får styra säkerställer vi att alla elever får samma förutsättningar att utvecklas utan yttre tvång. Kommuner som har infört sådana förbud har

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

gjort det utifrån en vilja att skydda flickors rättigheter och upprätthålla skolans sekulära principer.

Med detta sagt frågar jag statsrådet: Hur ser regeringen på att en svensk kommun stoppar utbytesresor med hänvisning till ett annat lands sekulära lagstiftning? Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att säkerställa att svenska skolor och kommuner inte låter religiösa påtryckningar styra deras beslut?

Anf. 76 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Givetvis ska varken skolor eller kommuner låta sig utsättas för religiösa påtryckningar när de fattar beslut. Som statsråd kan jag dock inte ha åsikter i enskilda ärenden, utan frågan får ställas till den kommun det handlar om.

Däremot kan vi givetvis ha en principiell diskussion. Enligt skollagen ska skolan förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Också i läroplanerna talar man om att skolan aktivt och medvetet ska främja elevers lika rättigheter och möjligheter oberoende av exempelvis könstillhörighet. Det finns alltså en stark skollag här.

Men det är upp till huvudmännen att tolka den lagstiftning som finns, till exempel skollagen, barnkonventionen och grundlagen om religionsfrihet.

Som statsråd kan jag dock inte gå in och recensera en enskild kommuns agerande.

Anf. 77 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Nej, jag vet att statsrådet inte kan ha åsikter om enskilda ärenden. Men statsrådet och regeringen kan ändå styra och ställa och lägga fram lagförslag för att påverka.

Skolan ska vara en plats där elever oavsett bakgrund får en likvärdig utbildning baserad på kunskap och vetenskap, inte en arena där religiösa krav påverkar verksamheten. När en svensk kommun stoppar utbytesresor för att ett annat land har en sekulär skolmiljö sätts en farlig och principiellt tveksam standard. Att anpassa kommunala beslut efter religiösa intressen riskerar att öppna en dörr vi inte kan stänga. Var går gränsen? Kommer vi att se fler beslut där sekulära principer får stå tillbaka för religiösa krav? Det vore ett direkt hot mot den svenska skolans grundläggande uppdrag.

Ministern lyfter i sitt svar fram att elever har rätt att uttrycka sin tro. Det är en självklarhet. Men det är inte vad detta handlar om. Ingen ifrågasätter rätten att bära religiösa symboler på fritiden eller att ha en tro. Frågan är om religiösa övertygelser ska få begränsa svenska elevers utbildning och internationella utbyten. Där har ministern inte gett något tydligt svar.

Det är särskilt anmärkningsvärt att regeringen säger sig värna skolans sekulära uppdrag och samtidigt accepterar beslut som detta. Om regeringen menar allvar med att stå emot religiöst förtryck, varför ser vi då ingen tydlig hållning i denna fråga?

Internationella utbyten breddar elevernas världsbild och låter dem ta del av andra samhällen och kulturer. Att neka dem den möjligheten för att vi inte delar ett annat lands sekulära lagar är dåligt för eleverna, skolan och Sveriges internationella relationer.

Fru talman! Detta visar också på bristande respekt för andra länders demokratiskt fattade beslut. Frankrike har valt att hålla skolan fri från religiösa uttryck, och det är dess rätt. Sverige borde snarare inspireras av Frankrikes tydliga hållning i stället för att begränsa svenska elevers möjligheter till internationella samarbeten.

Vi måste också fråga oss vad nästa steg blir om vi öppnar denna dörr. Ska vi acceptera särregler i skolan på grund av en elevs tro eller övertygelse? Det vore en mycket farlig utveckling.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se en skola där fokus ligger på kunskap, ordning och reda samt förmedling av svenska värderingar. Det är oacceptabelt att kommuner tillåter att religiösa intressen påverkar utbildningen.

Vi måste arbeta för en skola som främjar kritiskt tänkande, försvarar vår demokratiska ordning och sätter elevernas bästa i främsta rummet. Det är avgörande att vi klargör att skolan är en plats för bildning och utveckling, inte en arena för religiösa kompromisser.

Jag frågar därför statsrådet igen: Hur avser regeringen att säkerställa att sekulära och demokratiska principer inte undermineras av religiösa krav, och kommer statsrådet att tydligt markera att detta är en oacceptabel utveckling?

Anf. 78 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Givetvis ska varken en kommun eller en skola kapitulera för religiösa krav utifrån. Det finns heller inget stöd i lagstiftningen för det.

Vi har en skollag och en grundlag. Vi har religionsfrihet och så vidare i Sverige. Jag kan inte uttala mig om hur en enskild kommun väljer att agera.

Det jag kan säga är att hela skolpolitiken i Sverige nu syftar till att återreglera svensk skola. Det är alldeles för mycket fritt valt arbete i svensk skola. Det är väldigt stora skillnader mellan kommuner och mellan fristående skolor hur man väljer att agera och i vilken utbildning elever faktiskt får.

Jag har just tagit emot en utredning om en ny läroplan som är betydligt mer fokuserad på kunskaper och barns rättigheter att tillägna sig viktiga färdigheter som att läsa, skriva och räkna. Till det kommer också en betygsutredning.

Allt detta är till för att säkerställa att vi får en skola som är mer fokuserad på kunskaper och viktiga färdigheter. Där är det naturligtvis också viktigt att man sätter ned foten om det som handlar om barns rättigheter. Det gäller till exempel barns rättigheter till en god utbildning.

Det är inte alltid så i Sverige i dag. Allt detta syftar naturligtvis till att barn ska få rätt till en bra skola.

Anf. 79 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Den här debatten handlar inte om en enskild utbytesresa. Den handlar om vilken roll sekularism ska ha i vårt skolsystem och om vi är beredda att stå upp för våra demokratiska värderingar.

När Eskilstuna kommun fattar ett sådant här beslut visar det att det finns ett växande problem. Vissa är beredda att ge vika för religiösa krav och prioritera dessa framför skolans grundläggande uppdrag.

Beslutet i Eskilstuna sänder en oroande signal om att det är möjligt att låta religiösa övertygelser påverka svenska kommunala beslut. Detta är en utveckling vi måste stoppa innan den går ännu längre.

Om vi tillåter detta kommer helt enkelt fler kommuner att ta efter. Ska vi verkligen ha ett samhälle där religiösa krav påverkar vilka skolaktiviteter och utbildningsmöjligheter svenska elever får ta del av? Det är en väg vi inte kan och inte ska gå.

Vi måste tydligt markera mot detta. Skolan ska vara en plats där eleverna fostras i frihet och inte i religiös underkastelse. Beslut som detta riskerar att skapa en utveckling där fler kommuner tar efter.

Jag hoppas att statsrådet ändå tar till sig detta. Även om statsrådet inte kan kommentera Eskilstunafallet tänker jag att statsrådet ändå kan säga om hon ska arbeta för att detta inte händer i någon annan skola, helt enkelt.

Är regeringen beredd att slå fast att svenska skolor ska vara fria från religiös påverkan, eller ser vi början på en utveckling där religiösa krav får allt större inflytande över vårt utbildningssystem? Vad tänker statsrådet göra för att stoppa detta?

Anf. 80 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Precis som jag har försökt säga är det klart att skolhuvudmän inte ska utsättas för religiös påverkan. Det är väldigt viktigt för att skolan och huvudmännen ska följa den skollag som finns i Sverige.

Det är viktigt att påpeka att det faktiskt finns lagstiftning. Skolans uppdrag formuleras både i skollag och i läroplaner. Min förhoppning är nu att vi ska få en läroplan för grundskolan som är mer tydlig och som har ett mycket starkt fokus på kunskaper och viktiga färdigheter. Men det är svårt för mig som statsråd att kommentera enskilda ärenden helt enkelt.

Med det får jag tacka för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:475 om genuspedagogik i skolan

Anf. 81 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig vilka vetenskapliga belägg det finns för att genuspedagogik i skolan bidrar till förbättrade kunskapsresultat och hur jag och regeringen säkerställer att undervisningen i svenska skolor är fri från ideologisk påverkan och i stället fokuserar på kunskapsförmedling och beprövade metoder. Sara Gille har även frågat vilka åtgärder som jag och regeringen avser att vidta för att stärka föräldrars inflytande över huruvida deras barn ska delta i genuspedagogiska inslag i skolan.

Låt mig börja med att slå fast att min och regeringens uppfattning är att skolan ska tillbaka till grunderna. Det ska vara ett starkt fokus på grundläggande kunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna, särskilt i de tidiga årskurserna. I detta hänseende håller jag med Sara Gille om att skolans fokus ska vara på förbättrade kunskapsresultat.

Samtidigt ska skolan förmedla både kunskaper och värden. Utbildningen ska enligt skollagen bland annat förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar

som det svenska samhället vilar på. Här utgör jämställdhet mellan kvinnor och män en del. Det är därmed en del av skolans uppdrag att främja jämställdhet.

Den 26 februari 2025 överlämnade Läroplansutredningen sitt betänkande *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande* (SOU 2025:19). Utredningen lämnar förslag på en ny inledande del i läroplanen för grundskolan, som innehåller övergripande delar om skolans värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer. Utredningen konstaterar att det i dagens läroplan finns många skrivningar om jämställdhet, köns-tillhörighet och könsmonster, vilket är ett resultat av flera tillägg som har gjorts under åren. För att undvika upprepningar och skapa en bättre balans mellan olika områden föreslås nya, mer koncentrerade skrivningar.

Det finns ingen motsättning mellan skolans uppdrag i denna del och att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, vilket även är en prioriterad fråga för mig och regeringen. I sammanhanget vill jag passa på att nämna att Läroplansutredningen föreslår flera förstärkningar inom området. Det föreslås bland annat att kursplanerna för varje ämne ska innehålla undervisningsstrategier. Strategierna ska ge vägledning om hur läraren utifrån en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet ska gå till väga i planeringen och genomförandet av undervisningen.

När det gäller frågan om att öka föräldrars inflytande i skolan är det min och regeringens uppfattning att deras inflytande ska minska när det gäller undervisningen. Dagens bestämmelser kan uppfattas som att lärarens ansvar för undervisningen begränsas av såväl elevernas som vårdnadshavarnas rätt till inflytande. Detta är inte acceptabelt. Det bör vara tydligt i skolförfattningarna att det är läraren som planerar och bestämmer om undervisningen.

Därför har både Läroplansutredningen och Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8), som redovisade sitt betänkande den 29 januari 2025, föreslagit att det i skollagen förtydligas att det är läraren som bestämmer över och leder undervisningen. Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan föreslår även att det tydliggörs att det är i begränsad omfattning som vårdnadshavare ska ges möjlighet till inflytande.

Jag ser fram emot den fortsatta beredningen av förslagen från bland annat dessa utredningar. De utgör viktiga underlag i arbetet med att återupprätta en stark kunskapsskola som i ännu större utsträckning vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Anf. 82 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret på min interpellation!

Det är positivt att regeringen säger sig vilja stärka skolan och förbättra elevernas kunskapsresultat. Men jag funderar lite på att regeringens ambitioner med genuspedagogik fortfarande får plats i utbildningen, trots att dess effekter på kunskapsutvecklingen är högst oklara.

Genuspedagogik har blivit ett begrepp som många lyfter fram som en metod för att skapa jämställdhet och bryta traditionella könsroller. Men det centrala är inte vad pedagogiken säger sig vilja uppnå, utan vad resultatet faktiskt blir.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Enligt Jämställdhetsmyndighetens egen forskningsöversikt från 2023 finns det inga entydiga belägg för att genuspedagogiken bidrar till förbättrade akademiska prestationer. Samtidigt är skollagen tydlig med att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Så hur kan det vara rimligt att fortsätta använda en metod som saknar just detta?

Fru talman! Svenska skolor befinner sig i en kris. Kunskapsresultaten sjunker, elevernas läsförmåga försämras och studieron brister. I en sådan situation borde vi ha all fokus på att förbättra undervisningen, se till att varje elev får den kunskap den behöver och stärka lärarnas förutsättningar att bedriva undervisning av hög kvalitet. I stället används resurserna till pedagogiska experiment som inte har visat sig leda till bättre skolresultat.

Statsrådet framhåller att skolan ska förmedla både kunskaper och värden. Jämställdhet är en självklarhet, men det betyder inte att undervisningen ska präglas av en viss ideologisk inriktning. Rättvisa, lika möjligheter och respekt för varandra är grundläggande värderingar, men de behöver inte paketeras i en pedagogik som saknar vetenskaplig förankring.

Regeringen säger sig vilja rensa upp i läroplanen och förenkla den, men samtidigt får ovetenskapliga metoder fortsatt utrymme. Att ändra i dokument är enkelt, men det löser inte problemen om skolan i praktiken fortsätter att präglas av ideologi i stället för kunskap.

Det viktiga är att undervisningen i praktiken är fri från ideologisk påverkan och att skolans resurser går till att stärka elevernas faktiska kunskaper. Vi behöver en skola som bygger på fakta och inte på teorier som saknar stöd i forskningen.

Fru talman! Min fråga till statsrådet är därför: Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att säkerställa att undervisningen i svenska skolor fokuserar på kunskapsförmedling och inte används som ett verktyg för ideologisk påverkan?

Anf. 83 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det här är en väldigt viktig fråga. Jag tillhör dem som anser att svensk skola genom åren har präglats av alltför många pedagogiska experiment utan vetenskaplig förankring.

Det finns många olika förklaringar till detta, men en är att postmodernism och konstruktivism fick ett väldigt stort genomslag i svensk skola och svensk pedagogisk forskning på ett sätt som inte är riktigt jämförbart med förhållandena i andra länder. Det var en riktning som innebar att elever skulle söka sin egen kunskap, att lärare inte skulle vara lärare utan något slags coacher, att det var fel med betyg och prov och så vidare.

Allt detta har lett till att skolan inte riktigt alltid bygger på en vetenskaplig grund och en beprövad erfarenhet. Det finns mycket i dagens läroplan och i dagens kursplaner som visar på detta. Regeringen jobbar nu med allt det här och försöker redan nu, där det går, att skriva in att undervisningen ska vila på en vetenskaplig grund och en beprövad erfarenhet.

Det här är otroligt viktigt, och jag skulle säga att hela politiken nu riktar in sig just på detta. Det gäller både läroplaner, betygssystem och förslaget till ny lärarutbildning. Det finns även ett starkt fokus på de elever som behöver extra stöd och hjälp i skolan, för också detta har ibland vilat på en icke vetenskaplig grund.

Anf. 84 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret!

Jag skulle gärna vilja lyfta en del av statsrådets svar på interpellationen som väcker stor oro, nämligen regeringens inställning till föräldrainflytande.

Statsrådet säger att regeringens ambition är att minska vårdnadshavarnas möjlighet att påverka undervisningen. Det är ett anmärkningsvärt ställningstagande. Föräldrar är de som känner sina barn bäst, och de ska ha särskild insyn i och möjlighet att påverka vad deras barn lär sig i skolan.

Skolans uppdrag är att undervisa, men det betyder inte att den ska få driva pedagogiska metoder utan transparens och utan att föräldrar får veta vad deras barn utsätts för. Det handlar inte om att föräldrar ska bestämma över varje enskild lektion; det är inte detta det handlar om. Det handlar om rätten att få information om och insyn i undervisningen. I dag ser vi exempel på att genuspedagogiska inslag introduceras utan att hemmet informeras. Det skapar oro och minskar förtroendet för skolan.

Utvecklingen är inte unik för Sverige. I Storbritannien har The Times rapporterat om föräldrar som reagerat på att skolor infört genuspedagogiska inslag utan att informera hemmen, vilket har lett till krav på större transparens.

När skolor inför pedagogiska metoder utan dialog med föräldrar riskerar det att skapa motsättningar mellan hem och skola i stället för samarbete.

Fru talman! En välfungerande skola bygger på samverkan mellan lärare, elever och föräldrar. Föräldrar är inte ett störningsmoment i skolan; de är en tillgång. De ska inte ersätta lärarna, men de ska inte heller uteslängas från frågor som rör deras barns utbildning.

Att regeringen vill begränsa föräldrarnas inflytande riskerar att försämra elevernas skolgång och skapa en djupare klyfta mellan skola och hem. Lärarna ska ha mandat att undervisa, men det får inte bli en ursäkt för att hålla föräldrar utanför viktiga beslut.

Respekt för lärarna är avgörande, men lika viktig är respekten för att föräldrar är en naturlig del av barnens utbildning. Om vi fortsätter att exkludera vårdnadshavare från skolan, vad händer då med tilliten till skolsystemet? Om föräldrarna upplever att deras åsikter ignoreras minskar förtroendet för skolan, och samarbetet försvagas.

Elever lyckas bäst när skolans arbete backas upp av hemmet. Föräldrar och lärare är inte motparter. De är båda avgörande för barnens skolgång. En skola som begränsar föräldrars insyn underminerar det förtroende som behövs för att skapa en trygg och kunskapsfokuserad skolmiljö.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet: Varför anser regeringen att just denna fråga ska undantas från det inflytande som föräldrar har rätt till?

Anf. 85 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Svenska barn har en absolut rätt till utbildning. Vi fick vår första riktiga folkskolestadga 1842. Det var väldigt viktigt, och det skedde många gånger mot föräldrarnas vilja. Föräldrarna ville ha kvar barnen i jordbruket, till exempel. Men dåtidens politiker sa att skolan var så viktig för barnens utveckling och för det svenska samhället att man var beredd att gå emot föräldrarnas vilja.

Prot. 2024/25:85

18 mars

Svar på
interpellationer

För mig handlar det om barnets rättigheter till en god utbildning. I dag har vi ett stort problem med föräldrar som lägger sig i undervisningen på ett sätt som gör att många lärare funderar på att lämna yrket.

Jag blir lite förvånad över Sara Gille. Alldeles nyss hade vi en annan interpellationsdebatt, som handlade om att barn fastar i skolan under ramadan. Jag anser inte att föräldrar ska kunna tvinga sina barn att göra det, och jag tycker inte att föräldrar ska ha ett inflytande på skolan och tvinga skolan att förbjuda barnen att äta.

Det är viktigt att skolan har sin integritet, och det är viktigt att den verksamhet som finns vilar på en vetenskaplig grund och en beprövad erfarenhet. Det har inte alltid varit så, och det är inte heller alltid så. Men jag tror inte som Sara Gille att ett ökat föräldrainflytande över undervisningen i svensk skola skulle leda till en bättre skola.

Föräldrar har redan i dag en rättighet till inflytande. Elever har också en rättighet till ett reellt inflytande över undervisningen, så som det uttrycks i läroplanen. Det är ett stort problem i svensk skola att föräldrar tar sig rättigheter att lägga sig i lärarnas arbete på ett sätt som gör att vi har ett stort problem med ordning och reda i svensk skola. Vi har ett stort problem med otrygghet, och många lärare känner sig hotade av föräldrar som har åsikter om de egna barnens undervisning.

Regeringen anser att vi måste begränsa både elevers och föräldrars rättighet att lägga sig i undervisningen i svensk skola.

Anf. 86 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag tror att statsrådet tolkar mig lite fel här. Jag menar inte att föräldrarna ska ta sig rättigheter. Det jag pratar om är transparens. Jag håller helt och hållet med statsrådet.

Svensk skola har stora utmaningar. Elevernas kunskaper sjunker, tryggheten i klassrummen är bristfällig, disciplinen har försämrats och respekten för lärarna har urholkats. Alltför många elever lämnar skolan utan att vara tillräckligt förberedda för framtiden.

Samtidigt ser vi att genuspedagogik fortfarande används, trots att det saknas tydliga vetenskapliga bevis för att det leder till bättre skolresultat.

Skolan ska helt enkelt inte vara en plats för experiment. Den ska vara en plats där elever får rätt verktyg för att lyckas i livet, oavsett bakgrund och kön. Det betyder att skolan måste belöna kunskap, uppmuntra hårt arbete och ge varje elev en ärlig chans att utvecklas utifrån sina förmågor.

Statsrådet har i sitt svar hänvisat till Läroplansutredningen och behovet av att förenkla läroplanen. Det är en jättebra början, men det löser inte problemet med ideologisering av skolan. Så länge genuspedagogik och liknande metoder tillåts i undervisningen tar de resurser och fokus från skolans verkliga uppdrag: att förmedla kunskap.

Sverigedemokraterna vill ha en skola där undervisningen bygger på beprövade metoder och där lärarna har mandat att upprätthålla ordning och reda.

Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är otroligt viktigt att vi får en skola som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Att se till detta skulle jag säga är skolpolitikens absolut viktigaste roll.

Vi arbetar nu väldigt hårt för att få till stånd exempelvis nya läroplaner inom grundskolan och ett nytt betygssystem samt se till att vi får trygghet och studiero i våra skolor. Allt detta är otroligt viktigt för att elever faktiskt ska få med sig den kunskap de har rätt till. Det är oacceptabelt att 20–25 procent av eleverna inte kan läsa ordentligt, i många fall just för att de varit utsatta för ovetenskapliga experiment eller metoder som inte är vetenskapligt belagda, till exempel för hur man lär små barn att läsa.

Allt detta måste vi göra någonting åt, och detta jobbar nu regeringen dagligdags med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:436 om en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning

Anf. 88 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Ewa Pihl Krabbe har frågat mig om jag avser att verka för att en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning ska komma till stånd i närtid.

En effektiv insamling och ett effektivt tillhandahållande av publicerat material är av stor vikt för svensk forskning. Det insamlade materialet utgör också en del av vårt gemensamma kulturarv. Den nuvarande plikttagstiftningen är inte anpassad till den digitala utvecklingen och det förändrade medielandskapet, och det är därför viktigt med ett nytt, rättssäkert och långsiktigt hållbart regelverk.

Utredningen bakom betänkandet *Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* (SOU 2021:32) har lämnat förslag på hur pliktinsamlingen av material kan utformas så att den blir medie-, teknik- och formatoberoende.

Detta är ett juridiskt och tekniskt komplicerat ärende som bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 89 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag får börja med att tacka för svaret, även om det var med en viss förundran jag kunde konstatera att det var identiskt med de svar jag fått skriftligt de senaste åren av både statsrådet Mats Persson och statsrådet Johan Pehrson i frågan. Jag är förundrad eftersom den här frågan ju knappast är någon brännhet politisk fråga som skulle kunna skapa konflikter. Tvärtom borde den vara intressant för utbildningsministern eftersom den i hög grad rör en viktig myndighet, Kungliga biblioteket, och den framtida forskningen.

Som jag skrev i min interpellation är nuvarande plikttagstiftning från 1993 respektive 2012, vilket normalt inte på något sätt är ålderstiget. Men just i detta avseende är lagstiftningen väldigt omodern och helt oanpassad till den digitala utvecklingen och det ständigt förändrade medielandskapet och har så varit ett bra tag.

Den mediala utvecklingen och de stora förändringarna i hur publicering sker ledde fram till direktiv för en utredning med uppdraget att få fram en ny och ändamålsenlig lagstiftning 2019. Dessförinnan hade Kungliga

biblioteket av dåvarande regering fått i uppdrag att göra en utredning, vilket utmynnade i en rapport som hette *Plikten under lupp*. Kungliga biblioteket varnade där för vad som händer med ett pliktbibliotek om det insamlade materialet inte håller måttet.

Sedan kom då utredningen *Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* 2021, där utredaren lämnade ett gediget förslag på hur pliktinsamlingen av material kan utformas så att den blir medie-, teknik- och formatoberoende. Man kan väl kort säga att förslaget är en rejäl utvidgning av vad som ska samlas in, bevaras och tillgängliggöras som pliktexemplar. Pliktmaterialutredningen föreslår också att pliktlagstiftningens syfte ska framgå av lagens inledande bestämmelse.

Det har ju gått några år sedan utredningen lade fram sitt förslag. Som jag tidigare sa har jag ställt frågor i ärendet men bara fått till svar att arbete pågår i Regeringskansliet. Det kan jag förstå, men det känns onekligen lite fattigt att det inte finns någon vision om arbetets fortskridande. Ny lagstiftning ska naturligtvis göras ordentligt, men jag ställer ju frågan eftersom jag vet att detta ställer till det för Kungliga biblioteket, som får lägga väldigt mycket tid på att tolka den gamla lagstiftningen och inte ges möjlighet att samla in det material som nutiden förser oss med. Det kommer också att bli svårt för myndigheten Kungliga biblioteket att stödja forskningen adekvat om pliktlagstiftningen inte ger möjlighet att samla in relevanta medieformer.

Min fråga står alltså fast. Finns det någon plan?

Anf. 90 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är som Ewa Pihl Krabbe säger: Detta är ingen stor politisk stridsfråga. Det är vi helt överens om. Det finns andra saker som skiljer våra två partier åt. I detta kan vi nog förenas om vikten av att en sådan här lagstiftning är väl fungerande, rättssäker, ändamålsenlig och långsiktigt hållbar.

Behovet av en modern och ändamålsenlig pliktlagstiftning har funnits under en längre tid. Vi vill säkerställa att lagstiftningen fungerar i praktiken och inte skapar några oönskade konsekvenser, exempelvis när det gäller upphovsrättsliga frågor – något som gör detta särskilt komplext – eller ställer helt nya tekniska krav på leverantörer. Utvecklingen här går ju väldigt fort. Därför är det viktigt att analysen får fortgå av hur utredningens förslag kan genomföras på ett sätt som tar höjd inte minst för just den upphovsrättsliga komplexiteten.

När det gäller pliktinsamlingen för framtiden är det bättre att det blir rätt än att det går fort. Det sista är det dock ingen risk att man kan bli beskylld för, och det har jag full förståelse för.

Vi följer beredningen noga. Det är komplicerat, vill jag understryka. Kungliga biblioteket har många viktiga uppgifter, till exempel den vi nu debatterar, och utför ett mycket angeläget arbete för att tillgängliggöra forskning för framtiden men också bevara vårt ständigt pågående utvecklande av vårt kulturarv.

Det frågades här om tidsplan. Jag hoppas att så snart som möjligt kunna återkomma med ett besked om just detta. Just nu pågår dock beredningen.

Anf. 91 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Varför behöver då regeringen beakta Pliktmaterialutredningens förslag? Jo, en av Kungliga bibliotekets uppgifter är att samla in och bevara morgondagens kulturarv, precis som statsrådet sa nyss. Utifrån nuvarande plikttagstiftning saknas stöd för insamling av viktiga delar av nuvarande och kommande generationers publicering och konsumtion av medier och nyheter, till exempel publiceringar på sociala medier.

Om man tittar på hur kanalval för samhällsnyheter skiljer sig åt mellan dem som är födda på 1900-talet respektive 2000-talet ser man stora skillnader. De som är födda efter millennieskiftet har inte tv-kanaler som förstahandsval som befolkningen i stort, utan de tar främst del av samhällsnyheter i sociala medier. De använder också traditionella medier i betydligt lägre utsträckning än de som är födda på 1900-talet. Faktum är att sociala medier sammantaget är den enda nyhetskälla som fler födda på 2000-talet använder jämfört med dem som är födda på 1900-talet.

Facebook är den tjänst på sociala medier som flest svenskar konsumerar samhällsnyheter på, följt av Instagram, Youtube och Twitter. Och av oss som är födda på 1900-talet använder endast 1 procent Tiktok för samhällsnyheter.

En ny lagstiftning ger också långsiktiga samhällsekonomiska besparingar och innebär en anpassning till samhällets digitalisering. Om Kungliga biblioteket kan få laglig tillgång till digitala tryckfiler undviker man en framtida både kostsam och onödig digitiseringsprocess av böcker, tidskrifter, vardagstryck med mera, och processen kan då koncentreras till det historiska materialet.

En annan vinst är att forskningen ges förutsättningar att förstå exempelvis hur information och desinformation sprids i samhället, kan synliggöra påverkanskampanjer, fake news, och vidare också ta del av digitala versioner av sådant som bara samlas in som fysiska böcker, exempelvis e-böcker.

Så därför, fru talman, är det viktigt med en ny plikttagstiftning.

Anf. 92 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag delar ledamotens uppfattning. Lagstiftningen bygger på att vi har tagit del av de erfarenheter som finns från andra länder där man har kommit något längre, och sedan har den anpassats till svenska förhållanden och vår rättsliga kontext.

Vi fortsätter att leta efter en reglering som snarare blir rätt från början än att man senare ska behöva justera den igen. Vi kan då balansera de motstående intressena på olika sätt. Upphovsrätten reglerar hur digitalt material får samlas in, lagras och tillgängliggöras. Här finns en avvägning mellan rättighetshavarnas intressen och samhällets behov av långsiktigt bevarande och forskningsåtkomst.

Jag kan inte nog betona hur komplex frågan om pliktinsamling är i samspelet mellan den svenska nationella lagstiftningen och EU:s upphovsrättsregler för att få lagen på plats på ett ändamålsenligt sätt.

Även om det finns önskemål kan jag inte ge en exakt tidsram, men arbetet pågår inom Regeringskansliet.

Anf. 93 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag vill bara avsluta med att citera årsredovisningarna från de senaste åren.

I 2023 års årsredovisning står följande: ”KB:s insamling speglar för närvarande inte dagens medielandskap då insamlingen är begränsad av de materialtyper som omfattas av nuvarande pliktlagstiftning.”

I årsredovisningen för 2024 står följande: ”För att KB ska klara uppgiften att utgöra en nationell forskningsinfrastruktur och verka för en demokratisk samhällsutveckling behöver dock pliktlagstiftningen revideras.”

Jag ska inte trötta statsrådet med fler detaljer. Jag hoppas bara att det framgår att landet behöver en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning snart – fast helst i går.

Anf. 94 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag kan understryka att det här inte är en fråga som tröttar, utan det här är en ytterst angelägen fråga för det viktiga uppdrag och arbete som Kungliga biblioteket utför i detta avseende.

Jag har återigen tittat på det regleringsbrev som regeringen har gett för innevarande år för Kungliga bibliotekets arbete för att stärka skyddet för informations- och cybersäkerhet samt för att titta på det angelägna uppdraget att arbeta tillsammans med andra myndigheter för att uppmärksamma 250 år av judiskt liv i Sverige. Ett tidigare uppdrag där Kungliga biblioteket har ett särskilt ansvar kommer att redovisas under året, nämligen det om bibliotekstjänster runt om i hela landet.

Det här är komplexa frågor. Jag hoppas att vi, utan att kunna ange en exakt tidsram, kan återkomma snarast möjligt för att få fram rutiner för att effektivare använda de omfattande hundratals miljoner som Kungliga biblioteket får i anslag från denna kammare varje år för detta viktiga och angelägna uppdrag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2024/25:417 om åldersdiskriminering på arbetsmarknaden

Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Patrik Lundqvist har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att minska problemen med åldersdiskriminering på arbetsmarknaden som drabbar dem som blir arbetslösa sent i livet.

Jag vill tacka ledamoten för frågan och engagemanget.

Inledningsvis vill jag understryka problembilden som ledamoten lyfter upp, det vill säga att forskning visar på åldersdiskriminering som innebär att sökande mer sällan kallas på intervju efter 40-årsåldern. Sannolikheten att bli kontaktad faller snabbare med åldern för kvinnor än för män.

Åldersdiskriminering och ålderism drabbar både samhället i stort och enskilda individer. Vi går miste om kompetens och de olika perspektiv som åldersmångfald innebär samt utestänger människor som kan och vill arbeta längre upp i åldrarna.

Lagstiftningen finns på plats. Diskriminering på grund av ålder är förbjuden i arbetslivet enligt diskrimineringslagen. Lagen kräver också att alla arbetsgivare ska arbeta förebyggande och främjande för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett bland annat ålder. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att diskrimineringslagen följs och har därmed en viktig roll i arbetet mot diskriminering.

Fördomar, attityder, uppfattningar och förväntningar beträffande olika åldrar utgör många gånger hinder för att uppnå lika rättigheter och möjligheter. Vi behöver därför fortsätta arbetet för att nå målet om ett samhälle fritt från diskriminering.

Anf. 96 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det är glädjande att höra att ministern instämmer med mig om att det finns ett stort problem. Däremot fanns det inte så mycket insikter om vad som ska göras eller antydan till vad man kommer att göra. Visst har lagstiftningen funnits på plats ett bra tag, och det är en anledning till att jag har ställt frågan. Problemet kvarstår, eller växer i värsta fall, och det blir värre snarare än tvärtom.

Diskrimineringsgrunden har funnits ett bra tag, men särskilt mycket händer inte. Däremot ser vi en del saker som blir sämre. Vi får en ny a-kassa i oktober i år, och ersättningarna sänks redan vid dag 100. Åldersdiskrimineringen visar sig bland annat genom att det tar betydligt längre tid för människor som är äldre och som har blivit av med jobbet att komma tillbaka till arbete. Fastän de gör precis allt de ska, sköter sig och använder alla medel de har tar det längre tid än för yngre människor.

Att då införa en sådan här gräns som så tydligt drabbar den äldre gruppen kan jag inte se annat än som ett steg i att ytterligare diskriminera just de äldre på arbetsmarknaden.

Före den här lågkonjunkturen tog det i snitt 76 dagar för människor som blev av med jobbet att komma tillbaka i arbete. Vi vet att det tar längre tid för de äldre, och då är det naturligtvis också så att det är en majoritet av dem som kommer över snittgränsen och därmed drabbas av den här utvecklingen.

Det finns en hel del som man skulle kunna göra i stället. Man skulle till exempel kunna se till att människor över en viss ålder fick en längre tid med a-kassa, just med hänvisning till den här problematiken. Med samma hänvisning skulle man också kunna se till att Arbetsförmedlingen får ytterligare medel för att jobba med den här gruppen så att de får lite extra stöd.

Det är två saker som man skulle kunna göra. Att jobba på som vi har gjort hittills tycker jag inte känns som ett alternativ. Det behöver göras mer.

Anf. 97 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tror inte att lösningen på åldersdiskriminering är att göra förändringar i a-kassan, utan det är själva diskrimineringen som vi behöver komma åt. Att bli diskriminerad och utestängd från arbetsmarknaden är ju så mycket mer än en ekonomisk fråga. Att inte vara på arbetsmarknaden innebär ofta stora psykosociala problem för den som stängs ute, och därför måste vårt fokus helt enkelt vara att komma åt själva diskrimineringen i sig.

Här är det såklart arbetsgivarna som har det yttersta ansvaret att följa den lagstiftning som vi har. Som jag sa i mitt tidigare inlägg är Diskrimineringsombudsmannen den myndighet som både granskar enskilda fall av diskriminering och ofta arbetar med förebyggande insatser för att se till att diskriminering inte sker.

Regeringen tog i höstas emot departementspromemorian *Ett mer hållbart och längre arbetsliv* som fokuserar på just den här frågan. I denna departementspromemoria finns också vissa konkreta förslag, dock inte det som interpellanten lyfte. Här föreslås bland annat att Diskrimineringsombudsmannen ska få i uppdrag att vidta särskilda insatser för att stärka arbetsgivares förebyggande och främjande arbete för att motverka åldersdiskriminering. Detta ska göras bland annat genom att granska arbetsgivares förebyggande arbete mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter, de så kallade aktiva åtgärderna, och sedan utifrån resultatet av dessa granskningar och annan befintlig kunskap utveckla och sprida kunskapsstöd på området riktat till arbetsgivare. Detta är förslag som nu bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 98 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det är naturligtvis sant att det här är större än bara en ekonomisk fråga. Men det går inte att sticka under stol med att ekonomin är en väldigt viktig del i människors liv. Blir man av med jobbet är det en av de första saker som drabbar en. Oro för hur man ska klara ekonomin är ett av de hinder som människor upplever när det kommer till att göra det man bör för att söka jobb. Jag tycker därför inte att man kan vifta bort det.

Dessutom är det ju så, som ministern också sa, att det psykosociala är väldigt viktigt och någonting som man drabbas av problem med när man blir arbetslös. Pressen att tvingas avsäga sig ännu mer, skära ned och kanske ta lån och försätta sig i en ännu sämre situation med ovissheten om man faktiskt kommer att få ett jobb inom en rimlig tid blir då en extra pålaga.

Det är jättebra att det i alla fall finns några andra förslag, till exempel stöd till arbetsgivare som i bästa fall vill göra rätt för sig, för det finns ju rätt mycket pengar att tjäna för samhället om man tar itu med de här problemen. Det handlar dels om att kunna dämpa psykiska problem, något som vi har varit inne på, dels om de vinster för samhället som det innebär att människor med hög kompetens kommer tillbaka till arbetslivet och inte behöver belasta systemen. Där är vi nog väldigt överens.

Problemen ligger, som ministern också var inne på, hos arbetsgivarna som utövar diskriminering. Informationsinsatser och stöd till dem som gör det här omedvetet kan naturligtvis vara bra. Jag tror dock att det kommer att behövas mer. Vi behöver titta på hur vi på ett bättre sätt övervakar att sådant inte sker, och vi behöver se till att straffen för dem som åldersdiskriminerar också är kännbara.

Här har vi som jag ser det ett jättejobb att göra, för det här är ett svårt och i många stycken dolt problem. Det är väldigt lätt för den som diskriminerar att bara säga "Nej, nej, det var inte så vi gjorde urvalet!" och bara låtsas som att det regnar. Det gäller naturligtvis diskriminering på alla grunder men framför allt på grund av ålder.

Det finns många system för att se hur det ser ut på samhällsnivå, men när man går till individen blir det väldigt svårt att pinpointa varför en viss

person inte fick den anställning man sökte. Det här behöver vi lägga betydligt mer resurser på, för jag tror verkligen att detta är någonting som sker systematiskt på ett sätt som inte kommer upp till ytan i dag. Jag hoppas att ministern kan lägga lite krut på det de kommande åren.

Prot. 2024/25:85
18 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 99 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag kan konstatera att jag och interpellanten har en stor samsyn kring den här problematiken och att det är ett problem när personer diskrimineras från arbetsmarknaden på grund av ålder, dels, som vi var inne på tidigare, utifrån individens ekonomi och psykosociala hälsa, dels utifrån samhället i stort.

Vi behöver i Sverige nyttja den fulla kompetens som vi har bland vår arbetsföra befolkning. När det gäller den äldre befolkningen, och då handlar det faktiskt om dem som är över 40 som vi vet diskrimineras på arbetsmarknaden, finns det ofta en kompetens och en erfarenhet som såklart är viktig att ta vara på. De är en tillgång på svensk arbetsmarknad.

Som jag sa tidigare är det här ytterst en fråga där det är viktigt att arbetsgivare tar sitt ansvar. Det är aldrig okej att diskriminera någon utifrån de diskrimineringsgrunder vi har i Sverige, och ålder är som bekant en sådan diskrimineringsgrund.

Jag vill gärna fortsätta att sätta press på arbetsgivarna och såklart fortsätta utforska på vilket sätt jag kan se till att Diskrimineringsombudsmannen har rätt verktyg för att hantera denna fråga.

Anf. 100 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det är väldigt tydligt att vi är överens, och det tror jag att de flesta i samhället är. Trots det fortgår det här.

Jag vill återkomma till statens roll för dem som drabbas av diskrimineringen. Den tycker jag bör vara betydligt större än vad vi ser i dag. Som sagt drabbas de äldre hårdare än andra när det gäller a-kassan och de försäkringar vi har. Där tas det ingen hänsyn till vilken ålder människor har och vilken situation de är i, utan man går hårdare åt människor oavsett hur lätt eller svårt de har det på arbetsmarknaden och oavsett orsak. Det är inte ett samhälle som jag tycker tar ansvar för den problematik som vi alla ser. Där skulle jag vilja se något mer.

I det övriga tror jag att vi är helt överens. Vi ser svårigheterna i att komma åt den grundläggande problematiken. Men det är också därför det är så viktigt att se till att allt det som finns runt omkring och som vi faktiskt kan hantera underlättar för de människor som utsätts för det vi alla tycker att man inte ska behöva utsättas för på svensk arbetsmarknad, nämligen åldersdiskriminering.

I övrigt får vi väl återkomma framöver och se vad vi kan göra tillsammans i hela samhället. Men jag ser alltså en väldigt tydlig åtgärd som vi skulle kunna vidta här i kammaren och som skulle få effekt för människor ganska omgående, nämligen att se över de stödssystem som finns för människor som utsätts.

Fru talman! Jag tackar för den här debatten så länge.

Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag skulle vilja tacka interpellanten för den här debatten och för att han lyfter en väldigt viktig fråga som behöver få större upp-

märksamhet. Att vi står här och diskuterar i dag är en del av att se till att vi sätter lampan på den här frågan. Som jag redovisat tidigare i mina svar är det här en fråga där vi såklart löpande behöver se vilka åtgärder som man kan vidta från politiskt håll. Men ytterst ligger ansvaret såklart på arbetsgivarna. Jag hoppas verkligen att de steppar upp och tar sitt ansvar bättre än vad som görs i dag, för diskriminering är aldrig acceptabelt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

- 2024/25:109 Förändrade skattesubventioner för solceller och mikroproduktion av el
- 2024/25:122 Lagändringar till följd av ändrade EU-regler om utsläppsfria tunga fordon
- 2024/25:123 Kontaktförbud – ett utökat skydd för utsatta personer
- 2024/25:128 Justering i lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
- 2024/25:129 Skärpta åtgärder mot utförsel av stöldgods
- 2024/25:131 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt
- 2024/25:132 Lättnader i byggkraven för studentbostäder
- 2024/25:133 En effektivare förvaltning av buffertkapitalet
- 2024/25:134 Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet
- 2024/25:135 Ett nytt konkursförfarande
- 2024/25:136 Förbättrade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk
- 2024/25:137 Ersättning till radio- och tv-företag vid privatkopiering
- 2024/25:138 Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden
- 2024/25:139 Uppsägning av avtalet med Organisationen för det globala nätverket för vattenfrågor (GWPO) om immunitet och privilegier för organisationen och dess personal
- 2024/25:141 Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier m.m.
- 2024/25:142 Nämndöskärgårdens nationalpark
- 2024/25:143 En tioårig grundskola
- 2024/25:144 Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel
- 2024/25:145 Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner

Skrivelser

- 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024
- 2024/25:90 Nordiskt samarbete 2024
- 2024/25:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024
- 2024/25:112 Verksamheten inom Nato under helåret 2024
- 2024/25:125 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2023 och helåret 2024

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 mars

2024/25:525 Lantmäteriet

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:526 Förlängning av det tillfälliga bostadsbidraget

av *Malte Tängmark Roos* (MP)

till statsrådet Anna Tenje (M)

**2024/25:527 Statsministerns agerande med anledning av det som för-
anlett åtal mot en nära medarbetare**

av *Patrik Björck* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:528 Situationen för alawiter i Syrien

av *Serkan Köse* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 17 mars

2024/25:529 Stöd till muslimska föreningar och trossamfund

av *Vasiliki Tsouplaki* (V)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 mars

2024/25:908 Låneförmedlare som banker

av *Anne-Li Sjölund* (C)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:909 Samordnad registerkontroll på Bolagsverket

av *Gunilla Carlsson* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

den 17 mars

2024/25:910 Elevcoachers och elevassistenters roll i skolan

av *Sanna Backeskog* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:911 Sjöfartsverkets långsiktiga finansiering

av *Malin Östh* (V)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:912 Hantering av migrationsärenden för sökande från Bosnien och Hercegovina samt Serbien

av *Dzenan Cisiya* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2024/25:913 Pride i Budapest

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:914 Utbrottet av blåtunga i Halland och övriga sydvästra Sverige

av *Christofer Bergenblock* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 19.32.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 42 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelser.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Meddelande om frågestund.....	2
§ 5 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 mars	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 7 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:428 om vindkraftspengarna.....	4
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
Anf. 2 MALIN LARSSON (S).....	4
Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	5
Anf. 4 MALIN LARSSON (S).....	6
Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	7
Anf. 6 MALIN LARSSON (S).....	8
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:342 om internmoms.....	9
Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	9
Anf. 9 MARIE OLSSON (S).....	10
Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	11
Anf. 11 MARIE OLSSON (S).....	11
Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	12
Anf. 13 MARIE OLSSON (S).....	13
Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	14
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:377 om åtgärder för att underlätta tullens arbete	14
Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	14
Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (S)	15
Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	16
Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S)	16
Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	17
Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S)	18
Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN	19
§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:392, 458 och 477 om matpriserna	19
Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	19
Anf. 23 SANNE LENNSTRÖM (S)	19
Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (S).....	21

Anf. 25	JYTTE GUTELAND (S)	21
Anf. 26	ISABELL MIXTER (V)	22
Anf. 27	MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	23
Anf. 28	EDWARD RIEDL (M)	24
Anf. 29	LENA JOHANSSON (S)	25
Anf. 30	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	25
Anf. 31	SANNE LENNSTRÖM (S)	26
Anf. 32	MIKAEL DAMBERG (S)	27
Anf. 33	JYTTE GUTELAND (S)	28
Anf. 34	ISABELL MIXTER (V)	29
Anf. 35	MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	30
Anf. 36	EDWARD RIEDL (M)	30
Anf. 37	LENA JOHANSSON (S)	30
Anf. 38	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	31
Anf. 39	SANNE LENNSTRÖM (S)	32
Anf. 40	MIKAEL DAMBERG (S)	32
Anf. 41	JYTTE GUTELAND (S)	33
Anf. 42	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	33
§ 13	Svar på interpellation 2024/25:402 om konkurser	34
Anf. 43	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	34
Anf. 44	LINUS SKÖLD (S)	35
Anf. 45	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
Anf. 46	LINUS SKÖLD (S)	36
Anf. 47	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	37
Anf. 48	LINUS SKÖLD (S)	38
Anf. 49	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	38
§ 14	Svar på interpellation 2024/25:403 om försäljningen av statliga bolag	39
Anf. 50	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	39
Anf. 51	LINUS SKÖLD (S)	39
Anf. 52	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	40
Anf. 53	LINUS SKÖLD (S)	40
Anf. 54	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	41
Anf. 55	LINUS SKÖLD (S)	41
§ 15	Svar på interpellation 2024/25:471 om vårdplatsutveckling och kompetensförsörjning	42
Anf. 56	Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	42
Anf. 57	ANNA VIKSTRÖM (S)	43
Anf. 58	CARITA BOULWÉN (SD)	44

Anf. 59 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	45
Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S).....	46
Anf. 61 CARITA BOULWÉN (SD)	46
Anf. 62 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	47
Anf. 63 ANNA VIKSTRÖM (S).....	47
Anf. 64 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:472 om fasta för barn i skolan under ramadan.....	48
Anf. 65 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	48
Anf. 66 RASHID FARIVAR (SD).....	49
Anf. 67 SARA GILLE (SD).....	50
Anf. 68 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	51
Anf. 69 RASHID FARIVAR (SD).....	51
Anf. 70 SARA GILLE (SD).....	52
Anf. 71 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	53
Anf. 72 RASHID FARIVAR (SD).....	53
Anf. 73 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	53
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:474 om sekularism i skolan	54
Anf. 74 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	54
Anf. 75 SARA GILLE (SD).....	55
Anf. 76 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	56
Anf. 77 SARA GILLE (SD).....	56
Anf. 78 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	57
Anf. 79 SARA GILLE (SD).....	57
Anf. 80 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	58
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:475 om genuspedagogik i skolan	58
Anf. 81 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	58
Anf. 82 SARA GILLE (SD).....	59
Anf. 83 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	60
Anf. 84 SARA GILLE (SD).....	61
Anf. 85 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	61
Anf. 86 SARA GILLE (SD).....	62
Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	62
§ 19 Svar på interpellation 2024/25:436 om en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning	63
Anf. 88 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	63
Anf. 89 EWA PIHL KRABBE (S).....	63
Anf. 90 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	64
Anf. 91 EWA PIHL KRABBE (S).....	65
Anf. 92 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	65
Anf. 93 EWA PIHL KRABBE (S).....	66
Anf. 94 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	66

§ 20 Svar på interpellation 2024/25:417 om	
åldersdiskriminering på arbetsmarknaden.....	66
Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	66
Anf. 96 PATRIK LUNDQVIST (S).....	67
Anf. 97 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	67
Anf. 98 PATRIK LUNDQVIST (S).....	68
Anf. 99 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	69
Anf. 100 PATRIK LUNDQVIST (S).....	69
Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	69
§ 21 Bordläggning.....	70
§ 22 Anmälan om interpellationer	71
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	71
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 19.32.	72